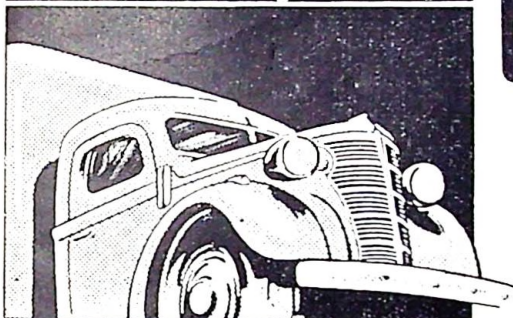
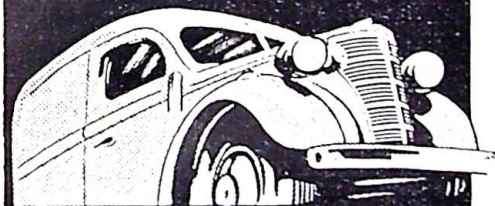

CHASSIS MET VOORBESTURING
waaronder één voor autobus.
*Zone van het verhoogd rendement.

NIEUWE CHASSIS
waaronder één voor autobus.

NIEUWE TYPEN BESTELWAGENS

**IN 1938...
VERVOERT U**

- *meer*
- *sneller en*
- *goedkoper*

MET

CHEVROLET

6-CYLINDER KOPKLEPPENMOTOR = ZUINIGHEID

EEN PRODUCT VAN GENERAL MOTORS

«Toppunt van kwaliteit - wonder van zuinigheid» - de Chevrolet bedrijfsvoertuigen 1938 leveren daarvan het overtuigend bewijs. Uitgebreide serie modellen, van den bestelwagen van 300 Kg. af, tot den tractor van 14 T. totaal treingewicht.

Groot motorkoppel. Van geen anderen soortgelijke wagen benadert de trekkracht die van een Chevrolet. Krachtige, zuinige en onverslijtbare 6-cyl. kopkleppenmotor

Geperfectioneerde hydraulische remmen. Snel en veilig stoppen met volle belasting en onder alle omstandigheden.

Volledig vrijdragende achteras. Beste waarborg tegen slijtage. Ashuis uit een stuk thermisch behandeld naadloos staal. Enkele of dubbele achterwielen. Achteras met hooge of lage overbrenging.

Zware koppeling en gangwissel op de truckchassis. Extra sterke constructie. Gemakkelijk wegtrekken met volle belasting. Jaren dienst zonder reparatiekosten.

Bijzonder gunstige wielbase. Mogelijkheid tot het monteren van onverschillig weik carrosserie-type voor elken aard van vervoer. Dus - hoogste rendement.

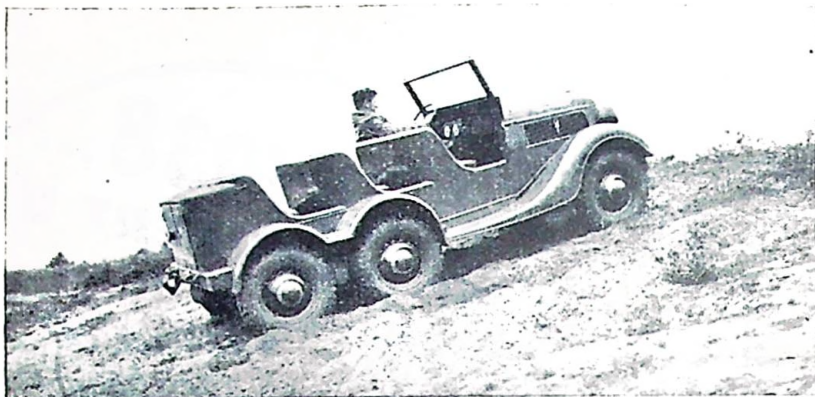
Sterk en stijf chassis. Zware langsliggers en speciale kokerbalktraversen. Maximale wringingsweerstand en grootte duurzaamheid.

Gemakkelijke toegankelijkheid van alle organen. Gemakkelijke inspectie en afstelling. Geen tijdrovende demontages. Besparing op onderhoudskosten.

Onberispelijke service. Overal snelle en deskundige service en echte Chevrolet onderdelen uit voorraad beschikbaar.

TOPPUNT VAN KWALITEIT-WONDER VAN ZUINIGHEID!

PRODUCT VAN GENERAL MOTORS. GEMAKKELIJKE FINANCIERING DOOR C.M.A.C.

„TRADO IV”

tractor voor infanteriegeschut en lichte aanhangwagens, met vier aangedreven achterwielen, tevens bijzonder geschikt als commandowagen.

Totaalgewicht 1535 KG., inclusief geheel stalen carrosserie. Snelheid varieert van 4 tot 90 KM. per uur. De wagen kan voorzien worden van:

„CELLASTIC”

kogelvrije banden, waarvoor wij de alleenverkoop hebben verworven.

NEDERLANDSCH FABRIKAAT.

Van Doorne's Aanhangwagenfabriek N.V.

EINDHOVEN - - TELEFOON 5544 (4 lijnen)

SPECIALITEIT IN VOERTUIGEN VOOR MILITAIRE DOELEINDEN

Alléén FORD

BIEDT U KEUS UIT TWEE V-8 MOTOREN

85 rem pk die de hoogste prestaties levert en tòch zeer zuinig is.

60 rem pk die uitmunt door extra zuinigheid, en tòch de souplesse, de prestaties en den rustigen gang van een V-8 motor biedt.

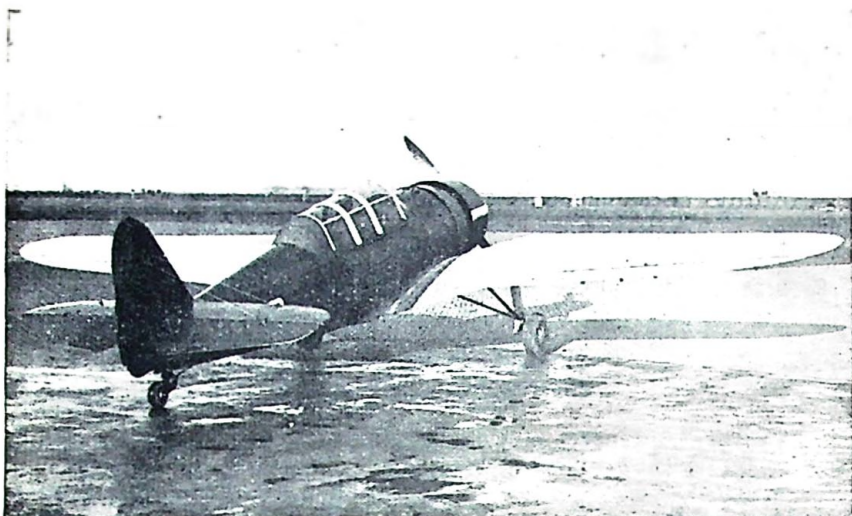
WELK TYPE MOTOR U OOK Kiest

u beschikt altijd over hetzelfde ruime interieur, dezelfde flinke bagagebergplaats en hetzelfde rijcomfort en over de veiligheid, welke een 100% stalen carosserie met veiligheidsglas rondom en de zelfbekrachtigende Fordremmen U schenken.

FORD V-8: SNEL - VEILIG - ZUINIG!

N.V. NEDERLANDSCHE FORD AUTOMOBIEL FABRIEK - AMSTERDAM

KOOLHOVEN F.K. 56

EEN ZEER MODERNE EN
LICHTE TWEE-PERSOONS
VERKENNER

N.V. KOOLHOVEN-VLIEGTUIGEN

Vliegveld Waalhaven - Rotterdam - Tel.: 50550

Gereserveerd voor
N.V. Hazemeyer's Fabriek
van Signaalapparaten.

Vickers- Armstrongs Limited

Vertegenwoordigers :

N.V.

**Nederlandsch-Engelsche
Technische
Handel Maatschappij**

Korte Voorhout 12
's-GRAVENHAGE

Bijeenkomst van 25 Maart 1938 te 's-Gravenhage.

Voorzitter: Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b.d. C. A. Prins.

Aanwezig: Het Eere-Lid Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b.d. T. F. J. Muller Massis.

De Voorzitter.

Mijne Heeren.

Ik open deze vergadering en heet U allen welkom. In het bijzonder moge ik begroeten ons eere-lid Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b.d. T. F. J. Muller-Massis, Lid van den Raad van State, en voorts ons nieuwe bestuurslid den Kapitein ter Zee C. E. L. Helfrich, Directeur der Hoogere Marine-Krijgsschool. Kolonel Helfrich, het heeft ons zeer veel genoegen gedaan dat U Uwe benoeming tot bestuurslid wel heeft willen aannemen, en wij bevelen ons in Uwe medewerking aan.

M. H. Ik wil met een kort woord herdenken onzen correspondent te Breda, den Majoor C. J. A. van der Heem, die daar sedert onze vorige vergadering overleden is; hij was een zeer ijverig correspondent, die de Vereeniging vele nieuwe leden heeft bezorgd; wij zullen zijne werkzaamheid met waardeering blijven gedenken.

Voorts deel ik U nog mede dat onze Hoofd-Correspondent in Ned.-Indië, de Kapitein der Militaire Administratie H. J. Pluym, op zijn verzoek tegen 1 October eervol van die functie is ontheven; ik moge hem door dezen den dank der Vereeniging brengen voor de wijze waarop hij hare belangen heeft behartigd. Hij zal worden opgevolgd door den Kolonel-titulair P. A. Cox, die zich daartoe welwillend bereid heeft verklaard.

M. H. Ik wil niet tot de orde van den dag overgaan zonder met een enkel woord te herinneren aan de ernstige

gebeurtenissen, die zich in de laatste weken om ons heen voltrokken hebben. Het heeft in den lande alom voldoening gewekt dat onze Regeering daaruit hare conclusies heeft weten te trekken, en niet in gebreke is gebleven hare maatregelen te treffen, welke U allen bekend zijn. Met deze maatregelen heeft de Regeering doen blijken, met hoeveel aandacht zij het internationaal gebeuren volgt en dat zij, niet terugschrikkend voor de bezwaren, die een plotseling krachtig ingrijpen noodzakelijk met zich brengt, steeds diligent blijft. Een dergelijk optreden maakt ook naar buiten een uitstekenden indruk en ik meen, dat in dit gezelschap een woord van hulde daarvoor op zijne plaats is. (Applaus).

M. H. In onze eerste bijeenkomst in dezen winter is door den Luitenant ter Zee de Ronde de vraag behandeld, welke zee- en luchtmacht noodig zijn voor de verdediging van Nederlandsch Indië. Heden avond zal de Kapitein van den Generalen Staf K.N.I.L., P. G. Mantel, uiteenzetten hoe hij zich de weermacht in Indië als harmonisch geheel denkt, terwijl de Kapitein van den Generalen Staf K.N.I.L., Jhr. J. M. R. Sandberg, meer in het bijzonder de samenstelling van het K.N.I.Leger zal bespreken. Deze voordrachten sluiten dus in zekeren zin bij die van den heer de Ronde aan, zoodat wij daarmee een overzicht verkrijgen wat deze drie heeren voor het geheele samenstel der Indische Defensie noodig achten.

Ik geef thans het woord aan den Kapitein Mantel.

DE HARMONIE IN DE WEERMACHT IN NED.-INDIE. *)

Kapitein Gen. Staf. P. G. Mantel van het K.N.I.L.

M. d. V., Exc., M. H.,

„De strategisch-politieke constellatie in den Stillen Oceaan“, „Het Indische defensieprobleem, gezien in het licht der huidige politiek-strategische en economische wereldconstellatie“, „Kruiser en (of) vliegtuig bij onze maritieme defensie van N.-I.“, „Welke zee- en luchtmachtstrijdkrachten zijn voor de verdediging van N.-I. noodzakelijk?“, zijn de onderwerpen, welke in de afgelopen drie jaren met betrekking tot de verdediging van onze overzeesche gewesten in Oost-Azië achtereenvolgens in onze Vereeniging aan de orde werden gesteld. De vraag kan rijzen of er wel voldoende aanleiding bestaat om thans wederom een avond aan het Indische defensieprobleem te wijden.

Na gezette overweging hebben mijn collega, Kapitein Sandberg, en ik gemeend, mèt het Bestuur onze Vereeniging, die vraag bevestigend te mogen beantwoorden. Om tweeërlei reden hebben wij de vereerende uitnoodiging van het Bestuur onze Vereeniging dan ook aanvaard; in de eerste plaats, omdat het nuttig wil voorkomen de beteekenis van de recente ontwikkeling van het krijgswezen voor de samenstelling van de weermacht in Ned.-Indië in bespreking te nemen en voorts, omdat een afzonderlijke beschouwing van taak en samenstelling van het Koninklijk Ned.-Indische Leger urgent te achten is.

Wanneer ik thans overga tot de behandeling van mijn aandeel voor hedenavond: „De harmonie in de weermacht in Ned.-Indië“, dan zij vooropgesteld, dat ik mij, èn met het oog op den beschikbaren tijd èn om niet in herhaling te

*) Voor de stellingen wordt verwezen naar het einde van de voordracht.

vervallen van hetgeen reeds in vorige lezingen werd gezegd, beperking moet opleggen. Van beschouwingen over den internationaal-politiekten toestand b.v., zal ik mij zoo veel mogelijk onthouden; waar zulks noodig is, zal ik mij er in hoofdzaak toe bepalen te verwijzen naar vroegere lezingen voor onze Vereeniging.

Laat men den blik gaan over de geschiedenis van het defensieprobleem in Ned.-Indië in de achter ons liggende vijf decennia, dan valt dadelijk op, dat het vraagstuk zich steeds om twee hoofdmomenten heeft bewogen, n.l. in de eerste plaats in welke mate die verdediging moet en kan worden gevoerd en in de tweede plaats, welk aandeel elk der twee hoofdbestanddeelen van de weermacht daarin moet hebben. Te moeilijker wordt een bevredigende taakverdeling over leger en vloot, naarmate het geheel der defensie op bescheidener leest moet zijn geschoeid. Daar komt nog bij, dat de aard van het te verdedigen object — een uitgestrekt eilandenrijk — zijn bijzondere eischen stelt, terwijl nog al eens diepgaand verschil in visie voorkomt tusschen land- en zeemacht, welke de beste verdedigingswijze te achten is.

Om dit verschil in visie te karakteriseeren veroorloof ik mij een eenvoudig beeld te geven. De continentale visie stelt zich op het standpunt, dat tot behoud van huis en erf, deze in de eerste plaats zelve ter verdediging moeten worden ingericht en dat de belager maar moet trachten met kracht van wapenen den eigenaar zijn bezit te ontwringen. De maritieme visie daarentegen zegt: „Wat baat verdediging van huis en erf, als slager en bakker u niet kunnen bereiken, als gij de producten van uw erf niet aan de markt kunt brengen? Gij sterft den hongerdood!” De maritieme visie stelt het offensief op den voorgrond: den vijand tegevoet, ontzeg hem de mogelijkheid uw huis te benaderen — d.i. zorg het meesterschap ter zee te behouden —, zoek zoo mogelijk den vijand in zijn eigen gebied op en tracht zijn in- en uitgaand zeeverkeer af te snoeren.

Het behoeft wel geen lang betoog, dat het slechts zelden

zal voorkomen, dat een *keuze* tusschen beide stelsels zonder meer, tot een bevredigende oplossing zal leiden. Geen maritieme visie toch zal eigen huis verlaten zonder maatregelen te nemen voor afgrenzing van de huisdeur en bewaking van het erf.

Illustratief voor dit beginsel is, dat in het maritiem machtige Engeland tijdens den Wereldoorlog geëischt werd, dat de Home Defence steeds sterk genoeg zou zijn om een inval van een Duitsch landingsleger van 70.000 man te weerstaan. Maritieme en continentale visie behooren dus geen tegenstellingen te zijn, doch elkander aan te vullen.

Gaat het echter om de veiligstelling van een uitgestrekt eilandengebied, terwijl slechts bescheiden middelen voor de defensie beschikbaar kunnen worden gesteld, dan zullen beide deelen een zoo groot mogelijk aandeel in de beperkte verdedigingsmogelijkheid verlangen, hetgeen tot een tegenstelling tusschen de visies kan leiden, een, hoezeer onwelkom, niet zóó verontrustend, want internationaal verschijnsel.

Bedenkt men nu, dat de N.-I. Archipel een gebied omvat, zich uitstreckende over een afstand als van Ierland tot den Oeral, met een breedte van bijkans 2000 km, een gebied, bewoond door een economisch zwakke en over groote uitgestrektheden in de Buitengewesten schaarsche bevolking, dan zal het geen bevreemding wekken, dat van het verschaffen van een volstreekte onaantastbaarheid aan Ned.-Indië geen sprake kon zijn. Noodgedwongen moest beperking worden opgelegd in de doelstelling van de weermacht, wilde men deze geen taak opdragen, waaraan Nederland zich zou vertillen.

Deze beperking komt al duidelijk tot uiting in het defensie-systeem, dat in 1892 voor Ned.-Indië werd vastgesteld. In dit systeem zou Java worden verdedigd door een vloot van artillerieschepen; het leger zou steunen door het vrijwaren van de voornaamste havens aan de Noordkust van Java tegen verrassende aanslagen en voorts door, na daartoe samengetrokken te zijn, een ter verovering van

Java gelanden vijand te weerstaan. De vloot zou mede zoo-
veel mogelijk de Buitengewesten beschermen; aan het leger
werd in de Buitengewesten geen defensietaak toegedacht.

Men ziet dus in het defensie-systeem een lijn getrokken
tusschen Java eenerzijds en de Buitengewesten anderzijds.
Deze lijn doet wat gekunsteld aan; immers de natuurlijke
grens voor de taakverdeeling tusschen zee- en landmacht
ligt in beginsel tusschen de verdediging te water en die
te land. Het trekken van de bedoelde scheidingslijn ge-
schiedde dan ook alleen op practische, niet op strategische
overwegingen; toen n.l. bleek, dat intensieve verdediging
van den *geheelen* Indischen Archipel den Nederlandschen
krachten zou te boven gaan, werd onderscheid gemaakt
tusschen het hoofdeiland Java — *verdediging* door de vloot
met steun van het leger — en de economisch en staatkun-
dig minder belangrijke Buitengewesten — *bescherming*,
zoo veel mogelijk, door de vloot.

Het vraagstuk der defensie van N.-I. werd in 1906 op-
nieuw onderzocht door een staatscommissie, welke zich in
de eerste plaats afvroeg of Indië volstrekt beveiligd moest
worden tegen elken aanval of dat men wellicht meer be-
scheiden moest zijn en alleen vragen den vijand belangrijke
hinderpalen te stellen, wanneer hij zich van Indië wil mees-
ter maken, hem te noodzaken tot krachtige voorbereiding,
het uitzicht te geven op een langdurige verdediging, waar-
door dan tijd beschikbaar zou komen om het leger te con-
centreeren op de plaatsen, waar zulks noodig werd geacht
en tijdig hulp te bekomen, indien een bondgenoot zich aan
onze zijde zou willen scharen.

Het oordeel dezer commissie luidde, dat volstrekte be-
veiliging van Nederlandsch-Indië d.m.v. een artillerievloot
niet kon worden verkregen, omdat het scheppen en onder-
houden van zulk een vloot Nederland's krachten te boven
ging en dat men zich dus moest bepalen tot het stellen van
belangrijke hinderpalen. Deze taak wilde de commissie op-
gedragen zien aan een vloot van klein materieel, bestaande
uit kruisers en torpedobootjagers.

Het leger zou zijn verdedigingstaak in hoofdzaak op

Java vinden. Men bedenke, dat in dien tijd het leger het in de Buitengewesten zeer volhandig had met het vestigen van het Nederlandsch gezag.

Een zes jaren later ingestelde staatscommissie was van geheel andere meening: met het oog op de toenemende beteekenis van de Buitengewesten achtte zij het niet langer verantwoord de verdediging in hoofdzaak tot Java te beperken; zij wenschte daarom een weermacht, welke in staat zou zijn een vijand, die zich zou opmaken ter vermeerstering van ons koloniaal bezit, niet alleen de verovering van Java, maar ook de inbezitneming van de Buitengewesten te beletten. Daartoe wenschte deze commissie in de eerste plaats een krachtige vloot, met een kern van 5 slagschepen. Het leger zou een verdedigingstaak op Java vinden, doch het kon desnoods in sterkte verminderd worden, indien zulks om financiële redenen noodig mocht blijken om de door de commissie gewenschte vloot te verkrijgen, van welke zij verwachtte, dat zij in staat zou zijn het meesterschap in de Indische wateren te handhaven.

Als bezwaar tegen de voorstellen dezer commissie werd aangevoerd, dat deze tot een zeer aanzienlijke verhooging van de defensie-uitgaven zouden leiden, terwijl bovendien de verwachting, dat de voorgestelde vloot de gewenschte veiligheid zou kunnen verschaffen, niet algemeen werd gedeeld. Een aanvraag van gelden voor het bouwen van het eerste slagschip werd teruggenomen; het zou tot 1920 duren voor het defensievraagstuk weer principieel aan de orde werd gesteld.

In genoemd jaar werd aan een interdepartementale commissie hier te lande opgedragen voor de eerstvolgende jaren een plan op te maken voor het materieel, dat nog voor aanbouw in aanmerking zou moeten komen. Bij het verstreken van de opdracht aan de commissie gaf de Regeering als haar standpunt te kennen, dat de verdediging te water zou moeten geschieden met z.g. klein materieel, „omdat het bouwen, op de hoogte van den tijd houden en bemannen van een vloot van groot materieel onze krachten in elk opzicht verre te boven zou gaan“. „In de koloniën“.

aldus de Regeering in haar opdracht, „komt het naast verkenning van den vijand, er op aan zijn doordringen in den Archipel zoo lang mogelijk te vertragen, hem te beletten met een geringe macht zijn heerschappij in de Indische wateren te vestigen, zijn transportvloot naar vermogen verliezen toe te brengen en zijn verbindingen te bedreigen”. Op deze basis toog de commissie aan den arbeid; als uitgangspunt nam zij het weerstaan van de meest gevaarlijke bedreiging voor onze Koloniën, zijnde een rechtstreeksche aanval, ondernomen met het doel Java te veroveren of deelen daarvan — zij het ook wellicht slechts tijdelijk — te bezetten.

Een vloot werd nu ontworpen, bestaande uit 4 lichte kruisers, 24 torpedootjagers en 32 onderzeebooten, alsmede een maritieme luchtmacht, welke laatste in hoofdzaak bestaande uit strategische verkenners. In het ontworpen defensie-systeem was een belangrijke taak weggelegd voor het leger, n.l. de verdediging van Java, nadat de vloot naar vermogen 's vijands actie zou hebben benadeeld en zijn opmarsch vertraagd.

Deze voorstellen gingen als voorontwerp-vlootwet naar Indië. Een aldaar ingestelde commissie ging geheel accoord met de voorstellen der interdepartementale commissie ten aanzien van den vlootbouw. Aangezien, naar het oordeel dezer commissie, van de voorgestelde vloot niet verwacht kon worden, dat zij in staat zou zijn, een vijand, die met veroveringsplannen komt, op den duur het doordringen in den Archipel te beletten, zou naast die vloot een modern uitgerust, mobiel en met offensieven geest bezielde leger niet kunnen worden gemist. De commissie achtte noodig op Java een leger van 2 divisiën, benevens eenige troepen buiten divisieverband, o.m. voor de bezetting van de vlootsteunpunten. Voorts drong deze commissie aan op het nemen van maatregelen tot verdediging van de belangrijke kolen- en oliestations in de Buitengewesten, welke havens vredesbezettingen van het leger moesten hebben, zoolang de vloot nog niet sterk genoeg zou zijn, om aan haar de handhaving van de neutraliteit op te dragen.

De nieuwe defensievoorstellen werden in Ned.-Indië allerwegen met groote instemming begroet; het voorontwerp-vlootwet werd in den Volksraad met groote meerderheid van stemmen aangenomen.

Had de interdepartementale commissie haar aanbouwplan als één sluitend geheel voorgebracht, af te werken in 12 jaren, de regeering achtte het niet gewenscht het geheel in eens aanhangig te maken en diende dan ook een ontwerp-vlootwet in, dat voor wat aangaat de zeegaande vloot de helft omvatte, aan te bouwen in 6 jaren. In de Tweede Kamer der Staten-Generaal rees ernstige bedenking tegen aanvaarding van deze helft, welke voer onder de vlag van de *geheele doelstelling*. Aanvaarding van de helft impliceerde op dien grond het zich binden aan den bouw van de wederhelft na 6 jaren; daartoe bleken vele leden der Kamer niet geneigd.

Een nieuw ontwerp werd opgesteld, wederom het halve aanbouwplan omvattende, doch thans met een bijpassende doelstelling, waarin de neutraliteitshandhaving op den voorgrond werd gesteld. Met de kleinst mogelijke meerderheid werd het ontwerp verworpen.

Ten derde male werd een vlootwet ontworpen, welke den Volksraad passeerde, doch de Tweede Kamer nimmer bereikte. De pogingen de samenstelling der maritieme weermiddelen bij de wet te regelen, behoorden hiermede tot het verleden.

De thans geldende doelstelling van en taakverdeeling in de weermacht zijn vastgelegd in de Koninklijk gesanctioneerde, van 1927 dateerende „grondslagen voor de verdediging van Ned.-Indië en voor de organisatie van de weermacht”.

Het doel van de weermacht in Ned.-Indië wordt in de grondslagen omschreven te zijn:

- a. handhaving van het Nederl. gezag in den Archipel tegen onrust of verzet binnen de grenzen, verzekering van rust en orde;
- b. vervulling van den militairen plicht als lid van de Volkengemeenschap tegenover andere volken.

De gezagshandhaving geschiedt over de geheele uitgestrektheid van den Indischen Archipel in hoofdzaak door het leger; de vloot heeft hierin echter mede een taak (steun bij expeditiën, bestrijding van zeerooverij, toezicht op naleving van de bepalingen nopens de visscherij, enz.).

De verzekering der uitwendige veiligheid beperkt zich volgens de grondslagen — afgezien van de deelneming met beschikbare middelen aan een gemeenschappelijke actie met anderen — tot handhaving van een strikte neutraliteit in conflicten tusschen andere mogendheden. Op het vervullen van die taak zal de weermacht in Ned.-Indië berekend moeten zijn; de daartoe benoodigde sterkte van marine en leger wordt in de grondslagen in groote lijn aangegeven. Een rechtstreeksche aanslag op ons gebied wordt evenwel niet uitgesloten, want in den achtsten en laatsten der defensiegrondslagen wordt bepaald, dat indien Ned.-Indië ondanks het ernstig pogen om buiten den oorlog te blijven, daarin toch betrokken wordt, de aanwezige weermacht zich met de voorhanden middelen zoo goed mogelijk tegen elke bezetting van ons gebied zal verzetten, in afwachting van den steun, die ons mocht worden verleend.

Ten aanzien van de verdeeling van de defensietaak over leger en vloot, bepalen de grondslagen, dat de neutraliteits-handhaving op Java wordt vervuld door het leger met steun van de vloot; in de gewesten buiten Java door de vloot, die daarbij op bijzonder kwetsbare punten door het leger wordt gesteund. Als zoodanige kwetsbare punten wezen de grondslagen „voor het tegenwoordige” de oliewinningsplaatsen Tarakan en Balikpapan aan.

Uit het hierboven gegeven summier historisch overzicht is kunnen blijken, dat de mate waarin in den loop der achter ons liggende decennia de verdediging van Nederlandsch-Indië werd noodig en mogelijk geacht, aan sterke schommelingen is onderhevig geweest.

Van een verdediging van Java alleen, in hoofdzaak door de vloot, onder bescherming van de Buitengewesten met de

beschikbare maritieme middelen, over een meer intensieve verdediging ter zee met een grooter aandeel van het leger in de veiligstelling van Java, werd gestreefd naar het verkrijgen van een vloot van groot materieel, welke zoowel Java als de Buitengewesten de begeerde veiligheid zou kunnen verschaffen.

Daarna de plannen van de commissies van 1920 en 1921, welke m.i., mede gelet op ons financieele en personeele kunnen, de meest doeltreffende oplossing voor de defensie voorstonden. Deze toch gaven een, zij het bescheiden, voor dien tijd bevredigend systeem voor de verdediging van den Indischen Archipel. Volgens die plannen had de vloot een taak over den geheelen Archipel, het leger zou zijn taak in hoofdzaak vinden op Java, doch tevens aandeel hebben in de verdediging van de Buitengewesten door het leggen van vredesbezettingen in onderscheidene belangrijke havens, kolen- en oliestations.

Door verwezenlijking van die plannen zou een weer-macht zijn geschapen, waarvan een aanzienlijke preventieve werking zou zijn uitgegaan, vooral ten aanzien van de veiligstelling van Java. Niet dat rechtstreeksche aanslagen op het hoofdeiland daarmede zouden zijn uitgesloten — ook de ontwerpers verwachtten dat niet —, wèl echter zou bereikt zijn, dat een zoodanige aanslag een veelomvattende, slechts moeizaam te volvoeren operatie zou zijn geworden.

Voor de Buitengewesten gold die preventieve werking lang niet in die mate. Van het vroeger voorziene terug-trekken van troepen van de Buitengewesten naar Java, ter versterking van de verdedigingsorganen aldaar, was men weliswaar afgestapt. De infanterie in de Buitengewesten echter had, en heeft nog, tot hoofdzaak de handhaving van het Nederlandsch gezag; de vervulling van deze taak blijft ook in oorlogstijd op den voorgrond staan. Wel zullen uiteraard de in de Buitengewesten aan of nabij de kust gelegen garnizoenen niet zonder meer berusten in een onder hun bereik gepleegde aanranding van ons gebied en deze dus naar vermogen weerstaan, doch veel afstootende kracht zou daarvan toch niet kunnen uitgaan. Slechts op enkele,

belangrijke punten werd een verdediging van eenige beteekenis beoogd. Tal van punten zouden dus onbeschermd blijven; de verdediging daarvan zou geheel taak van de zeemacht zijn. De vloot zou evenwel bezetting van die punten niet te allen tijde kunnen voorkomen, zij zou die alleen kunnen belemmeren, indien maritieme strijdkrachten toevallig ter plaatse zouden zijn. In vele gevallen zou de maritieme actie dus moeten bestaan in de bedreiging van 's vijands verbindingen nā de bezetting.

Zoo zou er dus voor de Buitengewesten, welker economische beteekenis sterk stijgende was, nog een vrij groote mate van kwetsbaarheid blijven bestaan, welke echter noodgedwongen moest worden aanvaard.

De plannen van '20 en '21 werden echter niet in daden omgezet; men leefde toen in de jaren van volkenbondsvertrouwen en ontwapeningsideaal.

Ten slotte werden de „grondslagen”, van welke ik de strekking reeds in het kort mocht uiteenzetten, richtsnoer voor de verzekering van de uitwendige veiligheid van Nederlandsch-Indië.

Ik moge thans nog enkele opmerkingen maken naar aanleiding van de „grondslagen” en wel in de eerste plaats met betrekking tot de taakverdeeling tusschen leger en vloot.

In alle aan de grondslagen voorafgegane defensiesystemen en -plannen, had de vloot in de eerste plaats haar taak te zoeken in de defensie van Java, waarnevens dan de bescherming of wel verdediging van de Buitengewesten stond. Naar de letter der grondslagen evenwel wordt de defensie van Java voor de vloot neventaak, zij is daarin slechts het leger tot steun; de hoofdtaak der vloot ligt in de bescherming van de Buitengewesten. De lijn tusschen Java eenerzijds en de Buitengewesten anderzijds is dus thans ook doorgetrokken door de taak der vloot. Zou men deze gedachte strategisch gaan uitwerken, dan zou men toch wel tot zonderlinge conclusies kunnen komen. Zouden b.v. in geval het hoofdeiland Java rechtstreeks werd be-

dreigd, slechts deelen van de vloot zich met de verdediging van Java occupeeren, terwijl de hoofdmacht der zeegaande vloot op haar post in de Buitengewesten blijft? Ik behoef die vraag niet te beantwoorden; *het strategisch beginsel eischt uiteraard de mobiele organen van de weermacht in te zetten, daar waar een rechtstreeksche bedreiging wordt onderkend.* Hieruit blijkt te meer, dat in het Indische defensiesysteem het trekken van een lijn tusschen Java en de Buitengewesten geen reële strategische beteekenis kan hebben. Evenals vroeger heeft het in de grondslagen gestelde onderscheid tusschen de uitwendige veiligheid van Java en die van de Buitengewesten slechts de beteekenis de mate van de defensie te beperken. Dit blijkt ook wel duidelijk uit de grondslagen zelve, waarvan de derde aangeeft, dat het maken van onderscheid tusschen Java en de Buitengewesten slechts diende als uitgangspunt voor de „vaststelling van organisatie en uitrusting van de weermacht”. En dat het genoemde onderscheid geen strategische bedoelingen had, volgt uit dienzelfden grondslag; immers de derde grondslag geeft mede aan, dat het gestelde onderscheid tusschen Java en de Buitengewesten niets afdoet aan „de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal om bij het uitbreken van internationale conflicten naar eisch van de dan bestaande omstandigheden over land- en zeemacht te beschikken”.

In de tweede plaats wil ik de aandacht vestigen op de zeer onvolkomen beveiliging van tal van belangrijke punten in de Buitengewesten. De grondslagen van 1927 noemen als z.g. kritieke punten, welke mede door de landmacht verdedigd moeten worden „voor het tegenwoordige” de oliewinningsgebieden Tarakan en Balikpapan. Dat nu nog, tien jaren later, slechts Tarakan en Balikpapan als bijzonder kwetsbare punten in de Buitengewesten zijn te beschouwen, kan moeilijk worden volgehouden. Er zijn thans aanzienlijk meer van dergelijke punten dan het leger bij machte zou zijn in bevredigende mate van defensiemiddelen op den grond te voorzien.

In de derde plaats de geest der grondslagen als geheel.

Als hoofdbeginsel stellen zij, dat de weermacht in Ned.-Indië zal dienen tot handhaving van een strikte onzijdigheid in conflicten tusschen andere mogendheden. Dit beginsel is nog volkomen juist te achten en ware daarom te handhaven. De vraag is evenwel of daarmee thans nog kan worden volstaan. De huidige formulering van de grondslagen onderstelt slechts het geval, dat reeds een conflict tusschen andere mogendheden is uitgebroken en dat dan voor onze weermacht haar functie van neutraliteitshandhaving in werking treedt. Dit blijkt mede uit den achtsten grondslag.

Doch de mogelijkheid van andere gevallen is in de laatste jaren meer en meer naar voren gekomen. Ik noem daarvan in de eerste plaats de mogelijkheid, dat een groote mogendheid in den Pacific, de onvermijdelijkheid ziende van een gewapend conflict met een andere groote mogendheid, zich met preventieve oogmerken het bezit verzekert van bepaalde punten in den Indischen Archipel of van bepaalde deelen daarvan. Het opvangen van zulk een stoot zal aanzienlijk meer krachtsinspanning vereischen dan het afweren van wat men gemeenlijk onder een neutraliteits-schending verstaat.

Doch nog ernstiger aanranding van ons gebied behoort thans meer dan voorheen tot de mogelijkheden; aanrandingen welke het vermeesteren van grondstoffen als anderszins beoogen. Ik behoef hierop thans niet meer uitvoerig in te gaan; volstaan moge worden met te verwijzen naar de in Oct. 1937 door den Luit. ter Zee de Ronde voor onze Vereeniging gehouden voordracht. Met vertrouwen kan ik volstaan met die verwijzing, niet alleen omdat de dreigende gevaren daar duidelijk geschetst zijn, maar bovendien omdat er bewijzen zijn, dat slechts weinigen thans nog twifelen aan den ernst van den toestand in de internationaalpolitieke verhoudingen. Wel wil ik een enkel woord wijden aan den omvang, welke een aanranding als hier bedoeld zou kunnen aannemen. Het wordt wel eens voorgesteld alsof een groote mogendheid zich met haar volle gewicht op Ned.-Indië zou kunnen laten vallen. Zou onze weer-

macht op het afweren daarvan berekend moeten zijn, dan zouden wij voor een vrijwel hopelooze taak staan. Ik vermeen echter, dat zulks minder waarschijnlijk te achten is. De belager van ons grondgebied zal immers moeten afwachten hoe andere belanghebbende mogendheden zullen reageeren op zijn agressieve daad. Met de mogelijkheid van ingrijpen door anderen voor oogen, zal hij zich dus moeten beperken in den inzet van strijdkrachten tegen ons gebied. Maar, en daarop meen ik toch ook met nadruk te moeten wijzen, wat voor hèm nevenonderneming zal zijn, eischt voor òns de volle mate van financieele en personeele krachtsinspanning tot tegenweer.

Eindelijk wijs ik er dan nog op, dat in een nabij verleden liggende gebeurtenissen hebben aangetoond, dat men van snellen bijstand van anderen geen te groote verwachtingen mag koesteren. Welke reële beteekenis valt thans nog aan de collectieve veiligheid te hechten? Wij zullen er dus met volle energie naar moeten streven zelf een krachtige defensie van N.-I. te organiseeren en daarbij rekening moeten houden met de omstandigheid, dat hulp van buiten wel eens niet zoo spoedig zal blijken te komen, als wij hopen. En hierbij denk ik niet alleen aan aarzeling tot ingrijpen te onzen gunste van den verwachten bondgenoot, doch evenzeer aan aanvankelijke onmacht daartoe.

Uit het voorgaande moge gebleken zijn, dat de defensiegrondslagen, vastgesteld in een tijd, dat strenge beperking in de landsuitgaven geboden en de kans op rechtstreeksche aanranding van ons grondgebied in Ned.-Indië zoo niet uitgesloten, toch wel onwaarschijnlijk werd geacht, niet in overeenstemming zijn met de eischen, welke het huidige tijdsgewricht noopt te stellen. Een aanzienlijke versterking van de defensiemiddelen, welke inmiddels reeds werd ingezet, is voor het heden eisch. Dit ware mede tot uitdrukking te brengen in de defensiegrondslagen, welker min of meer matte toon ware om te zetten in een krachtiger geluid, dat getuigt van Nederland's grimmigen wil zich met klem te verzetten tegen elke poging tot aanranding van ons grondgebied in Nederl.-Indië.

Op de conclusie, dat aanzienlijke versterking van de weermacht in Ned.-Indië voor het heden onafwijsbare eisch is, volge thans beantwoording van de vraag op welke wijze hierin moet worden voorzien.

Ik noemde hierboven de voorstellen der Commissies van 1920 en 1921 de meest doeltreffende oplossing voor de defensie van N.-I. Toch zou men niet zonder meer naar die voorstellen kunnen teruggrijpen, want, ik doelde daarop reeds in mijn inleidend woord, er heeft een ontwikkeling in het krijgswezen plaats gevonden, welke geheel nieuwe aspecten opent. Ik bedoel de ontwikkeling der luchtstrijdkrachten.

De gedachte de luchtstrijdkrachten, waarbij dan in de eerste plaats te denken aan bombardements-luchtmacht en niet aan de luchtstrijdkrachten, welke bestemd zijn in tactisch verband op te treden met zee- of landmacht, een belangrijk aandeel te doen hebben in de verdediging van N.-I., is geenszins nieuw. Reeds in 1923 werd zij gepropageerd en sindsdien werd zulks bij herhaling door verschillende schrijvers en sprekers bepleit. Dat de voorstanders van deze gedachte niet dadelijk een willig oor voor hun ideeën vonden, laat zich licht verklaren. Het luchtwapen was nog te teer, de motoren waren nog niet voldoende betrouwbaar, de werkingssferen en snelheden nog te gering om voor de verdediging van N.-I., met zijn enorme afstanden, waarbij groote trajecten over zee gevlogen moeten worden, met zijn ijl net van vliegterreinen en daarbuiten geringe mogelijkheden tot het succesvol doen verlopen van noodlandingen, in belangrijke mate op het luchtwapen te kunnen bouwen. Het is slechts 3 jaren geleden, dat voor een hier te lande ontworpen luchtkruiserproject een actieradius van 375 à 400 km. werd genoemd, hetgeen voor doeltreffend gebruik in Ned.-Indië uiteraard te weinig zou zijn. Echter, de techniek groeide uit tot hooger kunnen; een land-bommenwerper met een snelheid van bijna 400 km/u en een vliegbereik van meer dan 2000 km., een bommenlast van een ton vervoerende, is thans een gewone verschijning. Bedenkt men daarbij, dat de in metaal uit-

gevoerde constructie een vliegtuig van hechte samenstelling schiep, dat bestand is tegen weer en wind en tevens, dat de motoren niet alleen aan vermogen, doch vooral ook aan betrouwbaarheid aanzienlijk wonnen, dan is wel aan alle voorwaarden voldaan om het vliegtuig een plaats van betekenis in de defensie van Ned.-Indië in te ruimen. Hetgeen met de aanschaffing van een groep Glenn Martin bommenwerpers reeds geschiedde, terwijl verdere uitgroei nog gaande is.

In de eerste plaats kregen de landbommenwerpers een taak t.a.v. de luchtverdediging van de vlootbasis Soerabaja. De luchtverdediging van de vlootbasis Soerabaja, welke stad dicht bij zee gelegen is, laat zich niet op bevredigende wijze oplossen zonder de aanwending van offensieve bommenwerpers. Het streven toch moet zijn luchtaanvallen op de vlootbasis te voorkomen, te onderscheppen. Doch het is, door de nabijheid van de zee, niet mogelijk luchtwachtringen om Soerabaja te vormen, welke door hun waarschuwing gelegenheid bieden jachtvliegtuigen zoo tijdig in de lucht te hebben, dat goede kans bestaat een luchtraid te onderscheppen. Dan zou overblijven het inzetten van een vervolging door jachtvliegtuigen na geslaagden vijandelijke bomaanval. Doch ook deze methode geeft geen uitzicht op bevredigend resultaat, doordat het snelheidsoverschot van jachtvliegtuigen ten opzichte van bommenwerpers geleidelijk verminderde. Het inhalen van de vijandelijke bommenwerpers is, mede door het betrekkelijk geringe vliegbereik van jachtvliegtuigen, dus geenszins verzekerd. Niet het defensief kon dus de oplossing brengen; in het offensief, het opzoeken en aangrijpen van de uitgangspunten van de vijandelijke luchtaanvallen moest vooral de luchtverdediging van Soerabaja worden gezocht. De bommenwerper is het aangewezen middel om de vijandelijke vliegbases, te land of ter zee, aan te grijpen en te trachten voorgenomen luchtaanvallen op de vlootbasis in de kiem te smoren.

Niet alleen echter voor de vlootbasis is deze offensieve verdedigingswijze van het grootste belang. Men denke

o.m. aan terrorisatiebombardementen op belangrijke centra en desorganisatiebombardementen op vitale deelen van het verkeersnet, op productie- en voorradencentra. De van enkele plaatsen uitgaande vijandelijke bombardementen kunnen dus tegen tal van kwetsbare punten op Java gericht worden. Het gaat niet aan al deze punten te beschermen door een luchtverdedigingssysteem op den grond; dit moet beperkt blijven tot enkele, zeer vitale objecten. Overigens richte zich de afweer in de eerste plaats offensief tegen de enkele punten van uitgang van de vijandelijke luchtaanvallen.

Ook ten aanzien van de beveiliging van de Buitengewesten opent de aanwending van bommenwerpers nieuwe uitzichten. Niet alleen ter verhooging van het afstootend vermogen, dat de oliehavens ter Oostkust van Borneo reeds bezitten in de voor de verdediging te land en ter zee reeds getroffen voorzieningen, doch mede ter bescherming tegen aanrandingen van ons gebied elders. Bij de bespreking van de voorstellen der commissies van 1920 en 1921 en van de defensiegrondslagen wees ik er reeds op, dat er nog tal van kwetsbare punten in de Buitengewesten onbeschermd liggen. Aangezien het niet mogelijk is al die punten van een krachtig garnizoen te voorzien, moest in die kwetsbaarheid worden berust. Doch al zou het mogelijk zijn de kwetsbare punten goeddeels van een vredesbezetting te voorzien, dan zou nog geen afdoende veiligheid bereikt zijn; immers, altijd blijft de mogelijkheid bestaan, dat ons gebied wordt aangerand op een niet tot de z.g. kwetsbare punten behorende plaats, alwaar de agressor een hulpsteunpunt voor maritieme of luchtactie zou willen inrichten.

Met legertroepen zou men een zoodanige vijandige handeling meestal niet kunnen weerstaan, ook de vloot zal veelal niet tijdig kunnen ingrijpen en zich moeten bepalen tot het optreden op 's vijands verbindingen, tot een actie achteraf dus.

De eenige mogelijkheid zich tijdig tegen dergelijke vijandige handelingen te kunnen keeren bestaat in het inzetten van bommenwerpers; dit kan snel en massaal ge-

schieden. Ik moge in dit verband nog eens de woorden aanhalen, welke Minister Colijn te dezer zake sprak in de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 15 Dec. 1936:

„Evenwel ben ik tegelijkertijd van meening, dat de bommenwerpers voor de Indische landmacht volstrekt onontbeerlijk zijn. Zóózeer, dat, gelijk de Kamer weet, een eerste groep van 39 reeds nu aangeschaft zal worden, en ik kan er aan toevoegen, dat de voorstellen om een tweede groep van 39 aan te schaffen reeds door mij ontvangen zijn. Dit is geen rivaliteit tusschen zeeverkenneren en landmacht; dat heeft er absoluut niets mee te maken. Maar men stelt zich den toestand wat al te eenvoudig voor, wanneer men die zeeverkenneren ziet als een soort afzonderlijke macht in de lucht. Zeeverkenneren behooren bij de vloot en de vloot in Nederlandsch-Indië zal, vooral in den aanvang, verspreid moeten optreden. Die vloot heeft te bewaken de toegangen naar de Chineesche zee, heeft te bewaken den toegang door Straat Makassar, heeft te bewaken het gebied ten oosten van Celebes. Die vloot is dus aanvankelijk verspreid: de schepen, maar ook de zeeverkenneren, want bij ieder stuk van de vloot moet een deel van die verkenneren zijn.

Maar nu gevoelt men toch wel, dat het daardoor mogelijk moet zijn voor een vijand, zoolang de aanvalsrichting nog niet is onderkend, om op een gegeven oogenblik zich ergens in den Archipel een steunpunt te verschaffen, waartegen op dat oogenblik die verspreid opereerende vloot niets doen kan! Daarbij moet men niet vergeten, dat het ook dagen duurt eer die verspreide deelen van de vloot, die in vergelijking met de vliegtuigen zich slechts zeer langzaam verplaatsen kunnen, zich weer vereenigd hebben. In dien tusschentijd kan een vijandelijke aanvaller de gelegenheid erlangen, op een bepaald punt van een van de eilanden zich een steunpunt te verzekeren, om vandaar uit verder te ageeren en dan is er maar één middel, zelfs maar één middel denkbaar — ik zeg het opzettelijk heel sterk — waardoor men tegen dien vijand kan optreden en dat is door een massalen aanval van een groote macht van landbommenwerpers, die zich met een grooter snelheid kunnen

verplaatsen dan de zeeverkenner, welke bovendien bij de schepen moeten blijven, waartoe zij behooren".

Er is wel uiting gegeven aan twijfel of het effect van het inzetten van bommenwerpers zoo groot zal zijn als wordt voorgesteld. De tegenwerping was dan, dat de op eenig punt in de Buitengewesten gelande tegenstander zich aan het bombardement zal onttrekken door zich snel in de wildernis te verschuilen en terug te keeren na afloop van het bombardement. Afdoende zou dus slechts zijn ter plaatse troepen van het leger of wel een landingsdivisie te ontschepen om den indringer te verjagen. Dit is echter een wel wat simpele voorstelling van zaken. Men moet zich afvragen met welk doel de indringer ons grondgebied schendt. Niet om b.v. een katoenplantage aan te leggen; daarvoor behoeft de toegang tot ons gebied niet met geweld te worden geforceerd. Het doel zal b.v. kunnen zijn een steunpunt voor maritieme of luchtactie in te richten en men komt dan niet met middelen, die den verdediger de gelegenheid laten die poging met een handomdraai ongedaan te maken. Een zoodanig steunpunt moet ter verdediging worden ingericht, tegen aanvallen van over zee en uit de lucht. Zulk een operatie zal moeten worden uitgevoerd door enkele van krachtig geleide voorziene schepen. Menschen en materieel zullen aan den wal worden opgesteld. Hoe langer nu de indringer tijd heeft vóór de verdedigende reactie zich doet gelden, hoe vaster hij in den zadel komt te zitten en hoe meer inspanning het zal vergen hem weer te verdrijven. Door snellen, massalen inzet van bommenwerpers zal echter getracht kunnen worden de vijandelijke onderneming aan te tasten op een voor haar nog hoogst kwetsbaar oogenblik. Het doel voor het bombardement zullen alsdan de aan de kust voor anker liggende schepen moeten zijn.

Dat met luchtacties in den hier besproken zin afdoende resultaten bereikt kunnen worden leert een episode uit den huidige Spaanschen Burgeroorlog. Het met zwakke, onvoldoende uitgeruste troepen bezette Majorca werd aangevallen door overmachtige republikeinsche landingstroepen,

terwijl de hoofdstad Palma door vliegbooten werd gebombardeerd. De eenige hulp, welke Franco kon bieden, bestond in het doen uitvoeren van luchtbombardementen door driemotorige bommenwerpers, elk uitgerust met 10 bommen van 100 kg, dan wel met een grooter aantal lichtere scherfbommen. Reeds stond een goed deel van de Republikeinsche landingstroepen aan den wal en waren eenige nationalistische stellingen vermeesterd, toen de bommenwerpers van Franco, welke van Marokko uit over de Middellandsche Zee naar hun aanvalsdoel vlogen, werden ingezet. Na gedurende drie dagen herhaalde aanvallen was een republikeinsch troepentransportschip zwaar beschadigd, terwijl de Roode troepen gedwongen werden een vooruitgeschoven stelling te ontruimen. Toen den vijfden dag een lichter met 200 man aan boord werd getroffen, gaf de republikeinsche bevelhebber de onderneeming op. Majorca was gered door drie bommenwerpers.

Uiteraard mag één sprekend voorbeeld niet verleiden tot verblinde uitbundigheid ten aanzien van de met bommenwerpers te verwerven resultaten. Niet altijd zal het effect zóó afdoende zijn, zoodat dus het in reserve houden van de maritieme actie achteraf, het ageeren op 's vijands verbindingen na geslaagde aanranding van ons gebied, haar waarde behoudt. Vast staat echter, dat het krachtig aangrijpen van den tegenstander op het voor hem meest kwetsbare oogenblik, d.i. kort na de aanranding van ons gebied, alleen mogelijk is door de snelle concentratie van bommenwerpers. En op het snel ongedaan maken van de aanranding moet onze tegenweer toch in de eerste plaats gericht zijn!

De beteekenis van den bommerwerper voor de defensie van Ned.-Indië blijft echter niet beperkt tot het tegengaan van luchtaanvallen op vitale objecten op Java en het bestrijden van pogingen tot bezetten van grondgebied of het vermeesteren van belangrijke punten in de Buitengewesten. Ook voor de verdediging van het hoofdeiland Java tegen rechtstreeksche aanvallen kan hun waarde niet licht overschat worden.

Ik gaf reeds aan welk beeld zich had gevormd van de ernstige onderneming tegen Java, nadat zich de overtuiging had gevestigd, dat het bouwen, op de hoogte van den tijd houden en bemannen van een vloot van groot materieel, welke met kans op welslagen zou kunnen staan naar het behoud van het meesterschap ter zee in de Indische wateren, onze krachten in elk opzicht verre te boven zou gaan. De te verwachten vijandelijke actie zou n.l. zijn het in den Indischen Archipel doordringen van een transportvloot met krachtige maritieme beveiliging.

Naast verkenning van den vijand zou onze vloot in zoodanig geval tot taak hebben 's vijands doordringen in den Archipel zoo lang mogelijk te vertragen en zijn transportvloot naar vermogen verliezen toe te brengen. Zou de vijand ondanks het maritiem verzet er toch in slagen Java te bereiken, dan zou het leger met den gelanden tegenstander verder moeten afrekenen, terwijl de vloot alsdan rusteloos 's vijands overzeesche verbindingen zou blijven bestoken.

Naast den afweer van de maritieme tegenactie zou de vijand thans echter mede een beveiliging tegen luchtaanvallen moeten stellen, indien hij rekening moet houden met de aanwezigheid van een krachtige offensieve luchtmacht bij den verdediger. Het scheppen van die veiligheid zal den tegenstander voor uitzonderlijk moeilijke problemen stellen, want N.-I. ligt buiten het bereik van zijn op eigen gebied gebaseerde vliegtuigen, terwijl zulk een transportvloot zich dagen lang door de Indische wateren zou moeten verplaatsen onder het bereik van de verdedigende bommenwerpers, alvorens haar inhoud op Java's kust aan wal te kunnen zetten.

De transportvloot tijdens haar overtocht met op het land gebaseerde jachtvliegtuigen te begeleiden, zou uiteraard ondoenlijk zijn.

Met water-jachtvliegtuigen zou het gestelde doel al evenmin kunnen worden bereikt; veelal zullen deze niet van de zee kunnen opstijgen en, worden zij al gecatapulteerd, daarop dikwijls niet kunnen landen. Bovendien

moet het moederschip nagenoeg stil liggen om de vliegtuigen weder aan boord te kunnen nemen.

Evenmin zal de oplossing verkregen kunnen worden door het boven de varende transportvloot onderhouden van een permanence van jachtvliegtuigen van vliegkampschepen. Van deze schepen bezitten de groote mogelijkheden er slechts enkele, terwijl hun beperkte capaciteit wellicht niet zal toelaten doorlopend een voldoende aantal jachtvliegtuigen in de lucht te houden, wanneer men bedenkt, dat een transportvloot van eenigen omvang al spoedig een oppervlakte van omstreeks 3 bij 6 km. beslaat. Ook het alarmeeringsysteem van een vliegkampschip kan geen uitkomst brengen. Geen postenkring rond de vloot kan tijdig waarschuwen; men moet afgaan op eigen waarneming, terwijl de oorwaarneming op een varend schip door velerlei geluiden wordt gehinderd. Het alarmeeringsysteem zal m.i. immer tot te laten inzet van de jagers leiden.

Een zwakke stee in dit beveiligingssysteem is voorts, dat het beveiligend orgaan — het jachtvliegtuig — geconcentreerd is op een enkele eenheid, het vliegkampschip, dat een uitermate kwetsbaar object is. Het spreekt vanzelf, dat het vliegkampschip onmiddellijk doelwit zou worden van rustelooze aanvallen door bommenwerpers en onderzeeboten. Een goed treffende torpedo, een bom op het landingsdek kan het vliegkampschip onbruikbaar maken; wordt het schip ernstig getroffen, dan zullen veelal ook zijn zich in de lucht bevindende vliegtuigen verloren zijn.

Het verkrijgen van luchtveiligheid zal verder mede gezocht kunnen worden in het afweergeschut. Van een krachtige luchtafweer van de transportschepen af zal uiteraard geen sprake kunnen zijn. In den luchtafweer zal dus in hoofdzaak moeten worden voorzien door de, de transportvloot begeleidende oorlogsschepen. Deze zullen zich echter op geruimen afstand voor- en zijwaarts van de transportvloot bevinden, zoodat geenszins verzekerd is, dat het geheele luchtruim boven de transportvloot met afweervuur zal kunnen worden beheerscht.

Den laatsten tijd wordt gesproken over het bouwen van speciale luchtafweerkruisers; men leest getallen van 60 stukken luchtdoelgeschut op één schip. Doch hier gelden dezelfde bezwaren als bij het vliegkampschip: de groote mogendheden zullen slechts weinig van deze zeer gespecialiseerde schepen kunnen hebben, terwijl de afweer goddeels is geconcentreerd op één enkel schip. Valt dit schip uit, dan is de transportvloot verder een dankbare prooi voor de aanvallen van onze bommenwerpers, hetgeen zeggen wil dat het welslagen der geheele onderneming op losse schroeven komt te staan.

Het voorgaande rechtvaardigt m.i. de conclusie, dat het uitzenden van een transportvloot, welker doel gelegen is buiten het bereik van de eigen „shore based” vliegtuigen, een uiterst hachelijke onderneming is.

In het geval van een ernstige onderneming tegen Java zal echter bovendien niet met één transportvloot kunnen worden volstaan. Wordt Java verdedigd door een modern georganiseerde troepenmacht, welker sterkte overeenkomt met de gevechtskracht van omstreeks 2 divisiën — de heer Sandberg zal dit straks nader uitwerken —, dan zal daartegen, mede rekening houdend met de tijdens het transport over zee te lijden verliezen, een leger moeten worden ingezet van zoodanige sterkte, dat het niet mogelijk zal zijn dit in één transport over te brengen.

Met het oog op den gewenschten spoed zal het niet mogelijk zijn de transporten elkander met zóó groote tusschenruimte te doen volgen, dat zij slechts één voor één onder het bereik van de verdedigende bommenwerpers zouden komen, zoodat dus de afweer telkens zou kunnen worden geconcentreerd op één transportvloot. Aan twee of meer transportvloten tegelijk zal dus tijdens den overtocht een zoodanige luchtafweer verzekerd moeten worden, dat die overtocht zonder onaanvaardbare risico's zou kunnen worden volbracht. Dit nu wil mij, gelet op de groote moeilijkheden welke reeds verbonden zijn aan het beschermen van één transportvloot, niet wel mogelijk voorkomen, zoolang de verdediger beschikt over een

krachtige, offensieve bombardementsluchtvloot.

Deze gevolgtrekking heeft ver strekende consequenties, immers het beeld van een ernstige onderneming tegen Java zal nu geheel anders worden dan hetgeen tot nu toe als geijkt gold. De onderneming van een in transporten overgebrachte troepenmacht zal nu moeten worden voorafgegaan door het vermeesteren van het overwicht in de lucht.

Hiertoe zal de N.-I. aanvalsluchtmacht rechtstreeks moeten worden bestreden, d.w.z. de grondorganisaties zullen moeten worden aangetast, hetzij door deze uit de lucht te bombardeeren, dan wel ze te vermeesteren. Het luchtgevecht, of wil men de luchtslag, ga ik in dit verband stilzwijgend voorbij, daar de aanvaller den verdediger niet kan dwingen het luchtgevecht te aanvaarden.

De strijd tegen de N.-I. grondorgansiatie van landbommenwerpers zal uitzonderlijke krachtsinspanning vergen, vooral, ik moge daarop nogmaals wijzen, omdat N.-I. ligt buiten het bereik van de „shore-based” vliegtuigen van den meest waarschijnlijksten tegenstander. De tegenstander zal dus bases voor luchtactie moeten vooruitschuiven naar ons gebied.

Van vliegkampschepen zal de aantasting van onze grondorganisaties zeer waarschijnlijk niet uitgaan. Ten eerste is het vliegkampschip slechts uitgerust met een beperkt aantal, en dan nog lichte, bommenwerpers, terwijl in de tweede plaats het vliegkampschip, zooals ik reeds opmerkte, een uiterst kwetsbaar object is. Bij verschillende schrijvers las ik de stellige uitspraak, dat vliegkampschepen zich niet zullen wagen binnen een door shore-based bommenwerpers bestreken gebied.

Dus rest den vijand het luchtoverwicht te bevechten met watervliegtuigen of met op den grond gebaseerde landvliegtuigen.

Dat met watervliegtuigen of vliegbooten afdoende resultaten te verkrijgen zullen zijn, is zeer twijfelachtig. Men zal daartoe een basis moeten inrichten ergens in een rustige baai of riviermonding, want men kan met het oog op de

verzorging van personeel en materieel niet voortdurend in beweging blijven. Daar de actie zal moeten worden opgedragen aan een aanzienlijk aantal vliegtuigen, zullen verschillende schepen noodig zijn voor het voorzien in de vereischte accomodatie. Dit geheel zal ononderbroken onder krachtige maritieme bescherming moeten staan. De omstandigheid, dat de kracht van een dergelijke onderneming weder goeddeels geconcentreerd is op enkele schepen, maakt haar zeer kwetsbaar voor de aanvallen der verdedigende lucht- en zeemacht.

Zoo blijft dan over het luchtoverwicht te verwerven door aantasting van onze grondorganisaties met op het land gebaseerde landvliegtuigen. Dit vereischt een voorafgaande vermeerstering en tot vliegbasis inrichten van een of enkele daartoe geëigende terreinen. Het meest voor de hand ligt, dat de agressor daarmede zal beginnen aan de buitenzijde van onzen Ned.-Indischen Archipel, om zich van daaruit verder naar binnen te werken, tot hij ten slotte Java onder zijn bereik krijgt.

Dat en waarom het weerstaan van pogingen tot het inrichten van vliegterreinen binnen ons gebied in de eerste plaats dient te geschieden door bommenwerpers, gaf ik reeds hiervoren aan bij de bespreking van de taak van de bommenwerpers in de Gewesten buiten Java.

Uit het veranderd beeld van een ernstige, tegen Java gerichte onderneming is nu tevens komen vast te staan, dat *de taak der in de Buitengewesten gestationneerde bommenwerpers dus niet alleen is de bescherming dier Buitengewesten om zichzelf, doch dat deze mede inhoudt een indirecte verdediging van Java. De verdediging van Java begint aan de buitengrens van den Archipel.*

Voorts volgt m.i. uit dit veranderd beeld, dat de verdedigende bommenwerpers hun doelen in de eerste plaats zullen vinden in voor de kust voor anker liggende schepen en op het land zelf; niet in schepen op de wijde zee, welke deel uitmaken van een transportvloot.

Ook doelen te land, zooals ik zeide, want het is niet volstrekt verzekerd, dat men aanrandingen van ons terri-

toir te allen tijde zoodanig tijdig zal onderkennen, dat de onderneming met enkele bomaanvallen zal kunnen worden weggevaagd. Mocht de tegenstander er in slagen vasten voet aan wal te krijgen, dan komt de actie op de verbindingen der zeemacht in werking, terwijl de bommenwerpers zoo lang mogelijk door steeds herhaalde aanvallen het hunne er toe zullen moeten bijdragen om den vijand het verblijf op ons territoir te vergallen.

Als vorm ter verwerving van het luchtoverwicht in onzen Archipel noemde ik ook nog het vermeesteren van onze vliegterreinen.

Aangezien de slagluchtmacht in Ned.-Indië in hoofdzaak zal bestaan uit landbommenwerpers; is de kwetsbaarheid van onze grondorganisaties tegen deze bestrijdingswijze betrekkelijk gering. Een aantal der vliegterreinen zal ver landinwaarts kunnen zijn gelegen, zoodat een vermeestering daarvan veelomvattende en vooral zeer langademige operatiën zou vereischen. Een luchtbombardeement tot het onbruikbaar maken van de diep landinwaarts gelegen landingsterreinen zou wellicht eerder tot het beoogde doel kunnen voeren. Overigens wil ik mij niet verder begeven in een beschouwing over den graad van kwetsbaarheid in dit opzicht van de verschillende terreinen in de Buitengewesten, aangezien daarmede een gebied betreden zou worden, dat zich niet leent voor openbare bespreking. Volstaan moge worden met vast te stellen, dat verscheidene der in de Buitengewesten bestaande of nog aan te leggen vliegterreinen een groote mate van veiligheid bezitten en zullen bezitten tegen aanslagen over land. Voor aanslagen door eenvoudige landingsdivisiën zijn ze uiteraard in het geheel niet te benaderen.

Hoewel ik mij ten aanzien van de bespreking van de kwetsbaarheid van de vliegterreinen dus beperking moet opleggen, vermeen ik daaromtrent toch nog een algemeene opmerking te moeten maken. Van de thans bestaande en geprojecteerde vliegvelden in de Buitengewesten uit zal geheel Ned.-Indië, en meer dan dat, onder het bereik van

onze bommenwerpers liggen. Nu laat het zich denken, dat een of enkele dier terreinen verloren gaan door vijandelijke actie, zoodat niet langer de geheele Archipel onder ons bereik zou liggen. Doet zich dat geval voor, dan mag het niet kunnen voorkomen, dat de tegenstander terreinen aanlegt binnen ons gebied, van waar uit hij wel onze bases zou kunnen bereiken, doch wij omgekeerd de zijne niet. M.a.w., het is eisch, dat ons materieel, althans een goed deel daarvan, steeds superieur is aan hetgeen een vermoedelijke tegenstander tegen ons zou kunnen uitbrengen.

De huidige bommenwerpers voldoen aan dien eisch. Blijkens persberichten ligt het in de bedoeling in de toekomst onze nationale industrie in te schakelen voor het bouwen van landbommenwerpers voor Ned.-Indië. Dit is niet anders dan toe te juichen en het is te hopen, dat deze pogingen met succes zullen worden bekroond. Men transigeere echter tot geen enkelen prijs met het stellen van de eischen, waaraan het materieel moet voldoen. Ik zou in dit verband de woorden van den Amerikaanschen generaal Andrews tot de mijne willen maken, waar hij schreef: „In order to be able to strike any bases from which an enemy might launch attacks against us, we obviously can never afford to fall behind other nations in the performance of our airplanes.”

Zou een tegenstander er in slagen het systeem van verdediging met onze bommenwerpers te doorboren op de wijze, welke ik aangaf, dan zou de beteekenis en kracht van die verdediging terugvallen tot een fractie van hetgeen zij kan zijn en ook onvoorwaardelijk moet zijn.

Sprak ik tot nu toe over de aanvalstaken van de bommenwerpers, thans moge ik nog een oogenblik stilstaan bij de *verkenning*, welke tot de taak der zeemacht behoort.

Een goed geoutilleerde en uitnemend functioneerende strategische luchtverkenningdienst van den Marine Luchtvaart Dienst is een voornaam vereischte voor een tijdigen inzet van de bommenwerpers. Op de beteekenis van dien tijdigen inzet wees ik reeds; de aan den luchtverkennings-

dienst te stellen eischen worden hierdoor mede bepaald.

Aangezien de aanslagen tegen ons grondgebied tot het vermeesteren van een terrein voor landvliegtuigactie stellig verrassend zullen geschieden, terwijl de omvang van zoodanige operatie niet te vergelijken is met dien van een logge transportvloot, zoodat de kans om door de mazen van het verkenningsnet heen te slippen vrij groot te achten is, kan niet worden volstaan met verkenningen over zee, hetzij in waaivorm dan wel als verkenningstooten. Veelvuldige *kustverkenningen* zullen die ter zee moeten aanvullen.

Een belangrijk arbeidsveld ligt hier voor de voorbereiding in vreedstijd: grondige verkenning van de kusten en het onmiddellijk daarachter gelegen terrein der daarvoor in aanmerking komende eilanden, lucht-fotografisch vastleggen van kwetsbare punten, kuststrooken wellicht, opdat plaatsbepaling en melding van doelen snel en zonder mogelijkheid van misverstand kan geschieden, enz.

Bij dit alles zij richtsnoer en parool: *snelle reactie op aanslagen tegen ons territoir!*

Ik moge, zonder verdere uitwerking, hier nog bij vermelden, dat in dit raam verkenningen te water en te land mede van veel gewicht zijn.

Mijn beschouwingen over de beteekenis van slagluchtmacht voor de verdediging van Ned.-Indië en het veranderd beeld, dat die verdediging als gevolg daarvan naar mijn gevoelen te zien zal geven, mag ik niet beëindigen zonder enkele woorden te zeggen over de weersomstandigheden, waaronder de luchtstrijdkrachten in dat tropisch deel van Nederland zullen moeten werken.

Om niet te volstaan met hetgeen ik reeds eerder las of hoorde, heb ik te dezer zake mij om inlichtingen gewend tot den Kapitein-Vlieger van het K.N.I.L. C. Giebel, een der oudere officieren-vlieger van de L. A. (Ik moge den Kap. Giebel ook op deze plaats dank zeggen voor de uitvoerige, mij verstrekte inlichtingen).

Volgens de ervaring van de L. A., welke betrekking heeft

op het W. gedeelte van den Archipel, Celebes inbegrepen, is het in N.-I. over het algemeen bijzonder gunstig vliegweer, belangrijk gunstiger dan in W. Europa.

In den regentijd is het algemeene beeld, dat het 's morgens meestal helder is met weinig bewolking en 's middags bewolking met regen. Echter zal het inderdaad meermalen voorkomen, dat men door de bewolking niet op 3000 à 4000 m. kan bommenwerpen, ook bij overigens goed weer. Na 9 uur vormen zich dan n.l. dikwijls kleine wolkjes op 1500 à 2500 m., waardoor men op grooten afstand (10 km.) een doel niet zou kunnen onderscheiden en dus daarop ook niet zou kunnen richten. In dat geval kan echter zonder bezwaar ter hoogte van den onderrand van het wolkendek gevlogen worden en wel zoodanig, dat de vliegtuigen van den grond niet of moeilijk kunnen worden waargenomen, terwijl ze zelf wel zicht op het doel hebben. De bewolking is dan een voordeel aan de zijde van de bommenwerpers, daar de luchtafweer op den grond niet tot haar recht zal kunnen komen.

Hinderlijke wolkenvorming, welke voor het vliegen een beletsel kan zijn, treedt in hoofdzaak slechts op rond de hooge gebergten, vooral in den regentijd; doch daar zijn niet in de eerste plaats de doelen voor de bommenwerpers te zoeken. In de nabijheid van de kust en boven zee vormt de bewolking, hoe hinderlijk ze soms kan worden bij harde slagregens, slechts bij uitzondering een definitief beletsel voor het vliegen.

Dat de weersomstandigheden in Ned.-Indië zeer gunstig te achten zijn, blijkt mede uit de resultaten van den dienst van de K.N.I.L.M., welke thans al eenige jaren dag in dag uit, in regen- en drogen tijd over Sumatra, Java en Borneo vliegt. Kortelings kwam daar de lijn Soerabaja—Makassar bij, op welke lijn overigens eenigen tijd geleden reeds ervaring werd opgedaan.

De lijn Batavia—Bandoeng even buiten beschouwing latende, werden in de periode van 1929 tot begin 1937 van de 8273 volbrachte vluchten er 6 door weersomstandigheden vertraagd, terwijl er 1 moest vervallen. Over dat

totaal bedroeg dus het aantal vertraagde of vervallen vluchten 0.22 %. Op de lijn Batavia—Bandoeng, waarop een zwaar bergtraject moet worden overgevlogen, vervalt in den regentijd de namiddagdienst wegens het slechte weer. Op dit traject werden in de genoemde periode overigens 12412 vluchten volbracht; wegens weersomstandigheden moesten er slechts 24 vallen, hetgeen een dienstregelmaat beteekent van 99.80 %.

Ten slotte nog enkele conclusies overgenomen uit een door het Kon. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia verschenen boekwerk over „Het klimaat in Ned.-Indië”.

„De regens zijn in de gematigde gewesten in het algemeen veelvuldiger en van langeren duur, maar minder zwaar dan in de tropen.

Het gemiddeld aantal buien is per jaar te Potsdam grooter dan te Batavia, ofschoon de jaarlijksche regenval te Potsdam veel kleiner is, n.l. iets minder dan 1/3 van dien te Batavia.

De duur der afzonderlijke buien is te Potsdam gemiddeld de helft langer dan te Batavia.

De totale regenduur is te Batavia weinig langer dan de helft van dien te Potsdam, niettegenstaande den grooten regenval te Batavia.

Zeer typisch voor het Indische klimaat is de sterk uitgesproken dagelijksche gang der cumulus-bewolking, welke die der gematigde gewesten in grootte en regelmatigheid belangrijk overtreft. Zij brengt o.a. het voordeel mede, dat de regens veel meer aan een bepaalden tijd van den dag zijn verbonden, zoodat men op bepaalde uren met groote waarschijnlijkheid op droog weer kan rekenen.

In Holland is in de zomermaanden Juni en Juli het percentage zonneschijn gelijk aan dat in de regenmaanden December en Januari te Batavia”.

Ik moge mij onthouden van het thans vermelden van de cijfers, waarop deze conclusies berusten. Met instemming van den voorzitter zullen deze als bijlage aan het gedrukt verslag worden toegevoegd.

Mijn beschouwingen betreffende de beteekenis van de landbommenwerpers voor de verdediging van Ned.-Indië moge ik thans als volgt samenvatten: Vermogen en betrouwbaarheid van de bommenwerpers hebben een zoodanig stadium van ontwikkeling bereikt, dat aan slagluchtmacht voortaan een belangrijk aandeel in de verdediging van den Archipel kàn, en gelet op de in dat wapen besloten liggende mogelijkheden, ook moet worden toegekend; dit aandeel dient zich uit te strekken zoowel over Java als over de Gewesten daarbuiten. Het optreden van het luchtslagwapen in de Buitengewesten dient niet alleen ter beveiliging van kwetsbare punten in die Buitengewesten, doch vormt mede een integreerend onderdeel van de verdediging van Java.

Ten einde een redelijke werking van de slagluchtmacht over de geheele breedte van haar operatieterrein, alsmede in de diepte naar ruimte en tijd te verzekeren, ware de kortelings opgerichte organisatie van landbommenwerpers in Ned.-Indië te doen uitgroeien tot ten minste 3 groepen van 3 afdelingen à 9 bommenwerpers in eerste lijn.

Ik moge thans nog eenige oogenblikken stilstaan bij de taak van leger en vloot, waarbij ik mij kan bepalen tot de wisselwerking tusschen de samenstellende deelen der weermacht, aangezien de Luit. ter Zee De Ronde enkele maanden geleden voor onze vereeniging zijn denkbeelden omtrent de taak der vloot ontvouwde, terwijl de Heer Sandberg straks breeder zal kunnen ingaan op taak en samenstelling van het leger.

De, in onze omstandigheden, uitzonderlijk groote waarde, welke in ons defensiesysteem aan den bommenwerper mag worden toegekend, deed wel uiting geven aan de opvatting, dat de veiligheid van Ned.-Indië uitsluitend met vliegtugen zou kunnen worden gewaarborgd. Dat deze opvatting op een dwaling berust, springt dadelijk in het oog. Immers, het zijn niet de verdedigende bommenwerpers, welke den tegenstander zouden dwingen een troepenmacht over zee aan te voeren voor het plegen van een ernstige aanranding tegen Java. Het is alleen de aanwezigheid van *het leger* op Java, dat daartoe dwingt. Daarom zal een, mede op

den strijd tegen een buitenlandschen vijand berekend, leger ook nimmer kunnen worden gemist; integendeel, slechts van een leger van redelijke sterkte, goed geoutilleerd, zal de noodwendig te vorderen preventieve werking kunnen uitgaan.

Niet minder belangrijk is de taak van *de vloot*. Het is haar aanwezigheid, welke den tegenstander dwingt om de transportschepen te vereenigen in convoeien met krachtige maritieme bescherming.

Zou de verdediging van Ned.-Indië alleen aan luchtmacht worden opgedragen, dan zou er geen reden meer zijn tot het uitzenden van een groot aantal transportschepen. Slechts weinige schepen zouden noodig zijn voor het vervoeren van de troepenmacht, waarmede dan zou kunnen worden volstaan voor het uitvoeren van een rechtstreekschen aanslag tegen ons territoir en tegen de bases van de luchtmacht. Bij het ontbreken van een zeemacht zou er al evenmin reden zijn die weinige schepen tot een convoi te vereenigen. Aan de slagluchtmacht zouden dus nage-noeg geen doelen behoeven te worden geboden, welke doelen bovendien, door de gelegenheid, welke voor hen zou bestaan in sterk verspreide formatie door de Indische wataren op te marcheeren, moeilijk vindbaar zouden zijn.

Het zijn leger en vloot, welke den tegenstander dwingen om voor het plegen van ernstige aanrandingen tegen ons gebied, een sterke, in krachtig beschermde convoeien vervoerde troepenmacht in te zetten. Bij leger en vloot ligt dus de basis voor het verkrijgen van een krachtige preventieve werking van de weermacht. Op deze basis rust als top de preventieve werking van een krachtige luchtvloot van bombardementsvliegtuigen. De door dit geheel te bereiken preventieve werking kan van zoodanige afstootende kracht zijn, dat het uitzenden van transportvloten, — voor en al eer de tegenstander het overwicht in de lucht heeft weten te verwerven — zoo niet onmogelijk, dan toch naar mijn gevoelen door de zeer ernstige risico's, welke aan zulk een onderneming verbonden zullen zijn, zeer onwaarschijnlijk te achten is.

Alsdan zal een ernstige onderneming tegen Ned.-Indië

het beeld gaan aannemen, dat ik hiervoren heb geschetst: een langademige strijd om het verwerven van het overwicht in de lucht. Dat de strijd dezen vorm wellicht zal moeten aannemen, opent tevens nieuwe perspectieven. In de eerste plaats zal naar het zich laat aanzien voor de zeegaande vloot in hooger mate dan voorheen mogelijk werd geacht de offensieve actie ter zee, de strijd tegen de vijandelijke militaire en handelsverbindingen, tot haar recht kunnen komen. In de tweede plaats zal onze weerstand gedurende langeren tijd kunnen worden volgehouden dan mogelijk was met een slechts uit leger en vloot samengestelde weermacht, zoodat grooter kans bestaat, dat de hulp waarop wij hopen, waarvan ik reeds zeide dat zij aanvankelijk nog kan uitblijven door aarzeling of onmacht, ons toch nog intijds bereikt.

Er is meer, dat er toe noopt zich voor de verdediging van Ned.-Indië niet alleen op luchtmacht te verlaten. Hoezeer ik overtuigd ben, dat van een slagluchtmacht voor de verdediging van Ned.-Indië een groote preventieve en repressieve werking kan en zal uitgaan, toch ben ik tevens van meening, dat bij gebrek aan ervaring dienaangaande nog niet met stelligheid daarop kan worden gebouwd.

De figuur ligt dus niet alleen zoo, dat de luchtactie slechts tot haar volle recht kan komen op de basis van en in samenwerking met leger en vloot, doch zoolang de krijgsexperientie niet het tegendeel zal hebben bewezen, dient voor N.-I. de functie van zee- en landmacht mede doorgetrokken te worden in het verlengde van de actie van de drie samenstellende deelen der weermacht.

Resumeerende besluit ik met mijn laatste conclusie: De binnen het financieele en personeele kunnen van Nederland en Nederlandsch-Indië hoogst bereikbare uitwendige veiligheid voor Nederlandsch-Indië kan slechts verkregen worden door een uit zee-, land- en slagluchtmacht harmonisch samengestelde weermacht.

De preventieve en repressieve werking van een aldus samengestelde weermacht gaat aanmerkelijk uit boven hetgeen tot nu toe te dien aanzien bereikbaar werd geacht.

**TAAK EN SAMENSTELLING VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH INDISCHE LEGER
ALS ONDERDEEL VAN DE HARMONISCHE
WEERMACHT.**

Kapitein Jhr. J. Sandberg v. d. Generalen Staf K.N.I.L.

Mijnheer de Voorzitter, Excellentie, Mijne Heeren.

Met bijzonder veel genoegen maak ik gebruik van de gelegenheid, mij door het Bestuur geschonken, hedenavond, in aansluiting met het betoog van den vorigen spreker, de taak en de samenstelling van het Kon. Ned. Indische Leger, als onderdeel van de harmonische weermacht, in deze vergadering te mogen inleiden.

De door den vorigen spreker gehouden Voordracht, welke ik — zulks zij ten overvloede vastgesteld — in de groote lijnen geheel kan onderschrijven, maakt het mij mogelijk — populair gesproken — met de deur in huis te vallen.

Het eigenlijke leger in Ned.-Indië dan, vindt t.a.v. de uitwendige veiligheid zijn hoofdtak op Java. Aldaar moet beschikt worden over een krachtig en goed uitgerust *veldleger* (anders te noemen: mobiele groep). Voorts dient door het leger te worden voorzien in de locale, rechtstreekse verdediging van belangrijke objecten op Java en in de Buitengewesten.

Hiermede kan echter niet worden volstaan.

Als mede onmisbaar onderdeel moeten worden genoemd de troepen voor de *territoriale verdediging*, te onderscheiden in:

de *infanterie in de Buitengewesten*, in de eerste plaats bestemd voor de handhaving van orde en rust, en

de *troepen op Java, buiten het operatiegebied van het Veldleger*, eveneens belast met de handhaving van orde en rust en tevens met het veilig stellen van de verbindingen

het beeld gaan aannemen, dat ik hiervoren heb geschetst: een langademige strijd om het verwerven van het overwicht in de lucht. Dat de strijd dezen vorm wellicht zal moeten aannemen, opent tevens nieuwe perspectieven. In de eerste plaats zal naar het zich laat aanzien voor de zeegaande vloot in hooger mate dan voorheen mogelijk werd geacht de offensieve actie ter zee, de strijd tegen de vijandelijke militaire en handelsverbindingen, tot haar recht kunnen komen. In de tweede plaats zal onze weerstand gedurende langeren tijd kunnen worden volgehouden dan mogelijk was met een slechts uit leger en vloot samengestelde weermacht, zoodat grooter kans bestaat, dat de hulp waarop wij hopen, waarvan ik reeds zeide dat zij aanvankelijk nog kan uitblijven door aarzeling of onmacht, ons toch nog intijds bereikt.

Er is meer, dat er toe noopt zich voor de verdediging van Ned.-Indië niet alleen op luchtmacht te verlaten. Hoezeer ik overtuigd ben, dat van een slagluchtmacht voor de verdediging van Ned.-Indië een groote preventieve en repressieve werking kan en zal uitgaan, toch ben ik tevens van meening, dat bij gebrek aan ervaring dienaangaande nog niet met stelligheid daarop kan worden gebouwd.

De figuur ligt dus niet alleen zoo, dat de luchtactie slechts tot haar volle recht kan komen op de basis van en in samenwerking met leger en vloot, doch zoolang de krijgsoverleving niet het tegendeel zal hebben bewezen, dient voor N.-I. de functie van zee- en landmacht mede doorgetrokken te worden in het verlengde van de actie van de drie samenstellende deelen der weermacht.

Resumeerende besluit ik met mijn laatste conclusie: De binnen het financieele en personeele kunnen van Nederland en Nederlandsch-Indië hoogst bereikbare uitwendige veiligheid voor Nederlandsch-Indië kan slechts verkregen worden door een uit zee-, land- en slagluchtmacht harmonisch samengestelde weermacht.

De preventieve en repressieve werking van een aldus samengestelde weermacht gaat aanmerkelijk uit boven hetgeen tot nu toe te dien aanzien bereikbaar werd geacht.

**TAAK EN SAMENSTELLING VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH INDISCHE LEGER
ALS ONDERDEEL VAN DE HARMONISCHE
WEERMACHT.**

Kapitein Jhr. J. Sandberg v. d. Generalen Staf K.N.I.L.

Mijnheer de Voorzitter, Excellentie, Mijne Heeren.

Met bijzonder veel genoegen maak ik gebruik van de gelegenheid, mij door het Bestuur geschonken, hedenavond, in aansluiting met het betoog van den vorigen spreker, de taak en de samenstelling van het Kon. Ned. Indische Leger, als onderdeel van de harmonische weermacht, in deze vergadering te mogen inleiden.

De door den vorigen spreker gehouden Voordracht, welke ik — zulks zij ten overvloede vastgesteld — in de groote lijnen geheel kan onderschrijven, maakt het mij mogelijk — populair gesproken — met de deur in huis te vallen.

Het eigenlijke leger in Ned.-Indië dan, vindt t.a.v. de uitwendige veiligheid zijn hoofdtaak op Java. Aldaar moet beschikt worden over een krachtig en goed uitgerust *veldleger* (anders te noemen: mobiele groep). Voorts dient door het leger te worden voorzien in de locale, rechtstreekse verdediging van belangrijke objecten op Java en in de Buitengewesten.

Hiermede kan echter niet worden volstaan.

Als mede onmisbaar onderdeel moeten worden genoemd de troepen voor de *territoriale verdediging*, te onderscheiden in:

de *infanterie in de Buitengewesten*, in de eerste plaats bestemd voor de handhaving van orde en rust, en

de *troepen op Java, buiten het operatiegebied van het Veldleger*, eveneens belast met de handhaving van orde en rust en tevens met het veilig stellen van de verbindingen

van het Veldleger, *m.i.v. de organen voor de luchtverdediging*.

Het vorenstaande heeft uiteraard betrekking op de oorlogsorganisatie van het Leger; in vreedstijd kennen wij in Indië geen Veldleger en al zouden wij dat wel kennen, dan neemt zulks niet weg, dat in vreedstijd een scheiding tusschen de onderdeelen van het Veldleger en de overige troepen niet gemaakt behoeft te worden, doch dat alle troepen dan beschikbaar zijn voor de primaire taak van het Indische Leger, de handhaving van orde en rust.

M. d. V., alhoewel het mijn bedoeling is in deze voordracht in het bijzonder de mobiele groep te belichten en wel hoofdzakelijk uit tactisch oogpunt bezien, maakt het verband, dat er tusschen de genoemde onderdeelen van het Kon. Ned.-Indische Leger bestaat, het noodzakelijk ook de andere deelen van het Leger, zij het meer globaal, in beschouwing te nemen.

Ook met het oog op de vredessamenstelling kan met een bespreking van de Mobiele Groep alleen niet worden volstaan.

De primaire taak van het Leger, handhaving van orde en rust in een uitgestrekt gebied met ruim 60 miljoen inwoners, welke taak uiteraard ook in normale tijden steeds vervuld moet worden, stelt aan de vredesorganisatie van het Leger in Indië bijzondere eischen, welke niet veronachtzaamd kunnen of mogen worden.

In zekeren zin dient daarom, anders dan in Nederland, de vredesorganisatie zelfs de basis te zijn van de oorlogsorganisatie. Bij de beschouwing van het Indische Leger mag dit belangrijke punt nooit en te nimmer uit het oog worden verloren.

M. d. V., ik zeg opzettelijk *in zekeren zin*.

Niet juist acht ik het bepaalde in de defensiegrondslagen, volgens welke de sterkte van de infanterie voor de neutraliteitshandhaving — juister ware het te spreken van „voor de verdediging van Java tegen een buitenlandschen

vijand" — wordt bepaald door, d.w.z. is gelijk aan, de sterkte van de infanterie op Java, daaronder mede begrepen de daartoe behorende Europeesche militie, noodig voor handhaving van orde en rust.

Zoowel theoretisch als practisch is een dergelijke koppeling van ongelijksoortige grootheden, welke op een verouderd inzicht berust, te veroordeelen.

Het is immers geenszins zeker, dat de infanteriesterkte op Java, welke voor de vervulling van de primaire taak wordt vereischt, ook voldoende is voor de defensie naar buiten.

De tijden, dat de secundaire taak van het Leger — de verdediging naar buiten — ook van secundair belang was, liggen al lang achter ons.

Dat in een land als Ned.-Indië met een niet-Europeesche bevolking van ongeveer 60 millioen zielen de handhaving van orde en rust primair is, is volkomen logisch. Aan de belangrijkheid van de secundaire taak doet zulks niets af.

In de tegenwoordige omstandigheden — ik moge daarvoor verwijzen naar de voordracht van den vorigen spreker — heeft de verdediging naar buiten zoodanig aan beteekenis gewonnen, ook voor het Leger, dat de oorlogsorganisatie van het Leger zeker niet langer geketend mag blijven aan de minimumsterkte, welke voor de primaire taak onontbeerlijk is.

Ik kom straks nader op dit onderwerp terug.

M. d. V., aan het in beschouwing nemen van de n.m.m. noodzakelijk te achten versterking van het Indische Leger moge vooraf gaan een zeer beknopt overzicht van de ontwikkeling van dat Leger gedurende de laatste jaren.

Vóór 1933 telde het Leger op Java op papier 2 divisien, waaruit in oorlogstijd een Veldleger kon worden gevormd, waarin mede opgenomen de luchtstrijdkrachten, bestaande uit het halve minimum, nl. 1 afdeeling jagers en 2 afdeelingen verkenners-jagers, in totaal 18 vliegtuigen.

Voorts zou de oorlogsorganisatie van de onderdeelen op

sterkte worden gebracht met behulp van de Europeesche militie, totaal 10.000 geoeffenden.

Zoo bestond in vreedstijd de infanterie op Java uit 54 beroepscompagnieën, in oorlogstijd aan te vullen met 18 militiecompagnieën; de rest van de militie was bestemd voor indeeling bij de zware infanteriewapenen, de mitrailleurs, en bij de hulpwapens.

In oorlogstijd zou het Leger dus in staat zijn max. 72 infanterie fuselier-compagnieën voor den vijand te brengen, ingedeeld in 6 regimenten à 3 bataljons à 4 compagnieën.

Deze organisatie, oogenschijnlijk sterk met haar 2 divisieën, vertoonde in feite vele zwakke plekken, ja het vormen van volledige oorlogs-organisatiën zou in de practijk zeker niet mogelijk zijn geweest.

Het Legerbestuur treft hier allermint een verwijt.

De bij voortduring opgelegde bezuinigingen lieten niet toe de materiele uitrusting naar behooren te verzorgen; integendeel zag het Legerbestuur zich gedwongen, om een voorbeeld te noemen, de toch reeds zwakke artillerie nog te verminderen door het aantal stukken per batterij van 4 op 3 te brengen, met als gevolg een totaal van 24 stukken per divisie.

Het wapen der infanterie met zijn 18 mitrailleurs per regiment en zonder mortieren of andere krombaanwapenen, was er nog erger aan toe.

Ter voorkoming van misverstand zij uitdrukkelijk naar voren gebracht dat het, v.w. de secundaire taak van het Leger betreft, geenszins om een kolonialen oorlog gaat, in de gangbare beteekenis van het woord, maar om den strijd tegen een op Europeesche wijze modern uitgerusten en geoeffenden tegenstander.

Bij de beoordeeling van de oorlogsorganisatie van het Indische Leger dient het vorenstaande steeds scherp in het oog te worden gehouden.

Doet men zulks dan is het zonder meer duidelijk dat toen in 1933 op grond van den onrustbarenden achteruitgang van 's Lands inkomsten — het Legerbestuur andermaal

voor de noodzaak werd gesteld de oorlogsbegroting omhoog te doen springen — en wel van 56 millioen tot 50 millioen — er voor het Legerbestuur geen andere keuze bleef dan over te gaan tot een reorganisatie in het mindere, om zodoende te komen tot een gunstiger verhouding van de infanterie, d.w.z. van de fuselier-compagnieën, tot de mitrailleurs en de artillerie.

Het aantal regimenten infanterie werd teruggebracht tot 4 à 4 bataljons.

Uit practische overwegingen bleven in vreedestijd de 2 divisieën bestaan, elk à 2 regimenten infanterie plus hulpwapens.

In oorlogstijd echter zou een Mobiele Groep worden gevormd, bestaande uit 1 divisie à 3 regimenten à 3 bataljons plus hulpwapens en 1 regiment infanterie à 3 bataljons plus hulpwapens buiten divisieverband; de 4e bataljons zouden in beginsel niet bij die groep worden ingedeeld, doch bestemd worden voor handhaving van orde en rust.

Men kan van de reorganisatie 1933 zeggen dat zij getuigde van een reëel inzicht in den feitelijken toestand; zij was als het ware een openlijke erkenning dat het Indische Leger onder de toenmalige omstandigheden niet in staat was een sterkere vuist te vormen dan de reeds genoemde zwakke Mobiele Groep, welke alles bij elkaar 48 fuselier-compagnieën, waarvan 12 militie-compagnieën, voor den vijand kon brengen.

Desondanks was de reorganisatie 1933 in vele opzichten een verbetering, ja zelfs een versterking van het Leger. Zij hield meer rekening met de eischen, welke de verdediging van de vlootbasis Soerabaja en van Batavia—Priok aan de Javatroepen zou stellen, blijkende o.m. uit de oprichting van het Korps Kust- en Luchtdoelartillerie.

De uitrusting van de infanterie werd verbeterd door vermeerdering van het aantal mitrailleurs van gemiddeld 6 tot gemiddeld 8 per bataljon en door invoering van een peloton mortieren en een peloton luchtdoelmitrailleurs bij het regiment.

Wel werd de artillerie teruggebracht tot 4 afdelingen, doch door het herstel van de 4-stukkenbatterij bleef het aantal kanonnen ongewijzigd, terwijl in de Mobiele Groep de verhouding tot de infanterie belangrijk gunstiger werd.

Uitgaande van het feit, dat het hier ging om een noodgedwongen reorganisatie in het mindere, welke dreigde het Leger in zijn wortels aan te tasten, verdient n.m.m. het Legerbestuur voor opzet en uitvoering van het reorganisatieplan 1933 allen lof.

Wat de sterkte van het Leger betreft aan beroepsmilitairen, deze daalde van ruim 37.000 man in 1930 tot ruim 30.000 man in 1933; die van de infanterie van ongeveer 30.000 man tot nog geen 25.000 man; echter bleef het aantal beroepscompagnieën op Java, althans aanvankelijk, ongewijzigd.

Bij de beschouwing van de primaire taak kom ik hierop nader terug.

Ik stel mij thans voor de door mij gewenschte samenstelling van het Leger als het ware op te bouwen aan de hand van een critische beschouwing van het Leger, zooals het na de reorganisatie van 1933 is geworden.

Ter voorkoming van misverstand is het gewenscht er de aandacht op te vestigen, dat verscheidene van de door mij te noemen tekortkomingen inmiddels zijn opgeheven of binnenkort zullen worden opgeheven.

Ik zal daarbij afzonderlijk behandelen de secundaire taak van het Leger — dus de oorlogsorganisatie — en de primaire taak van het Leger, d.w.z. de vredessamenstelling.

Ik moge dan beginnen met de secundaire taak — de verdediging naar buiten — welke ook metterdaad momenteel in de eerste plaats om aandacht vraagt.

Bij de beschouwing van de op de uitvoering van die taak berustende oorlogsorganisatie zal van de door mij genoemde onderverdeling van het Leger worden uitgegaan.

1e. *De offensieve luchtmacht.*

Hiervoor kan ik verwijzen naar de voordracht van den vorigen spreker.

Volstaan kan worden met de mededeeling dat met den door den kapitein Mantel gestelden eisch, tenminste 3 bombardeergroepen, elk van 27 toestellen in eerste lijn, volkomen wordt ingestemd.

Ook m.i. ligt de taak van die bombardeergroepen allereerst op strategisch gebied; daartegenover is de tactische beteekenis van die bombardeer-toestellen, als hulpwapen bij den strijd op Java, nadat de vijand eenmaal geland is, hoewel op zichzelf aanzienlijk, van ondergeschikt belang te achten.

2e. *De locale defensieorganen ter rechtstreeksche verdediging van belangrijke punten op Java en in de Buitengewesten.*

Voor het tegenwoordige zijn dat op Java de vlootbasis Soerabaja en Batavia—Priok en in de Buitengewesten de olichavens Tarakan en Balikpapan.

Met het oog op defensiegeheimen zal ik mij tot enkele opmerkingen moeten bepalen.

Eerst in 1933 werd, mede onder invloed van toenemende internationale spanning in den Pacific, de versterking en de bezetting van de z.g. kritieke punten op krachtige wijze aangepakt, terwijl tevens gevolg werd gegeven aan de uit de grondslagen voortvloeiende bepaling, dat v.w.b. Soerabaja en T. Priok de leiding en bediening van alle verdedigingsorganen te land, dus ook van de mijnversperringsbatterijen, taak werd van de Landmacht.

De na enkele jaren van hard werken thans bereikte toestand rechtvaardigt een met vertrouwen tegemoet zien van de toekomst.

V.w.b. Soerabaja en Batavia—Priok moet de eisch worden gesteld dat de locale defensieorganen in staat zijn een maritieme actie elke kans op succes te ontnemen, dat zij, in samenwerking met de indirecte luchtverdediging, een actie uit de lucht ernstig kunnen belemmeren en

ten slotte dat zij in staat zijn een verrassenden aanslag van de landzijde ondernomen, te verijdelen.

Aldus zal de vijand, die de Vlootbasis of Batavia—Priok wenscht te vermeesteren of te vernielen, worden gedwongen tot een grootscheepsche actie, welke de Mobiele Groep gelegenheid zal geven in te grijpen.

V.w.b. Tarakan en Balikpapan is dit laatste uiteraard niet mogelijk en kan slechts de eisch worden gesteld dat, zoo de vijand overgaat tot het inzetten van een zoodanige overmacht, dat een succesvolle verdediging op den duur niet mogelijk is, in elk geval de tijdige vernietiging van de voorraden en de vernieling van de belangrijkste installaties verzekerd moeten zijn.

Aan vorengenoemde eischen is thans in hoofdzaak voldaan.

3e. *De Mobiele Groep.*

Zooals reeds eerder werd medegedeeld bestond na de reorganisatie van 1933 de in oorlogstijd te vormen Mobiele Groep in hoofdzaak uit:

1 divisie,

1 regiment infanterie buiten divisieverband met hulpwapens, en voorts de luchstrijdkrachten, nog altijd bestaande uit 1 afdeeling jagers en 2 afdeelingen verkenner-jagers, totaal 18 vliegtuigen.

Bekijken wij de genoemde organisatie critisch, dan ontdekken wij vele tekortkomingen, welke eensdeels een gevolg zijn van de telkenjare, ook na 1933 opgelegde bezuinigingen, anderdeels te wijten zijn aan de zich snel ontwikkelende militaire techniek en tactiek.

In de groote lijn gezien zijn die tekortkomingen van tweeërlei aard.

In de eerste plaats is de materiele uitrusting, en zulks ondanks de reorganisatie van 1933, onvoldoende.

In de tweede plaats is de Mobiele Groep, die aan infanterie alles bij elkaar 12 bataljons = 48 fuseliercompagnieën telt, quantitatief onvoldoende, te zwak, te klein.

Om met het eerste te beginnen, de Regeering is zich

van die tekortkomingen op materieel gebied ten volle bewust. Blijkens de door Haar in den Volksraad verstrekte mededeelingen, wordt sinds kort aan de verbetering in dat opzicht hard gewerkt.

De onderhanden maatregelen, v.z.v. de Mobiele Groep betreffende, omvatten o.m.:

uitbreiding van de luchtafweermiddelen,
moderniseering van de infanteriebewapening,
aanschaffing van vechtwagens (voorloopig een proefafdeeling).

Belangstellenden zij voorts verwezen naar het artikel „Het Koninklijk Nederlandsch Indische Leger” in het Januarinummer van dit jaar van het Indisch Militair Tijdschrift van de hand van den Legercommandant, Luitenant-Generaal M. Boerstra.

Dat het der Regeering met de materiele versterking van het Leger ernst is, kan zonder meer worden afgeleid uit de sterke stijging van de oorlogsbegroting en wel van 44 miljoen in 1935 tot ruim 80 miljoen in 1938, waarvan 68 miljoen aan zuivere gewone uitgaven.

Welke zijn of waren die tekortkomingen op materieel gebied?

Volgens de reorganisatie 1933 beschikt het regiment infanterie aan zware infanteriewapenen over 1 peleton van 6 mitrailleurs per bataljon, het bataljon à 4 fuseliercompagnieën, en over een regimentsafdeeling van 6 mitrailleurs, 9 luchtdoelmitrailleurs en 6 mortieren.

De luchtdoelmitrailleurs voorloopig buiten beschouwing gelaten, dus gemiddeld 8 mitrailleurs en 2 mortieren per bataljon.

Deze aantallen zijn onvoldoende.

Reeds eerder heb ik er op gewezen hoe de strijd zal gaan tegen een modern uitgerusten tegenstander en er is dan ook geen enkel steekhoudend motief waarom wij het wel met minder mitrailleurs af zullen kunnen dan de vijand en dan algemeen noodzakelijk wordt geoordeeld.

Ook het aantal krombaanvuurwapenen, i.h.b. bestemd

voor steun van den aanval, is naar moderne begrippen niet meer toereikend; een aantal van 4 mortieren per bataljon — ik noem in dit verband de nieuwste Engelsche organisatie — moet te dien aanzien wel als een minimum worden beschouwd, terwijl daarnaast over een kleiner kaliber mortier, in stede van de minder bruikbaar gebleken geweergrenaten — die wij trouwens evenmin bezitten — moet kunnen worden beschikt.

Belangstellenden moge ik verder verwijzen naar de artikelen te dier zake van den kapitein van den Generalen Staf van Dijken en van mijzelf in het I.M.T. 1937 nr. 1, 7, 9, en 11.

Uit die artikelen blijkt tevens dat door mij veel prijs wordt gesteld op behoud van de 4e compagnie infanterie, met het oog op het bataljon zelf en in verband met de totale mankracht van het leger.

In het bataljon moet in onze omstandigheden aan een 4e compagnie veel waarde worden gehecht, omdat de geringe troepenmacht, het geringe aantal bataljons waarover wij beschikken, met den factor ruimte, maken dat voor beveiliging e.d. veelal troepen aan het bataljon moeten worden onttrokken, terwijl voorts ook de toepassing van de manoeuvre — bij ons voor een bataljon veelal, althans op één vleugel, mogelijk — aan een bataljon met 4 compagnieën veel meer mogelijkheden biedt dan aan één met slechts 3 compagnieën.

De volgende tekortkoming is dat zoowel bij de infanterie als bij de divisie wapenen voor tankafweer ten eenenmale ontbreken.

Wat de infanterie betreft, is dat niet heelemaal juist, in zooverre dat de genoemde luchtdoelmitrailleurs in theorie mede bestemd zijn voor pantserafweer. Is zulks inderdaad mogelijk ten opzichte van pantserauto's en zeer lichte vechtwagens, tegenover zwaarder gepantserde vechtwagens heeft de mitrailleur van 12.7 mm. onvoldoende uitwerking. Daarbij komt nog dat de vereeniging van 2 taken, luchtafweer en pantserafweer, in de practijk veelal niet mogelijk is.

Juister is het dan ook te achten de zware mitrailleurs uitsluitend te bestemmen voor de luchtverdediging en daarnaast afzonderlijke wapenen in te voeren voor de vechtwagenbestrijding en wel bij de infanterie antitankkanonnen en tankbuksen en daarboven de noodige anti-tankkanonnen bij de divisie.

De behoefte aan tankafweer is een typisch voorbeeld van de gevolgen van de snelle technisch-tactische ontwikkeling, welke maakt, dat, in tegenstelling met vroeger, thans een optreden van vijandelijke vechtwagens op Java niet alleen meer als mogelijk, maar zelfs als waarschijnlijk, ja als zeker moet worden beschouwd.

Ook met de mogelijkheid dat een eventueele landing door amphibietanks zal worden gesteund, moet ernstig rekening worden gehouden, terwijl het gebruik van gepantserde sloepen waarschijnlijk is te achten.

De luchtverdediging, M. d. V., was bij de reorganisatie 1933 op geheel onvoldoende wijze verzekerd. Bij de Mobiele Groep werd in hoofdzaak beschikt over de bij de regimenten infanterie ingedeelde luchtdoelmitrailleurs. Met deze middelen kan niet worden volstaan.

Niet alleen, dat de Mobiele Groep à la merci was van alle vliegtuigen, hooger vliegende dan 1000 m, maar juist de meeste kwetsbare organen, zoals de bergartillerie, de motorartillerie en de treinen, beschikten over geen of nagenoeg geen afweermiddelen.

Terwijl toch ten rechte Waldemar Pfeiffer, daarbij steunende op de oorlogservaring, reeds gezegd heeft in zijn bekende werkje „Marschgliederung und Fliegerwirkung“, „Man muss aber die ganze Frage ausreichenden Fliegerschutzes auf die Fahrzeuge aufbauen, nicht auf die zu Fuss marchierende Manschaften“.

Het is dan ook noodzakelijk de indeeling van zware mitrailleurs zoonoodig uit te breiden en te organiseren, dat deze niet uitsluitend en zelfs niet in de eerste plaats de infanterie ten goede komt.

Daarnaast kan ook de indeeling van mobiele luchtdoelartillerie niet worden ontbeerd.

Ik denk daarbij in de eerste plaats aan de bescherming van objecten, welke als bijzonder kwetsbaar moeten worden beschouwd, zooals concentratiestations, eindpunten aan- en afvoer, een enkel belangrijk vliegveld, groote van vitaal belang zijnde bruggen.

V.z.v. deze objecten alleen in aanmerking komen voor bombardement van niet te groote hoogte, zooals bruggen, hangars e.d., kan met luchtdoelartillerie van 40 mm. worden volstaan, daarnaast zullen enkele batterijen van 75 of 80 mm. niet kunnen worden gemist.

De gunstige ervaringen met de luchtdoelartillerie in Spanje opgedaan steunen het vorenstaande betoog.

De mobiele artillerie was naar verhouding veel te zwak. Drie afdeelingen per divisie is veel te weinig te achten, temeer daar veldleger-artillerie geheel ontbrak, zoodat versterking van de divisieartillerie niet mogelijk was.

Ook in onze omstandigheden zal de infanterie geen succes kunnen boeken in den aanval als zij niet krachtdadig door artillerie wordt gesteund.

Al zullen wij ons heil in de eerste plaats moeten zoeken in de manoeuvre, in den verrassenden aanval op 's vijands flank en rug, in den tegenaanval wellicht, dan nog zal de artillerie een zoodanige taak hebben, dat drie afdeelingen daartoe te weinig zijn.

Onze lichte troepen, bij de divisie 1 regiment cavalerie à 3 eskadrons en 1 compagnie wielrijders, bij het regiment infanterie buiten divisieverband 1 eskadron cavalerie en 1 compagnie wielrijders, waren veel te zwak en onvoldoende uitgerust.

Ten deele is hierin voorzien door de aangeschafte pantserauto's, die een welkome aanwinst zullen vormen, al moet n.m.m. worden betreurd dat zij niet van een kanon zijn voorzien.

Aanschaffing van pantserauto's alleen is echter niet voldoende, daarnaast is noodig de indeeling van luchtdoel-

mitrailleurs en vooral van anti-tankwapenen, voorts van meer mitrailleurs.

Ook daarmede kan niet worden volstaan, onze lichte troepen zijn te zwak in verhouding tot de legersterkte.

Terecht schreef de toenmalige Luitenant-Kolonel van Voorst tot Voorst: „*Hoe kleiner het leger, hoe sterker naar verhouding de lichte troepen moeten zijn.*” Dat geldt a fortiori voor onze Mobiele Groep, die immers meestal met tenminste één vleugel in de lucht zal hangen. Zijn onze lichte troepen, zoals thans, veel te zwak, dan zullen wij van huis uit gedwongen worden die troepen te versterken met infanterie, welke daardoor aan haar eigenlijke taak wordt onttrokken en welke bovendien voor de taak van de lichte troepen niet die geschiktheid heeft.

Tenslotte moge ook van deze plaats nogmaals worden betoogd, dat het, om in oorlogstijd van de lichte troepen het volle rendement te krijgen, noodzakelijk is die troepen reeds in vreedstijd z.v.m. volgens de oorlogsorganisatie en vooral volgens dezelfde beginselen te doen oefenen, waartoe het stellen van alle lichte troepen onder één inspecteur een eerste vereischte is.

De huidige toestand, volgens welken de wielrijders nog steeds onder de infanterie ressorteeren, waar zij in het geheel niet thuis hooren, is bepaald onbevredigend.

Behalve over bommenwerpers, voor zoover deze als het Javaleger in actie komt, nog beschikbaar zijn, dient de Mobiele Groep ook over andere luchtstrijdkrachten te beschikken en wel over verkennings- en waarnemingsvliegtuigen en over jachtvliegtuigen.

Voor de eerste taak zijn de thans beschikbare CX uiteraard uitnemend geschikt, terwijl ook de nieuwste aankoop, de F.K. 51, voor artilleriewaarnemingsopdrachten en verbindingsopdrachten zeer goed bruikbaar zal zijn. Hoewel de CX als verkenner-jager te boek staat, meen ik toch dat dit vliegtuig voor het gebruik als jager, ook bij de Mobiele Groep, ik wil niet zeggen ongeschikt is, integendeel, maar niet het meest geëigende type, zoodat aanschaffing van

een speciaal jachtvliegtuig gewenscht geacht moet worden. Moet erkend worden, dat het jachtvliegtuig voor de luchtverdediging van Soerabaja niet meer het aangewezen middel is, als orgaan van het Veldleger kan het n.m.m. nog niet worden ontbeerd.

Het jagervraagstuk is met recht een vraagstuk, de ontwikkeling van jageraanval en -afweer is nog lang niet afgesloten, maar toch doen de ervaringen met jagers opgedaan in Spanje en China mij overtuigen dat momenteel, en zeker voor het Veldleger, daaraan nog groote beteekenis moet worden toegekend.

Ik denk hierbij in de eerste plaats aan het beletten van de vijandelijke verkenning en waarneming en het beschermen van de eigen toestellen, m.a.w. aan het bevechten van een plaatselijk en tijdelijk luchtoverwicht.

Ook ten opzichte van vijandelijke bombardeurs kan de aanwezigheid van eenige snelle moderne jagers bijdragen tot een beperking van 's vijands werkzaamheid.

Werd reeds eerder medegedeeld dat op het gebruik van vechtwagens door den vijand moet worden gerekend, concrete gegevens omtrent de bruikbaarheid van vechtwagens in onze terreinen ontbreken vooralsnog.

Ook uit dien hoofde moet de aanschaffing van een proefafdeeling vechtwagens door het Legerbestuur ten zeerste worden toegejuicht.

Naar het schijnt ligt het in het voornemen als de proef slaagt tot aankoop op grootere schaal, van een vechtwagen-eenheid dus, over te gaan. Indien de proeven uitwijzen, wat te verwachten is, dat ook op Java en met name op de vermoedelijke gevechtsterreinen het gebruik van vechtwagens niet is uitgesloten, is ook n.m.m. de aanschaffing van een aantal vechtwagens voor het Indische Leger urgent te achten. De plannen van het Legerbestuur verdienen dan ook onze volle waardeering.

Ik zie die vechtwagens daarbij niet als een eenheid, opererende als een afzonderlijk onderdeel van de Mobiele Groep, als een soort operationele eenheid dus,

ageerende in flank en rug van het vijandelijke leger.

Naar mijne meening zal voor een dergelijk optreden het Indische terrein, met zijn talrijke natuurlijke hindernissen, ongeschikt blijken te zijn, terwijl voorts, mede gezien de jongste oorlogservaringen, het geïsoleerd optreden van vechtwagens tegen een modern bewapenden tegenstander veel kans geeft op groote verliezen, maar weinig kans op succes.

Ik zie de vechtwagens in de eerste plaats als een krachtigen steun van de infanterie, naast de artillerie, als een belangrijk middel om op het beslissende punt den aanval van de infanterie dien impuls en dat doorzettingsvermogen te geven, noodig om een beslissend succes te behalen. Deze steun kan zoowel verleend worden rechtstreeks, als in gunstige omstandigheden, door een optreden in flank en rug van den vijand, maar ook in dat geval in nauw verband met de aanvallende infanterie.

Uit het voorgaande volgt tevens dat operatieve snelheid bij mij niet op den voorgrond staat, maar wel pantsering en bewapening; een ervaring, ook bij den strijd in Spanje opgedaan.

Mijn verlangen gaat dan ook uit naar een in verband met ons wegennet zoo zwaar mogelijken vechtwagen, d.w.z. met een krachtige bewapening, kanon, althans ten deele, en een zware pantsering.

In dit verband zou uitbreiding van de reeds genoemde proefafdeeling met enkele zwaardere vechtwagens zeer gewenscht zijn, te meer omdat een zwaardere grootere vechtwagen in het algemeene een grootere mate van Geländegängigkeit heeft dan een lichtere, iets wat juist in het Indische terrein van groote beteekenis moet worden geacht.

In het voorgaande heb ik de voornaamste materiele tekortkomingen besproken, welke opheffing allereerst noodzakelijk is om het Leger qualitatief zoodanig te verbeteren, dat het met een eventueelen tegenstander wat dit betreft op één lijn komt te staan.

Wat het resultaat is, als het Leger in dit opzicht belang-

rijk te kort schiet, hebben de ervaringen in Spanje en China wel duidelijk aangetoond, al moet daarbij in aanmerking worden genomen dat ook aan de geoefendheid en de aanvoering van de door mij bedoelde troepen veel ontbrak.

Anderzijds hebben de jongste oorlogen, en vooral die in Spanje, ook doen zien, dat kwalitatieve uitrusting en geoefendheid alleen evenmin voldoende zijn indien de mankracht ontbreekt.

Ondanks de theorieën van Fuller, Liddell Hart en andere phantasten speelt de quantiteit, mits kwalitatief naar behooren uitgerust, nog steeds een belangrijke rol.

Ondanks de mechaniseering en de motoriseering, twee gevaarlijke slagwoorden, vormt en i.h.b. in Indië, de gewone infanterist, Jan Fuselier, Kromo en Latuperissa, nog altijd de kern, die, in grooten getale vereenigd, aan het Leger de mankracht geeft, welke het behoeft.

Met de materiele versterking alleen van het Leger zullen wij niet kunnen volstaan, ook personeele versterking is noodig.

Om een voorbeeld te noemen, moeten de aan te schaffen vechtwagens niet dienen tot vervanging, maar tot steun van de infanterie.

Indien de Regeering dan ook in den Volksraad verklaart, dat een eventueel gunstig verloop van de proeven met vechtwagens wellicht tot een beperking van de uitbreiding van de personeelssterkte kan leiden is zulks krijgskundig geenszins verantwoord en alleen te verklaren door het feit, ook uit andere mededeelingen van de Regeering blijkende, dat Zij — de Regeering — er voor terugschrikt te moeten overgaan tot een *massale* uitbreiding van het personeel, hetwelk in Indië, beroepspersoneel zou moeten zijn.

Dat de materiele versterking van het Leger onafwijsbaar meebrengt een vermeerdering van de behoefte aan personeel geldt voor Indië evenzeer als dat voor Holland het geval is; helaas ontbreekt ons het in Holland toegepaste middel van contingentsuitbreiding.

De Indische Regeering is zich van die noodzaak wel bewust en het is met het oog daarop dat de Legersterkte sinds kort belangrijk wordt opgevoerd.

En toch, M. d. V., is die personeelsversterking onvoldoende en zal daarmee niet volstaan kunnen worden.

Evenals in Holland de contingentsuitbreiding mede moet dienen om de infanterie terug te geven, wat men haar in vroeger jaren ontnomen had, zal men ook in Indië met de versterking van het Leger dien kant uit moeten gaan. Niet dus de oplossing zoeken in het doen verdwijnen van de 4e compagnie van het bataljon, maar integendeel opvoering van de veel te geringe infanteriesterkte van de Mobiele Groep.

De sterkte van het gereorganiseerde leger 1933, waarbij in totaal 48 fuselier-compagnieën voor den vijand kunnen worden gebracht, is als bepaaldelijk onvoldoende te beschouwen.

Ik moge er in dit verband aan herinneren dat volgens de reorganisatie van 1933 het 4e bataljon van elk regiment in beginsel bestemd was voor handhaving van orde en rust en geen deel zou uitmaken van de Mobiele Groep. Voor deze regeling geldt als voor zoo vele andere, dat het niet in de eerste plaats krijgskundige overwegingen waren, welke er toe deden besluiten het 4e deel van de beroepsinfanterie, eerste rangstroepen, met langdurigen diensttijd, in oorlogstijd aan de Mobiele Groep te onttrekken.

Een dergelijke regeling is militair oneconomisch en als zoodanig te veroordeelen; zij is alleen te verklaren uit het feit, dat het met de beschikbaar gestelde middelen niet mogelijk was ook deze bataljons van een passende omlijsting, voor den strijd tegen den buitenlandschen vijand, te voorzien.

Door nu de 4e bataljons in de Mobiele Groep op te nemen zal dit aan infanterie bestaan uit 4 regimenten à 4 bataljons à 4 compagnieën, totaal 64 fuselier-compagnieën.

In hoeverre die sterkte als voldoende moet kunnen worden beschouwd, zal nader door mij worden besproken.

Voorloopig zij medegedeeld, dat die sterkte de basis is

van de door mij voorgestelde organisatie van de Mobiele Groep, opgenomen als bijlage van deze voordracht.

Die organisatie vloeit uit de door mij gegeven beschouwingen logisch voort; mede wegens tijdgebrek zal ik mij tot enkele beknopte toelichtingen moeten beperken.

Wat de infanterie betreft, is gestreefd naar quantitative versterking, regimenten à 4 bataljons à 4 compagnieën, verhooging van de mankracht dus, en naar kwalitatieve versterking door vermeerdering van het aantal mitrailleurs per bataljon tot gemiddeld 11 in stede van 8, door verhooging van het aantal mortieren, door invoering van een lichten mortier en van mitrailleurpistolen, en voorts door bewapening met antitankkanonnen en tankgeweren. V.w.b. het Europeesche element is gerekend op 1 Europeesche compagnie per bataljon.

De mobiele artillerie is uitgebreid met 1 afdeeling bij de divisie, hetgeen in verhouding tot de toegenomen infanteriersterkte geen versterking beteekent, en 1 afdeeling legerartillerie, waardoor het mogelijk is op het zwaartepunt van het gevecht het vuur van 5 afdeelingen te vereenigen, hetgeen zeker wel als een minimum moet worden beschouwd.

De versterking van de lichte troepen is gezocht in de vorming van een krachtig verkenningsdetachement, met als gros een bataljon wielrijders en een regiment cavalerie, en voorts voorzien van moderne strijdmiddelen voor pantserafweer en luchtdoelbestrijding, zonder welke een troepenmacht in den tegenwoordigen tijd tot machteloosheid gedoemd is.

De indeeling van een compagnie motorrijders ware te beschouwen als een proef.

De organieke indeeling van het bataljon vechtwagens bij de legertroepen wil niet zeggen dat die vechtwagens zelfstandig gebruikt zouden moeten worden; uit de reeds eerder door mij gegeven beschouwing moge U duidelijk zijn dat het bataljon, althans het gros daarvan, veelal zal worden toebedeeld aan de divisie, voor een actie in nauw verband met de infanterie.

Ik moge ten slotte de aandacht vestigen op de indeeling

van gemotoriseerde anti-tankkanonnen en gemot. luchtdoelmitrailleurs en luchtdoelbatterijen bij de divisie, het detachement buiten divisieverband en de legertroepen, op de samenstelling van de vliegtuiggroep en op de indeeling van autotreinen, mede bestemd voor het — zoo noodig op groote schaal — vervoeren van infanterie.

Is die sterkte van de Mobiele Groep als toereikend te beschouwen?

Reeds herhaaldelijk is van militair-deskundige zijde de eisch gesteld, dat het Veldleger een sterkte van ruim 2 divisiën zou moeten hebben om zijn taak naar behooren te kunnen vervullen.

Hoewel de door mij gegeven organisatie formeel niet aan dien eisch voldoet, komt zij qua sterkte daarmee vrijwel overeen.

Overigens is het n.m.m. niet mogelijk strategisch, uitsluitend van legerstandpunt beschouwd, uit te maken hoe sterk het Veldleger moet zijn.

Men zou kunnen volstaan met te zeggen, zooals de Regeering in den Volksraad deed, dat het Leger zoo sterk moet zijn als 's Lands financiën toelaten.

Dit lijkt rationeel, maar het is het niet, vermits blijkens de practijk deze financieele basis zeer wankel is en sterk onderhevig aan subjectieve inzichten.

Neen, M. d. V., het Leger moet zoo sterk zijn dat het, in samenwerking met de vloot en de offensieve luchtstrijdkrachten, den vijand dwingt tot een ernstige en langdurige krachtsinspanning; waarvan een groote preventieve werking uitgaat, en dat het, bij een eventueelen strijd op Java, niet bij voorbaat kansloos is.

Hetgeen de kapitein Mantel hierover gezegd heeft, vereischt geen nadere toelichting, alleen moge ik nogmaals onder Uwe aandacht brengen dat die langdurige krachtsinspanning alleen wordt vereischt als op Java een sterke Mobiele Groep aanwezig is, waarbij het voor den vijand niet zoo zeer gaat om het aantal divisiën dat hij moet inzetten — voor een land als Japan b.v. maken een paar

divisiën meer of minder weinig uit — als wel om de daarmede verband houdende grootte van de transportvloot (vloten) en de aan die vloot (vloten) te geven bescherming tegen marine- en luchtstrijdkrachten. En ten slotte moge gewaarschuwd worden tegen een onderschatting van de offers en de moeite, die een eventueele tegenstander zich zal willen getroosten; de krijgsgeschiedenis wijst uit dat een groot land, in moeilijke omstandigheden, tot enorme prestaties in staat is.

Hetgeen in Abessynië is gebeurd en in China thans plaats heeft moge daarvan een kleine illustratie zijn.

4e. *De territoriale verdediging* (in oorlogstijd)

A. *De infanterie in de Buitengewesten.*

De alhier reeds in vreedestijd aanwezige beroepsinfanterie heeft ook in oorlogstijd als hoofdtaak handhaving van orde en rust; daarnaast zal zij naar vermogen medewerken aan de verdediging tegen een buitenlandschen vijand. Door de schepping van de offensieve luchtmacht van het Leger heeft laatstgenoemde taak aan beteekenis gewonnen, waarbij vooral gedacht is aan de bescherming van landinwaarts gelegen vliegvelden. Versterking van de beroepsinfanterie in de Buitengewesten met het oog op den strijd tegen den buitenlandschen vijand moet echter vooralsnog ongewenscht worden geacht; wel ware na te gaan in hoeverre het mogelijk is, althans in oorlogstijd, de organisatie en de dislocatie van die infanterie zoodanig te regelen, dat, met behoud van de primaire taak, de secundaire taak zoo goed mogelijk kan worden vervuld. Bij de uitvoering van die secundaire taak kan tevens, waar dit mogelijk is, een nuttig gebruik worden gemaakt van daartoe op te richten organisaties van oud-militairen en van de Europeesche militie, terwijl in daartoe in aanmerking komende streken wellicht ook een gewapend gebruik van de plaatselijke bevolking, d.w.z. van daartoe in oorlogstijd bij het Leger in te lijven onderdeelen daarvan, als een mogelijke versterking moet worden gezien.

Bij de bespreking van de primaire taak van het Leger zal

de infanterie in de Buitengewesten nader in beschouwing worden genomen.

B. 1. *De troepen op Java welke buiten het operatiegebied van het Veldleger voor handhaving van orde en rust en tevens voor het veilig stellen van de verbindingen van dat Veldleger moeten zorg dragen.*

Wij moeten er voor waken nu door mij wordt voorgestaan de 4e bataljons bij de Mobiele Groep in te deelen, niet te vervallen in de fout van de organisatie van vóór 1933, welke aan de handhaving van orde en rust, na de concentratie van het Veldleger, te weinig aandacht besteedde.

Welke troepen zijn daarvoor beschikbaar of kunnen daarvoor beschikbaar worden gesteld?

In de eerste plaats het gros van den Landstorm, waarvan het gedeelte, dat afkomstig is uit de infanteriemilitie-fuselier-compagnieën, als kernen ware te organiseren.

Echter kan hiermede niet worden volstaan, noch quantitatief, noch kwalitatief. Wel vormt de Landstorm een in hooge mate betrouwbaar instrument, maar een groot deel ervan is uiteraard weinig geoefend en vertoont voorts weinig samenhang; ook de sterkte moet voor de gestelde taak ontoereikend worden geacht.

Naast den Landstorm dient over andere en, althans gedeeltelijk, ook over betere geoefende troepen te kunnen worden beschikt, welke laatste als kernen zullen kunnen fungeeren en waarvan een deel tevens in eerste instantie moet kunnen optreden tegen een bedreiging van de verbindingen van het Veldleger door een actie van den buitenlandschen vijand.

Ik denk hierbij in de eerste plaats aan troepen zooals de maréchaussée, welke voor de handhaving van orde en rust bijzonder geschikt zijn, en verder aan inheemsche hulp troepen zooals de Barisans en aan formaties van oud-militairen.

Een eerste eisch aan al deze troepen te stellen is uiteraard betrouwbaarheid, een eisch waaraan de Barisans b.v. blijkens de in den loop der jaren opgedane ervaring stellig

voldoen. Voorts zou ik ook voor deze kerntroepen het Europeesch element ingeschakeld willen zien.

Om waar dat noodig is snel te kunnen worden ingezet dient gemotoriseerd vervoer te worden voorbereid; een en ander kan plaatselijk geschieden en van eenvoudigen aard zijn. Ter beveiliging van dat vervoer kunnen pantserauto's goede dienste bewijzen, welke ook overigens in dit stadium een groote steun kunnen zijn bij de handhaving van orde en rust.

V. w. b. de juiste organisatie moge worden verwezen naar de bijlage, waaruit blijkt dat het Eur. bat. beroepsinfanterie organiek gemotoriseerd is. Dit bataljon, bestemd om te fungeeren als een soort algemeene reserve in handen van den Legercommandant, heeft een drievoudige taak:

- 1e. handhaving van orde en rust,
- 2e. tegengaan van een vijandelijke bedreiging van de verbindingen van het Veldleger,
- 3e. versterking van het Veldleger.

B. 2. *De organen voor de luchtverdediging.*

Ook buiten de ter versterking ingerichte punten in de Buitengewesten en op Java en het Veldleger stelt de luchtverdediging hare eischen.

Uit militaire overwegingen dient naar de grootst mogelijke beperking te worden gestreefd. Practisch zal dit er toe leiden dat alleen Bandoeng, alwaar zich niet alleen de basis van de luchtstrijdkrachten, maar ook de artillerie-inrichtingen bevinden, alle voor het Leger van vitaal belang, en dat wellicht in oorlogstijd tevens Regeeringscentrum zal worden, direct zal worden verdedigd.

Aan organisatie van de luchtverdediging van Bandoeng, in de eerste plaats m.b. van luchtdoelartillerie, valt niet te ontkomen.

Welke gevolgen een verwaarloozing in dat opzicht kan hebben, leeren ons de ervaringen in China waar zelfs steden als Nanking en Hankau, diep het binnenland in gelegen,

door de Japanners werden en worden gebombardeerd. Daarbij dienen in een koloniaal land ook de moreele gevolgen, de indruk op de burgerbevolking, niet vergeten te worden.

V.w.b. de voorgestelde organisatie wordt naar de bijlage verwezen.

Thans, M. d. V., de primaire taak van het Indische Leger, de grondslag voor de vredessamenstelling van het Leger, waarbij ik mij tot enkele belangrijke punten zal beperken.

Het is misschien niet overbodig naar voren te brengen, dat de uitoefening van de primaire taak in ons Nederlandsch-Indië nog altijd in de eerste, tweede en derde plaats de taak is van onze infanterie, onze beroepsinfanterie, zoowel in de Buitengewesten als op Java.

Laat ik het nog duidelijker zeggen, van onze fuselierciën, op Java en onze onvolprezen brigades in de Buitengewesten. Niet dat in bepaalde gevallen bij de uitoefening van die taak geen dankbaar en nuttig gebruik gemaakt zou kunnen worden van mitrailleurs, mortieren, ja zelfs van artillerie en vooral van pantserauto's en vechtwagens, zeer zeker, maar al die moderne wapenen doen niets af aan het feit dat de belangrijkste taak nog altijd toekomt aan den eenvoudigen, met geweer of karabijn en klewang bewapenden infanterist.

De practijk wijst uit dat mitrailleurs b.v. tegenover een verspreid optredende verzetspartij slechts een zeer beperkte waarde hebben, terwijl de verzetspartij zich spoedig leert aanpassen aan de tactiek van pantserauto's en vechtwagens en de zwakke zijden van die wapenen snel leert onderkennen.

Talrijke voorbeelden zijn er die het vorenstaande bevestigen, zooals de ervaringen, die de Franschen in Syrië hebben opgedaan en die van de Engelschen aan de „Frontier“, de Britsch-Indische N.W. grens.

Belangstellenden moge ik verwijzen naar het boek van Generaal Andréa „La révolte Druze“ en naar de interes-

sante artikelenreeks van den toenmaligen eerste-luitenant Schaafsma in het I.M.T. 1937, getiteld: de Britsch-Indische N.W. grens.

Ook het groote aantal troepen, dat ook in den jongsten tijd voor het neerslaan van een opstandige beweging wordt vereischt, doet zien dat een krachtige en talrijke infanterie, in het bijzonder in de veelal zeer bedekte terreinen in Ned.-Indië, voor de handhaving van orde en rust vooralsnog onmisbaar is.

Reeds eerder werd medegedeeld dat in 1933 de infanteriesterkte was teruggebracht van 30.000 man in 1930 tot nog geen 25.000 man, zijnde geringer dan de infanteriesterkte in 1926, welke blijkens de ervaring — ik moge herinneren aan de ernstige nationalistische-communistische onlusten op Java, gevolgd door een dergelijke actie in begin '27 op Sumatra's Westkust — onvoldoende was gebleken.

Het is deze ervaring welke tot de erkenning leidde, dat met de toegepaste bezuinigingen te ver was gegaan.

Het gevolg van deze les was dat de infanteriesterkte in enkele jaren tijds belangrijk moest worden opgevoerd en in 1930 tot 30.000 — beroepsmilitairen — was gestegen, om kort daarop weer tot 25.000 man te dalen.

Wel is de sterkte van 1933 sindsdien niet onaanzienlijk vermeerderd, maar zij was tot voor kort nog altijd belangrijk minder dan de sterkte in 1930.

Uitgaande van de door mij betoogde behoefte aan een talrijke infanterie, ook in deze tijden, zal het zonder meer duidelijk zijn dat n.m.m. een verdere opvoering van de infanteriesterkte noodzakelijk is te achten.

Wel is de politieke toestand sinds eenige jaren merkwaardig rustig, maar het zou verkeerd zijn daarop te veel te bouwen.

Nog altijd is een groot deel van de inheemsche bevolking zeer vatbaar voor allerlei voorspiegelingen, waarvan ongere of fanatieke elementen maar al te gaarne gebruik maken, en welke in korten tijd kunnen leiden tot een ernstige verzetsbeweging. Juist in tijden van hoogconjunctuur is het gevaar voor dergelijke bewegingen grooter.

En ten slotte moet rekening worden gehouden met mogelijke steun uit het buitenland, hetzij van communistische zijde, zooals in 1926, of van andere zijde. Denken wij slechts aan de gebeurtenissen in Palestina, Tunis, Abessynië en China.

Beschouwen wij thans afzonderlijk de sterkte op Java en in de Buitengewesten.

Op Java gaat het niet alleen om de nominale infanteriesterkte, maar meer in het bijzonder om het aantal fuseliercompagnieën. Een eerste noodzakelijke maatregel is dan ook m.i. een vermeerdering van het aantal beroepsfuseliercompagnieën en voorts het geheel losmaken van de maréchausséebataljons uit hun politietaak.

Een verdere versterking van de infanterie op Java tot een totaal sterkte van de geheele infanterie van plus minus 30.000 man is gewensch. Hierbij dient ook het Europeesche element niet te worden vergeten; een aantal van 12 Europeesche beroepsfuselier-ciën., waarvan 4 vereenigd in bataljonsverband, is wel het minimum, dat noodig geacht moet worden.

De sterkte van de infanterie op de Buitengewesten is, tengevolge van de uitvoering van de voorstellen van de in 1932 ingestelde Legerpolitiecommissie wel tot een minimum teruggebracht, zooals de commissie zelf ook onomwonden aangeeft.

Een verdere vermindering van die sterkte dient dan ook achterwege te blijven, ook als de legerafdeelingen zouden worden vervangen door veldpolitie.

Ik moge voor dit vraagstuk verwijzen naar de belangwekkende voordracht van den toenmaligen kapitein Feuilletau de Bruyn, voor Krijgswetenschap gehouden in het jaar 1929-1930, welke voordracht ook thans nog de juiste richtlijnen aangeeft.

Het eenige wat ik in dit verband nog zou willen opmerken, is de gunstige invloed, welke van het dienen in de Buitengewesten uitgaat op de officieren, het kader en de manschappen van de Nederlandsch-Indische infanterie, met

name op de ontwikkeling van het verantwoordelijkheidsgevoel en van de zelfstandigheid eenerzijds en de saamhoorigheid anderzijds.

Niettegenstaande de talrijke mutaties in de onderdeelen, welke ten deele een gevolg zijn van het dienen in de Buitengewesten, sla ik de waarde daarvan voor het Indische leger zeer hoog aan en acht ik het ook uit dien hoofde van groot belang.

Ik ben thans, M. d. V., gekomen aan het laatste deel van mijn voordracht.

Ik heb zoeven gezegd dat een financieele basis voor de organisatie van het Veldleger ondeugdelijk is, maar dat wil niet zeggen dat de financieele mogelijkheid, van hetgeen door mij is voorgesteld, buiten beschouwing zou kunnen blijven.

Het zal ook den niet-ingewijden luisteraar duidelijk zijn dat de moderniseering van het Leger, met behoud van de vereischte quantiteit, ondanks de geringe grootte van het Leger, welke maakt dat wij veelal moeten spreken en denken in compagnieën infanterie, van het Indische Gouvernement een groote krachtsinspanning vraagt.

In de door mij geschetste organisatie immers moet de behoefte aan beroepspersoneel van het oorlogsleger, dus niet medegerekend de militie en den landstorm, noch de inheemsche hulptroepen en de oud-militairen, worden geschat op een 60.000 man, zijnde bijna het dubbele van de sterkte in 1933.

Met dergelijke cijfers voor oogen komt onafwijsbaar de vraag naar voren of en waartoe het noodig is, ter verkrijging van de gewenschte oorlogsorganisatie, bij voortduring 60.000 man beroepspersoneel onder de wapenen te houden.

Gaat die sterkte de behoefte voor handhaving van orde en rust niet verre te boven?

Ja, M. de V., inderdaad gaat die sterkte de behoefte voor handhaving van orde en rust te boven en het is dan ook rationeel te achten naar middelen te zoeken om de

vredessterkte te verminderen zonder de oorlogsorganisatie aan te tasten.

Een eerste stap daartoe is bereids door het Legerbestuur gedaan.

In het oorlogsleger zijn vele functies; in de eerste plaats de talrijke treingleiders, voorts chauffeurs, ziekendragers, aan- en afvoertroepen e.d., welke geen langdurige militaire opleiding vereischen en het zou toch wel zeer oneconomisch zijn daarvoor gedurende tal van jaren beroepsmilitairen onder de wapens te houden. Het treingleidervraagstuk, om het zoo maar eens te noemen, was tot voor kort altijd een vraagstuk gebleven.

Thans heeft het Legerbestuur besloten, zij het bij wijze van proef, in de behoefte te voorzien door z.g. kort-verband militairen, d.w.z. militairen, behorende tot inheemsche korpsen, zooals de Barisans, het Legioen van Mangko Negara en het pas opgerichte korps Prajoda op Bali, gedurende 2 jaar op te leiden op de bij die korpsen gebruikelijke wijze (geen kazerneering) en daarna gedurende 16 jaar te doen overgaan naar de reserve, met 3 herhalings-oefeningen.

Als gevolg daarvan kan de behoefte aan beroepspersoneel verminderd worden met ongeveer 10.000 kort-verband militairen; blijft een sterkte van een 50.000 beroepssoldaten.

Volgens gegevens, mij van bevoegde zijde verstrekt, waarvoor ik gaarne openlijk mijn dank uitspreek, — persoonlijk voel ik mij op dit gebied als een vreemdeling in Jeruzalem — zouden de jaarlijksche kosten van laatstgenoemde organisatie zeer ruw geschat een 85 miljoen bedragen, waarbij dan nog te rekenen een 45 miljoen aan pensioenen, totaal een 130 miljoen alleen voor het Leger.

Met de kosten voor de zeemacht, thans — 1938 — voor Indië bedragend een 22 miljoen, totaal-generaal rond 150 miljoen aan zuivere gewone uitgaven. Voorts een bedrag van rond 50 miljoen aan uitgaven ineens, wegens kosten verbonden aan materieelaanschaffing, uitbreiding kazerneering, enz. enz.

Uitgaande van het inkomstenbedrag over 1937 — rond

350 miljoen —, een bedrag dat naar schatting in 1938 slechts weinig overschreden zal worden, en dat veiligheids-halve als gemiddeld inkomstenbedrag wordt aangenomen, zouden de door mij genoemde defensiekosten bijna 43 % van de inkomsten uitmaken. Gezien dit cijfer is de vraag niet zoo vreemd of de door mij ontworpen organisatie nog wel reëel te noemen is en of m.a.w. de spreker van heden-avond nog wel met beide beenen op den grond staat.

Het antwoord op die vraag moet luiden:

zeker staat spreker met beide beenen op den grond, stellig is die organisatie reëel, ziet om U heen, constateert wat andere landen, die er financieel niet beter voor staan dan wij en even vredelievend zijn, zooals België, om een voorbeeld te noemen, voor hun defensie over hebben, aanschouwt wat er in China gebeurt en realiseert U onze strategisch-politieke positie in den Pacific.

Neen, M. d. V., niet reëel is een defensiepolitiek welke met den feitelijken toestand geen rekening houdt.

En toch, reëel of niet, kan Indië op den duur ruim 40 % van zijn begrooting aan zijn weermacht besteden?

Men zou kunnen antwoorden dat alle andere uitgaven, aan land en volk besteed, straks om niet zullen blijken, als de defensie te kort schiet. Een standpunt waarvoor in deze tijden, veel, zoo niet alles, te zeggen valt.

Zullen Regeering en volk bereid zijn dien moeilijken weg te gaan?

Als het niet anders kan, dan moet het; van de door mij voorgestelde oorlogsorganisatie kan geen compagnie infanterie en geen batterij artillerie meer af.

Maar zijn er dan geen andere middelen om de lasten voor Indië te verlichten?

Twee middelen zie ik, welke, gezamenlijk toegepast, tot het gewenschte doel kunnen leiden.

Ten eerste: *Een ander stelsel van legervorming, althans gedeeltelijk.*

Ten tweede: *Een krachtig defensiebeleid, gedragen door*

de gezamenlijke inspanning van Nederland en Indië en zich kenmerkende door een groote mate van stabiliteit.

Om met het eerste te beginnen. De groote sterkte van het beroepsleger, ook na aftrek van de kort-verband militairen, nl. ongeveer 50.000 man, welke sterkte de behoefte voor handhaving van orde en rust nog belangrijk te boven gaat, doet als van zelf de vraag rijzen of een verdere vermindering van de vredessterkte niet mogelijk is.

Deze vraag werd voor het eerst gesteld in het Septembernr. van het I.M.T. door den meergenoemden en terzake als zeer deskundig te beschouwen kapitein van den Generalen Staf van Dijken en kwam voorts ook in den Volksraad tot uiting, zij het in anderen vorm, terwijl onlangs in enkele dagbladen op deze nieuwe denkbelden werd gewezen.

M. d. V., de kwestie van legervorming en organisatie is voor het Indische Leger bijzonder ingewikkeld. Allerlei vragen doen zich daarbij voor op het gebied van de landaarden, plaatsen van herkomst, verhouding Europeanen en Inheemschen, eischen voor handhaving van orde en rust, het over en weer dienen op Java en in de Buitengewesten, gehuwden, ongehuwden, het Indo-Europeesche element, pauperisme, wervingsmogelijkheden enz. meer.

Alleen door officieren met langdurige ervaring terzake kan, na ernstige studie, in *Indië* gekomen worden tot een practisch uitvoerbare en aanvaardbare oplossing.

Ik zal mij er niet aan wagen, en dat niet alleen wegens tijdgebrek.

Wel wil ik uitspreken de aanbeveling die studie ernstig ter hand te nemen, omdat in die richting *wellicht* een mogelijke oplossing kan worden gevonden.

Slechts enkele opmerkingen en suggesties wil ik naar voren brengen.

In de eerste plaats dat met de afwijzing door de Indische Regeering van de invoering van een beperkte inheemsche militie en met de door Haar gegeven motiveering geheel

wordt ingestemd; ook m.i. moet die beperkte inh. militie, welke in den Volksraad zoo vele voorstanders schijnt te tellen, als zijnde onbillijk, onsociaal en onpractisch en ook overigens militair ongewenscht, worden verworpen.

Ook een sterke uitbreiding van het kort-verband stelsel is onaanvaardbaar. Voor het vredesleger komt het in het geheel niet in aanmerking, terwijl ook een toepassing van het kort-verband voor het strijdend gedeelte van de oorlogsorganisatie n.m.m. als ondeugdelijk moet worden beschouwd. De militaire waarde van het Leger zou daarmee in die mate achteruitgaan, dat met recht hiervoor zou gelden: het middel is erger dan de kwaal.

Geen qualiteit ten koste van de quantiteit, maar nog minder het omgekeerde.

Het eenige, wat n.m.m. wellicht voor toepassing op groote schaal in aanmerking komt, is het z.g. reservestelsel, dat door den kapitein van Dijken in het I.M.T. is aangeduid.

Een stelsel van beroepsmilitairen met beperkten actieven diensttijd, b.v. 15 jaar, gevolgd door b.v. 8 jaar in de reserve.

In den geest dus van het Engelsche stelsel, maar met inbegrip van pensioen na afloop van den beperkten diensttijd.

In een zoodanig stelsel kan dus in vreedstijd met minder beroepsmilitairen worden volstaan. Toch komt het mij voor dat ook dit stelsel in ons Indische Leger met zijn voor de infanterie afwisselend dienen op Java en in de Buitengewesten, met als gevolg talrijke mutaties bij de ciën. op Java, voor toepassing in het geheele Leger niet in aanmerking komt.

Gaarne breng ik de volgende suggestie naar voren.

Voor de infanterie ware voor de inheemsche fuselieriëciën. op Java (bij mijn organisatie, m.i.v. 6 mar. ciën., 54 ciën., plus nog enkele ciën., behoorende tot de locale defensieorganen) en voor de infanterie op de Buitengewesten de huidige langdurige diensttijd te handhaven; het is alleen

deze infanterie welke afwisselend op Java en in Buitengewesten dient.

De rest van de infanterie op Java (mitrailleurciën. enz.) en de hulpwapens, waarin overigens het huidige contingent Europeesche beroepsmilitairen te handhaven, zouden kunnen bestaan uit beroepsmilitairen met beperkten diensttijd, c.q. aangevuld door kort-verband militairen voor speciale eenvoudige niet-strijders functies.

Dit systeem heeft het voordeel dat het voornaamste apparaat voor de handhaving van orde en rust, waaraan ook bij den strijd tegen den buitenlandschen vijand de hoogste eischen worden gesteld, ons fuselier-ciën., op hetzelfde hooge peil blijft als tot dusverre.

Voorts zal het aantal mutatiën in de fuselier-ciën. wellicht afnemen, hetgeen aan de geoefendheid ten goede komt, terwijl voor de overige infanterie op Java een zoodanige continuïteit zal kunnen worden verkregen als wij in lang niet gekend hebben en welke er toe zal leiden, dat, ondanks het reservestelsel, ook die infanterie in waarde zal stijgen.

Behalve de reeds genoemde deelen van de infanterie dienen ook te bestaan uit beroepsmilitairen met langdurigen diensttijd de bedieningen van de vechtwagens en de lichte troepen, i.v.m. de beteekenis daarvan voor de handhaving van orde en rust en de hooge eischen aan die eenheden in oorlogstijd te stellen.

Uit het voorgaande moge U duidelijk zijn geworden dat het middel, een ander systeem van legervorming, *gesteld dat het uitvoerbaar blijkt*, wel financieele voordeelen biedt, maar ook al weer niet de oplossing biedt, die alle moeilijkheden uit den weg ruimt.

Toch zal het op deze wijze wellicht mogelijk blijken de vredessterkte met plus minus 10.000 man en de kosten met een 10 millioen te verminderen, waardoor de legerkosten, m.i.v. pensioen, zouden worden teruggebracht tot 120 millioen of ruim 34 % van de gewone zuivere inkomsten.

En tot slot, M. d. V., het laatste middel, een krachtig en

stabiel defensiebeleid, gedragen door de gezamenlijke inspanning van Nederland en Indië.

Wat Nederland betreft is hiervoor allereerst noodig, het besef dat Indië niet in staat is of zal zijn alleen het defensievraagstuk naar behooren te verzorgen. Zooals Dr. J. W. Meijer Ranneft, oud-vice president van den Raad van Nederlandsch-Indië, terecht zegt in zijn veel te weinig bekende Artikel in de Indische Gids van Maart 1937, getiteld „Hollands fout in Indië”, Indië is, ondanks legendarisch hooge tantièmes, een arm land, economisch zwak.

Nederland daarentegen is rijk, economisch sterk.

De defensie van Indië is constitutioneel en metterdaad een rijksbelang van de eerste orde; uit moreele en materiele overwegingen zou het verlies van Indië voor Nederland een ramp zijn.

Alleen wanneer de Nederlandsche Regeering en het Nederlandsche volk bereid zijn offers te brengen voor de Indische defensie, naast en boven de offers die de Nederlandsche weermacht vraagt, alleen dan zullen wij kans hebben, reële kans, Indië te behouden.

Hetgeen Nederland thans bijdraagt tot de Indische defensie moet als geheel onvoldoende worden beschouwd; men leze er het Verslag van de Commissie Idenburg eens op na.

De oplossing ligt voor de hand. Laat Indië betalen de locale defensiekosten, dus van Leger- en luchtstrijdkrachten en laat Nederland de kosten van de Staatsmarine op zich nemen.

Voor Nederland een extra bijdrage van een 20 miljoen, veel, maar niet onoverkomelijk, voor Indië een even groote verlichting, welke voor het te bereiken doel als noodzakelijk moet worden beschouwd; blijft nog altijd 120 miljoen of ruim 34 % van de gewone zuivere inkomsten, veel, maar aanvaardbaar.

De Indische Regeeringspolitiek, overigens veelal uit Holland gedecreteerd, moet zich losmaken van het tot dusverre gevolgde systeem de defensiekosten alle begrootingschommelingen te doen meemaken, soms nog in extra mate.

Ook in tijden van financieelen teruggang stelt de defensie haar eischen, terwijl op een dergelijke schommelende basis geen enkel defensiesysteem is op te bouwen.

De Regeeringspolitiek kenmerke zich door een groote mate van stabiliteit t.o.v. de defensie.

Heeft men eenmaal een bepaalde organisatie aanvaard, dan mag niet de val van suiker- of rubberprijzen het motief zijn de vlootbouw stop te zetten en de legerorganisatie in te krimpen.

De practijk wijst uit, dat voor wat met één pennestreek werd weg bezuinigd, jaren noodig zijn voor den wederopbouw.

Moge ook wat dat betreft in het verleden een les liggen voor de toekomst.

Deze stabiele Regeeringspolitiek is alleen mogelijk als in de goede jaren fondsvorming voor de defensie plaats vindt, althans maatregelen in dien geest, het omgekeerde van wat thans geschiedt, nu de Nederlandsche Regeering van den beteren financieelen toestand van Indië gebruik maakt om haar eigen aandeel in de vlootkosten te verminderen ten laste van Indië.

M. d. V., de Volksraad deed reeds herhaaldelijk blijken van zijn wensch de defensie van Indië op korten termijn krachtig te versterken — er wordt trouwens op het oogenblik op dat gebied in Indië hard, zeer hard gewerkt —, ook in Nederland neemt de wil tot verdediging van het Rijk in kracht toe.

Moge spoedig het besef doordringen bij het Ned. volk en de Ned. Regeering, dat alleen een gezamenlijke krachtsinspanning in staat is het beoogde doel te bereiken.

De mogelijkheid voor een doeltreffende defensie van Nederlandsch-Indië is er, mits de wil aanwezig is.

Moge deze Voordracht er toe bijdragen het inzicht, ook hier in Nederland, in de Indische defensie, meer i.h.b. wat het leger betreft, te hebben verhoogd, ten bate, niet van dat Leger, want ook dat is slechts een middel, maar ten bate van dat deel van Groot-Nederland, dat ons Indische officieren zoo na aan het hart ligt en dat voor ons allen,

Nederlanders, van zoo groot ideëele en materieele betekenis is.

Ik heb gezegd.

Kapitein ter Zee C. E. L. Helfrich.

M. d. V., Excellentie, M. H.

Ik moge aanvangen met een woord van dank aan den eersten Inleider voor het mij verleenen van inzage van zijne belangwekkende rede, waardoor ik in staat werd gesteld, mijne opmerkingen en bezwaren tevoren op schrift te stellen.

M. d. V. Het onderwerp van hedenavond is zóó omvangrijk, dat het mij in dit debat slechts gegeven kan zijn, eenige hoofdzaken aan te roeren; verdere behandeling van eenige punten zal straks door anderen geschieden, terwijl meerdere onderwerpen van minder overwegende beteekenis zelfs geheel onbesproken zullen moeten blijven. Ik zal mij beperken tot drie punten, n.l. het karakter van een conflict rond- en in Nederlandsch Indië, het gebruik van luchtmacht en de organisatie welke daaruit logisch moet volgen.

M. d. V. Het karakter van een Pacific-conflict is altijd *maritiem*, omdat alle belligerenten door *de zee* zijn gescheiden. Of Nederland nu neutraal is dan wel partij, of nu het conflict het economische stempel draagt van den zuiver maritiemen oorlog, dus het veiligstellen éenerzijds en het afsnijden anderzijds van de *economische* verbindinglijnen ter zee, dan wel in het teeken staat van militaire expedities over zee — dus veiligstelling eenerzijds — en aanranding anderzijds — van de *militaire* verbindingen ter zee, altijd zal de *zeeoorlog* op den voorgrond staan en zal onze verdediging rekening moeten houden met de eischen, welke de zeeoorlog stelt.

Oók in het geval, M. d. V., dat Nederland alléén staat, niet enkel omdat het zeer wel mogelijk is dat een tegenstander het beoogde doel uitsluitend zal trachten te berei-

ken door afsnijden van ons zeeverkeer waardoor Nederlandsch Indië in economisch opzicht in het hart, zijn export, wordt getroffen, maar óók, omdat ingeval van rechtstreeksche veroveringspogingen de instandhouding der militaire verbindingen met het moederland, zoowel vóór als na de landing, voor hem eerste voorwaarde is voor een *blijvend* succes.

Het is *de zee*, die Ned. Indië scheidt van elken tegenstander; de zee, welk ieder deel van het grondgebied van het eilandenrijk omspoelt maar ook de verbinding vormt tusschen alle eilanden van den Archipel en aldus een strategisch en tactisch verband legt tusschen maritieme- en territoriale verdediging; *het is de zee, welke noopt tot eene maritieme visie op het Indische defensieprobleem*. Deze maritieme visie, M. d. V., welke ik ook bij den heer Mantel met blijdschap meende te kunnen constateeren in den aanvang van zijn voordracht, deze maritieme visie is *zoek* zoodra hij betoogt, dat de ontwikkeling in het krijgswezen, n.l. de ontwikkeling der *luchtstrijdkrachten*, geheel nieuwe aspecten heeft geopend.

Alsof nu plotseling waarde en beteekenis van de zee is gewijzigd ten gunste van de lucht die zich boven de zee uitstrekt; alsof tusschen die lucht boven de zee en de zee zelve eene tegenstelling is ontstaan, alsof de verbindingen tusschen de eilanden van onzen archipel slechts door de „lucht” gaan.

Neen, M. d. V., de zee en de vloot hebben steeds verband gelegd tusschen maritieme actie in den Archipel en de territoriale verdediging van Java, een indirect verband, waarin de luchtstrijdkrachten geen principieel verschil vermogen te leggen. De luchtstrijdkrachten, die in de lucht bóven die zee ageeren, zijn welkome *middelen*, om de beteekenis en de waarde van maritieme actie óp zee te verhoogen.

Dragen de acties, welke Inleider voor zijn „slagluchtmacht” heeft weggelegd, soms een ander karakter dan die van de maritieme middelen, welke bij die acties een zeer voornaam aandeel hebben, ja, bij die acties onmisbaar zijn?

Neen, M. d. V. Zeker is dit het geval niet bij een aanval op een transportvloot of een vliegkampschip, beiden objecten op zee en evenmin tijdens en na de bezetting van eenig punt in den Archipel. De vóóropgezette meening, dat de luchtmacht daar eerder aanwezig zal zijn dan de vloot, kan het maritieme karakter van de actie niet wijzigen. Zelfs wanneer ik aanneem, dat de luchtmacht steeds eerder ter plaatse aanwezig zal zijn dan de vloot — iets dat volstrekt onzeker is en geheel afhangt van de dislocatie en de concentratiemogelijkheid — zelfs dan zal de actie alras, n.l. zoodra maritieme middelen te water zijn aangetrokken, den vorm aannemen van een gecombineerde actie. Nauwe samenwerking onder éénhoofdig bevel ter plaatse en elkaar begrijpen zal dan onmisbaar zijn op straffe van slecht rendement en misverstanden met betreurenswaardige gevolgen. Strategisch is er niets veranderd. In strategisch opzicht blijft die actie een maritiem karakter dragen; tactisch moet er een onverbrekkelijk verband bestaan en blijven bestaan tusschen de acties op zee en boven die zee.

Ik moet hierop den bijzonderen nadruk leggen, M. d. V., omdat uit het voorgaande logisch zou moeten volgen, dat iedere gewenschte versterking van de verdediging van Ned. Indië gezocht moet worden in versterking van de vloot, die immers tot maritieme actie geroepen is, en — indien groote waarde gehecht wordt aan luchtstrijdkrachten — in versterking van de in nauwe samenwerking met die vloot aagerende *maritieme luchtmacht*.

Maar neen, M. d. V.! Wanneer versterking van de organen in de lucht wordt noodig geoordeeld, dan moet dit volgens Inleider geschieden door aanschaffing van een... legerluchtmacht bemand door legerpersoneel, dat nimmer met de zeemacht heeft samengewerkt en dat uiteraard iedere maritieme scholing mist. Zelfs moet, M. d. V., volgens anderen het zwaartepunt van de gansche verdediging naar dat deel der weermacht verplaatst worden!

Logisch, M. d. V.?

Neen, onlogisch en gevaarlijk.

Onlogisch, omdat de maritieme luchtmacht reeds met

name in de defensiegrondslagen van 1927 wordt genoemd, de Marine Luchtvaart Dienst (M.L.D.) die zich reeds jaren verheugt in het bezit van zware en lichte bommenwerpers en zich reeds jaren oefent in het bommenwerpen, óók op snelloopende doelen; de M.L.D. die zich speciaal toelegt op nauwe samenwerking met de varende vloot en de maritieme scholing bezit, welke daarvoor noodig is; de M.L.D. die volkomen en beter in staat is om boven zee en aan de kust de door Inleider vermelde opdrachten uit te voeren; de M.L.D.ten slotte, die slechts versterking behoefde en daarop wachtte — en wacht.

Gevaarlijk, niet omdat deze legerluchtmacht niet over zee zou kunnen vliegen — daar gaat het niet om — maar wèl, omdat iedere waarborg voor de zoo noodzakelijke samenwerking met — en het begrijpen van — de actie der overige maritieme strijdkrachten ten éénnemale wordt gemist. Eene samenwerking, een wederzijdsch begrijpen, eene maritieme scholing, waarvan ik de noodzakelijkheid gedurende mijn twee-jarig commando over het Eskader in Ned. Indië telkens, en telkens weer sterker, heb leeren inzien en... heb leeren waardeeren. Eene ervaring, waartegenover, naar ik vermeen te mogen zeggen, nòch in dezen kring, nòch ergens anders in Nederland en in Ned. Indië, een andere staat en kán staan.

Gevaarlijk óók. M. d. V., omdat een dergelijke legerluchtmacht, geroepen om actie buiten legerverband óp- en over zee te gaan voeren, lós ook van de vloot omdat onderlinge samenwerking hoogstens gebrekkig zou kunnen zijn, neiging zal vertoonen om tot een *zelfstandige luchtmacht* uit te groeien, een conceptie, waartegen ik mij vierkant moet verzetten. Wanneer er één land is, waarin een dergelijke gedachte niet deugt, dan is het wel onze Indische Archipel, waar geen sprake is van een afzonderlijke strategische opdracht om geheel lós van leger en vloot een luchtaanval tot in het vijandelijke land te dragen, teneinde te vernielen en te terroriseeren. Er is geen actie denkbaar, waarin niet dadelijk, of zeer kort daarná, de samenwerking met de andere deelen der weermacht onder éénhoofdig bevel *ter*

plaatsse noodzakelijk zal blijken, om een maximum rendement te geven en tot het gewenschte doel te leiden.

Op de ontelbare punten in de buitengewesten, waar geen permanente en sterke legerbezetting aanwezig is, zal dit steeds neerkomen op een eenhoofdig bevel ter plaatse in maritieme handen.

M. d. V. Ofschoon de redactie van de vierde stelling aangeeft, dat de door Inleider gewenschte „slagluchtmacht” een onderdeel is van het leger, is bij het aanhooren van zijn voordracht bij mij herhaaldelijk twijfel gerezen, of hem niet een dergelijke zelfstandige luchtmacht voor oog en zweeft. Alléén reeds het steeds noemen van die luchtmacht náást leger en vloot, zou daarop kunnen wijzen. En de afzonderlijke opdrachten, welke hij noemt, staan immers geheel los van het leger en kunnen daarom dien gerezen twijfel slechts versterken.

Ik zou daarom een duidelijk antwoord op prijs stellen op de vraag, welke meening de heer Mantel heeft over een afzonderlijke luchtmacht, dus buiten leger- of vlootverband, in Ned. Indië.

M. d. V. Waar ik in het voorgaande getracht heb aan te toonen, dat elk conflict daarginds maritiem in wezen is, dat er geen geval denkbaar is waarin de vloot geen taak heeft doch wél gevallen denkbaar zijn, waarin de andere deelen der weermacht geen taak hebben — althans een ondergeschikte rol in de oorlogvoering spelen; dat de luchtstrijdkrachten die boven zee en over zee tegen de kust ageeren, in nauw maritiem verband staan tot de overige maritieme middelen; dat de reeds bestaande M.L.D. over de gewenschte „slagwapens” en de voor de samenwerking zoo noodige maritieme scholing beschikt; daar kan het geen verwondering baren, dat ik thans de vraag stel: „Waaróm dan deze *legerluchtmacht* voor dat doel, met terzijdestelling van den M.L.D.?”

Waaróm een *legerluchtmacht* waarvan niemand minder dan Z.E. minister Colijn in de Memorie van Toelichting op de „Wijziging en verhooging van het dertiende hoofdstuk

der Rijksbegrooting 1936" heeft gezegd, dat de bommenwerpers voor de landmacht in Ned. Indië „ook voor de maritieme defensie" noodig zijn, daarbij in het bijzonder doelende op de hen door Inleider toegedachte taak en hiermede aldus te kennen gevende, dat dit soort defensie van maritiemen aard is? (Zitting 1935—1936, 491, stuk no. 3 pag. 3).

M. d. V. Nu hoede men zich vooral voor het „argument", dat de keuze van deze legerluchtmacht verband houdt met de grootere waarde van *land*bommenwerpers boven *zee*-bommenwerpers en dat vliegvelden de voorkeur verdienen boven steunpunten voor watervliegtuigen aan de kust.

Want dit argument is valsch.

Niet de vraag, of er wielen of drijvers aan die vliegtuigen zitten, noch de vraag welk soort landingsterrein het beste is, mogen overwegingen zijn voor een juiste en logische *indeeling*. *Uitsluitend het krijgskundig gebruik moet grondslag voor beheer en bevelvoering zijn*. Voor de door Inleider bedoelde taken is dat gebruik maritiem. Maritieme scholing is eerste eisch voor maritieme samenwerking waarop ik hiervoren zoo sterk den nadruk legde en aan dezen eisch voldoet alléén het personeel van den M.L.D.; dit personeel is ook met landvliegtuigen en vliegvelden vertrouwd. Tweede eisch is bevelsbevoegdheid op zee. Bestaat deze niet, dan kan er bij een maritieme actie niet op het luchtwapen gerekend worden. Er zal zijn gebrekkige commandovoering, gebrekkige samenwerking, groote kans op vergissingen en misverstand.

En nogmaals: waarom al dit risico. M. d. V., wanneer beschikt wordt over maritiem geschoold personeel van den M.L.D., gereed voor zijn taak?

Land- of zeevliegtuig? Vliegveld of watervlieggkamp? M. d. V., er zijn voor beide opvattingen argumenten te vinden. De kunst is slechts, alle vóór- en nadeelen op de juiste wijze tegen elkaar af te wegen. Een ander na mij zal op dit onderwerp terugkomen; ik zal mij beperken tot de uiting van mijn meening, dat tegenover het nadeel van de meerdere kosten en de iets mindere snelheid van den

modernen zeebommenwerper, het enorme en overwegende voordeel staat van veel grootere strategische beweeglijkheid; verder, dat de grondorganisatie voor zeevliegtuigen in onzen uitgebreiden archipel buiten de *volledig* geoutilleerde watervliegkampen, door haar eenvoud, snelheid van aanleggen, onuitputtelijke keuze van plaats en geheim karakter dóórslaggevende voordeelen biedt boven kostbare, vaste vliegvelden.

M. d. V., het is merkwaardig te constateeren, dat niemand er over denkt, om het bombardement van doelen te land, b.v. munitiemagazijnen, spoorwegknooppunten e.d. toe te vertrouwen aan zeevliegers. Maar wanneer omgekeerd het doel is een voorwerp op zee, wèl, dán moeten blijkbaar vliegers gebruikt worden, die de minste kennis hebben van die doelen en onbekend zijn met het element, waarin die doelen zich bewegen.

En het is even merkwaardig te constateeren, hoe lucht-aanvallen op schepen en speciaal die snelle aanval op afgelegen bezette punten in de buitengewesten, de gemoe deren bezig houdt als zoude de zee nu plotseling alle beteekenis verloren hebben en de lucht de eenig mogelijke en zaligmakende weg zijn. Men volgt daarbij een typisch eenzijdige redeneering, waarbij de vloot gering wordt geschat, maar de „slagluchtmacht" alles kan. Zelfs absolute veiligheid op alle punten van de buitengewesten wordt langs dezen weg gewaarborgd door niemand minder dan den huidige Chef van den Generalen Staf van het K.N.I.L., in een artikel in „de Waag" van 22 Januari 1938.

M. d. V. Ligt het niet veel meer op den weg van deskundigen, om er op te wijzen, dat absolute veiligheid nóóit en nérgens, met welke middelen dan ook, gegarandeerd kán worden, doch dat slechts het behoud van 's lands onafhankelijkheid *als geheel* het doel is van onze krijgskundige actiën en dat dit samenhangt met het eindresultaat der gansche oorlogvoering?

Is het niet beter in herinnering te brengen, dat zelfs het Britsche meesterschap ter zee tijdens den wereldoorlog

in een beperkt gebied als de Noordzee niet kon beletten, dat de Engelsche Oostkust meer dan eens door den tegenstander werd gebombardeerd en dat het den Duitschers gelukte, \pm 2000 mijnen met bovenwater-strijdkrachten tot nabij die kust te leggen?

Een lange, donkere tropennacht, waarin de luchtmacht machteloos is, kan onbehaaglijke wonderen doen aanschouwen. Wanneer de Nederlandsche onderdanen ter plaatse zich na een langen bangen nacht vol verschrikkingsen gaan verheugen in de hen door deskundigen gewaarborgde veiligheid, dan komen bij het kriecken van den dag onze bommenwerpers teneinde hen op Nederlandsche bommen te trakteren.

M. d. V. Deze zaken zijn volstrekt niet zoo simplicistisch gedacht als de Inleider ons wil doen gelooven. Het werpen van bommen kan een tweesnijdend zwaard zijn, getuige de ervaringen in China en Spanje, waarbij Chineesche vliegers instede van de bemanning van den stiliggenden kruiser „Izumo”, tienduizend weerlooze Chineezen in de straten van Shanghai vermorzelen, en tallooze Spaansche burgers, ongeacht hunne gezindheid, nu eens door witte, dan weer door roode bommen hun leven verliezen.

Wat wél eene simplicistische gedachte is, M. d. V., dat is eene voorstelling over de werkwijze der vloot, alsof deze door grondige verspreiding overal en steeds zwak is en snelle concentratie daardoor onmogelijk wordt; alsof die vloot zich onder alle omstandigheden zou sparen terwille van actie „achteraf”.

M. d. V. Het zou een fout van de bevelvoering zijn, om de vloot, de schepen en de vliegtuigen, zóódanig te verspreiden dat snelle concentratie, zij het voor een deel, onmogelijk was.

Het is een beginsel der maritieme strategie, dat dit steeds mogelijk is, en de groote bewegelijkheid stelt daartoe in staat. Permanente bewaking overal en steeds zou trouwens zelfs voor een vloot als de Britsche volkomen uitgesloten zijn.

Het is onjuist dat de vloot zich blind staart op actie „achteraf“; dit woordje „achteraf“ kan slechts verwarring scheppen en het oordeel over de beteekenis van de vloot ongunstig beïnvloeden. M. d. V., is iedere *tegenactie* (want dit is het!), met welke middelen dan ook, niet altijd „achteraf“? Komt zij niet steeds min of meer te laat?

En beseft men wel de beteekenis van die geringgeschatte actie der vloot „achteraf“ zoogenaamd, waar deze actie bestaat uit het aanranden van de voor den vijand zoo onmisbare zeeverbindingen, eerste voorwaarde voor eene *permanente* bezetting! Hierin schuilt juist de groote preventieve werking van onze zeemacht.

Maar bovendien, M. d. V., onze vloot zal niet schromen den vijand ook „vóóraf“ aan te tasten, als de kans daartoe gunstig is. Zij bezit daarvoor de durf, de energie en de middelen. Maar het zou een onvergeeflijke fout zijn, zich bij voorbaat het hoofd tegen den muur te pletter te loopen en aldus met één slag uitgeschakeld te worden, als de maritieme strategie daarna nog zoo onnoemelijk veel kansen biedt, goede slagen te slaan.

M. d. V. De taak der landbommenwerpers van het leger ligt op en nabij Java. Een hoogst belangrijke taak, M. d. V., omdat dit eiland met de marinebasis in onze geheele oorlogvoering de rol speelt van het „doel“ in het voetbalveld. Maar dan moet de doelverdediger in en nabij zijn doel blijven en zich niet laten verleiden, te ver uit te loopen en zich zeker niet bij de voorhoede willen aansluiten. Het spel der „voorwaartsen“ kan met een gerust hart aan hen overgelaten worden. Mits men niet de fout begaat, de voorhoede te verzwakken ten gunste van den doelverdediger en aldus *de harmonie in het elftal verstoort*.

M. d. V. Ik ben van oordeel dat de harmonie in de weermacht reeds verstoord is en dreigt, verder verstoord te worden. *Het is tijd haar te herstellen*.

En zij kan alléén hersteld worden, indien men vóóropstelt, dat de natuurlijke grens voor de taakverdeling tus-

schen zee- en landmacht in beginsel niet slechts ligt tusschen de verdediging te water en die te land, maar ook tusschen de verdediging in de lucht boven het water en die in de lucht boven het land.

Luitenant ter Zee 1e kl. F. S. W. de Ronde.

M. d. V., Excellentie, M. H.

Na de woorden, zoojuist door kolonel Helfrich gesproken kan ik heel kort zijn.

Mag ik beginnen met de geachte inleiders van dezen avond mijn waardeering te betuigen over de heldere en vlotte wijze, waarmede zij het onderwerp van hun lezing hebben behandeld en tevens mijn dank uit te spreken over de welwillendheid mij te voren inzage te verleen van het eerste gedeelte van den tekst.

M. d. V. Kolonel Helfrich heeft zoo juist betoogd, dat hij met blijdschap de maritieme visie bij den heer Mantel meende te kunnen constateeren. Ik wil nog verder gaan, ik zou de algemeene strekking van het door den geachten inleider behandelde gedeelte tot de mijne willen maken, indien er echter *twee woorden daarin worden veranderd*. Deze twee woorden zijn „zeestrijdkrachten” in stede van „slagluchtmacht” (waarmee ik dan onder zeestrijdkrachten versta de harmonische vloot + de maritieme luchtmacht) en „heerschappij ter zee” in stede van „overwicht in de lucht”.

Want M. d. V. inleiders „luchtmacht” en mijn „zeestrijdkrachten” ageeren op hetzelfde terrein en tegen dezelfde doelen. Wanneer de geachte inleider het over de preventieve kracht heeft, volgt hij dezelfde redeneering als de marine-deskundigen steeds naar voren hebben gebracht, doch welke even dikwijls door anderen als minder doelmatig werd beoordeeld.

Inleider acht nml. eerst het verkrijgen van het overwicht in de lucht noodzakelijk, ik acht het verkrijgen van

de heerschappij ter zee noodzakelijk, voordat die ernstige onderneming tegen Java kan loskomen.

U ziet M. d. V. dat inleider bijna, op die twee woorden na, maritiem heeft gesproken.

Ben ik dus, wanneer deze verwisseling van begrippen heeft plaats gehad, het met de algemeene strekking van inleiders artikel wel eens, er zijn nog enkele punten die een nadere bespreking waard zijn.

In de eerste plaats M. d. V. is dit het gedeelte, waar de geachte inleider het heeft over de Defensiegrondslagen van 1927. Hij heeft betoogd, dat bij deze grondslagen een afscheidingslijn voor de vloot wordt getrokken en verklaart dit door te zeggen: „de defensie van Java is voor de vloot neventaak, de hoofdtak ligt in de buitengewesten”.

Dit is m.i. een onjuiste uitlegging van deze Defensiegrondslagen.

Daarin wordt niet gesproken over de *verdediging* van Java of van de buitengewesten, doch van *neutraliteitshandhaving*, hetgeen heel iets anders is. Naar mijne meening is de gedachte daarbij uitgedrukt en bedoeld, als volgt: „ik wil zooveel mogelijk alles dekken tegen neutraliteitsschendingen, het leger is toch al op Java, zoodat de vloot de contrôle van dit gedeelte los kan laten”.

Uit *deze grondslagen* te distilleeren, dat als Java wordt aangevallen (hetgeen geen neutraliteitsschending meer is) de hoofdmacht van de zeegaande vloot zich in de buitengewesten zou bevinden, is dus niet juist.

Los van de defensiegrondslagen echter M. d. V. krijgt de Heer Mantel toch nog gelijk nu hij de vloot ingeval van oorlog niet bij Java wil posteeeren. Natuurlijk bevindt de hoofdmacht van de zeegaande vloot zich in de *buitengewesten*, misschien zelfs wel buiten den Archipel, maar dan toch zoo veel mogelijk in de nabijheid van en naar ik hoop, succesvol ageerend op, den aanrukkenden *vijand!*

De geachte inleider zegt zelf terecht, dat *het strategische beginsel eischt de mobiele organen van de weermacht in te zetten, daar waar een rechtstreeksche bedreiging wordt onderkend.* Het mobiele orgaan, de vloot, stelt zich geen

ander doel. Bij de betwisting van de heerschappij ter zee worden zoo veel mogelijk de zwakke punten van den vijand opgezocht en nu vormt de overtocht van zoo'n expeditieleger een van de zwakste punten, die hij ons ooit kan bieden. U moet eens zien, hoe zwak hij zelf dit punt vindt, hoeveel waardevol materiaal hij mee zal sturen om dit eenigszins te dekken en hoeveel aangrijpingspunten hij daardoor biedt voor een gezamenlijke actie van onze onderzeebooten, bovenwater materiaal en maritieme luchtstrijdkrachten.

M. d. V. de geachte inleider haalde hier dus neutraliteits-handhaving en verdediging door elkaar. De vloot bevindt zich in beide gevallen in de buitengewesten, maar hare dislocatie is verschillend.

Zooals U weet, M. d. V. heb ik de neutraliteitshandhaving uitgebreid behandeld in mijn lezing van 26 October j.l., zoodat ik hierop niet verder zal ingaan. Eén ding wil ik echter nog in het midden brengen, nl. dat voor de *neutraliteitshandhaving* géén *landvliegtuigen* noodig zijn, zelfs niet op Java.

Het tweede punt, dat ik uit de voordracht van den Heer Mantel naar voren wil brengen M. d. V., is het volgende:

De geachte inleider haalt, om de actie van een zgn. „slagluchtmacht” te accentueeren, een episode aan uit den Spaanschen burgeroorlog, nml. de aanval op Majorca. Nu moet men altijd oppassen met het vergelijken van gebeurtenissen elders en de mogelijkheden in Nederlandsch-Indië, maar men moet er in elk geval voor waken, geen voorbeelden te kiezen, die juist iets anders bewijzen dan wordt beoogd.

Het geval Majorca M. d. V. is volgens mijn meening er absoluut naast en wel om de volgende redenen.

In de eerste plaats werd dit eiland door troepen verdedigd, welke tegenstand het mogelijk maakte, dat er vijf dagen lang met vliegtuigen op de transportmiddelen kon worden geageerd. We hebben hier dus zuiver een geval van *samenwerking tusschen troepen en vliegtuigen* en niet van een zgn. slagluchtmacht alleen. Hadden die troepen er niet

gestaan, dan was de landing afgeloopt geweest en had de aanvaller zich verspreid, voordat de vliegtuigen eenige schade konden toebrengen.

In de tweede plaats M. de V. valt er uit dit voorbeeld iets anders te leeren. Wanneer de Franco-partij één onderzeeboot bij de hand had gehad, dan zou het niet 5 dagen geduurd hebben voordat de onderneming was opgegeven. Men denke maar eens aan het optreden van één Duitsche onderzeeboot bij de Dardanellen!

Ik wil het zelfs nog sterker stellen; indien Franco slechts enkele maritieme strijdkrachten in de nabijheid van Majorca had gehad, zou het Roode Gouvernement deze onderneming niet eens hebben aangedurfd.

Neen M. d. V. met een slagvluchtmacht alléén is er tegen een vijand, die de heerschappij ter zee heeft behaald, niets uit te richten. Naar mijne meening geeft het betwist houden van deze heerschappij veel meer rendement dan een poging om ergens het zeer tijdelijke en plaatselijke overwicht in de lucht te verkrijgen.

M. d. V. mag ik hier ook eens een voorbeeld uit recente oorlogservaringen noemen? De Japanners geven op, reeds meer dan 700 Chineesche vliegtuigen te hebben vernield. Misschien is dit getal wat overdreven, doch het toont toch wel aan, dat de Chineezzen een grootere luchtmacht hebben dan wij, ook met de voorstellen van den Heer Mantel, ooit zullen krijgen.

Deze Chineesche luchtmacht heeft nimmer succes gehad op de vijandelijke verbindingen, heeft nooit een aanval of een landing verhinderd, heeft niet de blokkade van de Chineesche kust kunnen tegengaan, terwijl toch alleen de Japansche *Marinevliegdiens*t de tegenstander was. Ik weet zelfs geen enkel geval waarbij deze luchtmacht een belangrijk succes op schepen heeft gehad, integendeel, ik raad de geachte inleider aan eens het tijdschrift *Aeroplane* van 12 Jan. '38 op te slaan, waar een piloot van de Chineesche luchtmacht zijn ervaringen beschrijft bij een aanval op een Japansch vliegkampschip, een doel, dat de Heer Mantel met

zijn slagvluchtmacht t.z.t. ook wil vernietigen, en welke actie hij, geloof ik, tot de meest belovende rekent.

Welnu laten we eens luisteren, wat deze Chineesche piloot er van zegt, die met een afdeeling bommenwerpers er op uit toog om een Japansch vliegkampschip nabij Sjanghai aan te vallen.

Toen het doel in zicht kwam, bleek er een bescherming van 9 torpedootjagers bij te zijn, die bij de nadering van de vliegtuigen, met hooge vaart rond het vliegkampschip cirkelden en met hun 32 kanons van 10,2 cm. en een onnoemlijk aantal mitrailleurs van 2 cm. een vuurscherm voor de vliegtuigen legden.

De piloot beschrijft dan hoe door de explosies van de granaten de vliegtuigen uiteen werden gejaagd, hoe verschillende van hen door het mede explodeeren van de in de rekken opgehangen eigen bommen werden vernietigd. Geen der vliegtuigen kon een goede afwerp-positie bereiken, of zelfs het vliegkampschip ook maar benaderen. Het bombardeeren van de 30 mijl loopende jagers had evenmin eenig succes.

Neen M. d. V. men stelle niet al te hooge verwachtingen op het rendement van bombardeervliegtuigen, die *zelfstandig* ageeren tegen maritieme doelen.

Elke moderne torpedootjager kan met zijn volle batterij A.L. vuur afgeven, de nieuwste kruisers volgen dit voorbeeld, de zgn. „luchtveger“, d.i. een kruiser uitsluitend bestemd voor vliegtuig-afweer, heeft zijn intrede gedaan. Het wordt dus steeds moeilijker voor vliegtuigen om het doel te benaderen, m.a.w. alleen samenwerking met maritieme strijdkrachten belooft succes.

Majoor J. G. W. Zegers.

M.H. de Voorzitter, Mijne Heeren.

Mag ik beginnen de geachte inleiders, die hedenavond twee uiterst belangrijke en actueele onderwerpen, betreffende de verdediging van Ned. Indië, behandelden, hulde

te brengen voor de wijze, waarop zij hun inzichten ter zake verdedigden, en den Heer *Mantel* dank te zeggen voor zijn vriendelijkheid, mij te voren inzage van zijn interessante voordracht te hebben verstrekt.

Van de stellingen, wekten uiteraard die, welke door den heer *Mantel* werden verdedigd, in de allereerste plaats mijn belangstelling op.

Wie zou in dit tijdsgewricht nog *kunnen* twijfelen aan de juistheid van stelling één? Inderdaad *aanzienlijke* versterking van het defensie-apparaat in Nederlandsch-Indië is wel zeer urgent en dient zoo snel mogelijk tot stand te worden gebracht.

Hoewel ik met den inleider (diens stelling *twee*) van meening ben, dat de defensiegrondslagen voor dit gebiedsdeel in krachtiger termen uitdrukking behooren te geven aan onzen vasten wil, om ons tegen elke aantasting van het grondgebied aldaar met kracht van wapenen te verzetten, is het duidelijk, dat de noodige preventie van de weermacht in Ned. Indië slechts kan uitgaan van de verwezenlijking van den in stelling één gestelden eisch. Geen defensiegrondslag, doch uitsluitend een krachtige, goed geoefende, met een hoog moreel bezielde en harmonisch samengestelde weermacht, welke inleider op zoo deugdelijke gronden heeft bepleit, kan als manifestatie van onzen grimmigen wil tot verweer dienen.

De beteekenis van de defensiegrondslagen ligt n.m.m. voornamelijk daarin, dat zij in beginsel de taakverdeeling over en de samenwerking van de hoofdonderdeelen der weermacht, alsmede de principieele regelen betreffende de samenstelling van deze, aangeven.

Mitsdien zijn zij voor de organisatie van de deelen der strijdmacht van groote beteekenis. Daarom vooral kan niet duidelijk genoeg worden gezegd, dat de thans nog geldende defensie-grondslagen, welke 11 jaar geleden werden aangevaard, thans volkomen verouderd zijn.

Toen was de vliegdiens in de eerste plaats en hoofdzakelijk, een „verkenningorgaan” op beperkte schaal voor de vloot en op nog beperktere schaal voor het leger.

Van een *machtig slagwapen* in de lucht, was toen ten onzent nog geen of weinig sprake.

Sindsdien is juist deze beteekenis van de luchtmacht allerwege ter wereld, op progressieve wijze toegenomen.

De groote waarde van dit nieuwe wapen voor de verdediging van Ned. Indië, werd sinds de verschijning van het rapport der Commissie *Kan* ook door de Nederlandsche Regeering erkend en het stemt tot groote voldoening, dat een krachtig begin is gemaakt met de inschakeling van luchtmacht in het defensie-apparaat van Ned. Indië. Maar dan is het ook noodzakelijk de defensiegrondslagen voor dit gebiedsdeel principieel te herzien en in overeenstemming te brengen met het nieuwe beginsel.

De Duitsche admiraal *Gladisch* zeide zoo terecht in zijn artikel „Die Grundlagen für den operativen Einsatz einer Marine“ (M.W.R. 1936 Heft I)

„Die Luftwaffe hat sich Heer und Marine als starker „gleichberechtigten Partner zugestellt. Ihr Entwicklung „muss nach Möglichkeit vorausgeschaut und in ihrer „grundsätzlichen Bedeutung in Rechnung gestellt werden.“

Speciaal voor Ned. Indië is zijn volgende uitspraak ongetwijfeld waard te worden herinnerd:

„Schon heute lässt die Luftwaffe einschneidende Veränderungen der Grundlagen für die operative Kriegführung der Marine erkennen.

„Die Küste ist nicht mehr die Grenze, von der ab „Schwimmende Streitkräfte allein die militärische Kraft „verkörpern.

„Die Luftwaffe stellt sich in begrenzten Teilen des Meeres „den Seestreitkräften als mitentscheidender Factor zur „Seite.

„Innerhalb der Zonen, in denen Luftstreitkräfte zu operieren vermögen, muss die Seekriegführung sich operativ „und taktisch auf Veränderungen gegenüber den Verhältnissen im Weltkrieg einstellen.

„Erst an der Grenze der „Luftzone“, d.h. den Teilen „der See, die mit militärischen Nutzen von Landstützpunkten aus überflogen werden können, beginnt die *alleinige*

„Auswirkung der Seestreitkräfte. An dieser Tatsache „ändert die Einsatzmöglichkeit der Luftstreitkräfte von „Fluszeugträgern und anderen Schiffen aus nur wenig, da „diese uneingeschränkt den Gesetzen der See unterworfen „sind und die Verbindung der Flugzeuge mit dem Mutter- „schiff so eng ist, dass sie nichts anderes als eine Waffe „des Schiffes sind.“

In aansluiting hieraan is het volgende inzicht van een Britsche deskundige, Commander Ellis van de „Royal Navy“, welke jarenlang als zeewaarnemer heeft gediend, van betekenis.

Ik citeer uit zijn voordracht, „Some aspects of Air Operations „at sea“:

„At the same time, from a shore base, it is possible to „employ aircraft of larger warload or superior performance, „than those of aircraft which can be ship borne. And it „is futile to deny that, if the airmen know their job, areas „close to large concentrations of such aircraft could be „made untenable for all but the most heavily protected or „most mobile and evasive ships. Similarly, more aircraft „can often be concentrated on land near a threatened point „than the opponent can bring with him by sea, a factor „likely to be of importance in considering protected naval „operations close inshore.“

Het vraagstuk van het „luchtoverwicht“ behandelend, zegt hij.

„Before leaving this subject, the problem of gaining air „superiority may be instanced as one of those which be- „come very different if and when the operational area is „within close range of large shore-based air forces.

„So much so, I suggest, that operations bij fleet aircraft „against large scale shore-based air opposition should only „be undertaken when they are necessary for the attainment „of a major Naval object or the Naval object in a com- „bined operation. Nothing else would justify the losses in „fleetaircraft and damage to the carriers, which would „have to be expected...“

Wel duidelijk spreekt hier de onontbeerlijke preventieve werking en de macht van een *voldoend krachtige* slaglucht-vloot in Ned.-Indië.

Uiteraard zouden dergelijke uitspraken uit de luchtvaart-literatuur ad libitum kunnen worden aangevuld. Zij dekken zich met de vele door Nederlandsche luchtvaartdeskundigen in Ned.-Indië en h.t.l. ontwikkelde inzichten.

Het behoeft dan ook geen nader betoog, dat ik mij volgaarne met stelling 5 vereenig en ik ook het in stelling 4 vervatte desideratum ten volle onderschrijf.

Uit het hiervoor door mij vermelde citaat van Com-mander Ellis bleek reeds, dat ook deze met de lucht ver-trouwde zeeofficier, zonder meer de luchtvaartkundige waarheid voorop stelt, dat „shore based aircraft” in be-ginsel superieur is aan „shipborne aircraft”.

Evenzeer staat het vast, dat voor vliegtuigen van het middelbare bommenwerper-type, alsmede voor jagers en jachtkruisers, het landvliegtuig boven het zeevliegtuig de voorkeur verdient, in de omstandigheden welke voor Ned. Indië gelden en ons door den inleider op beknopte wijze zijn uiteengezet.

Ik moge de argumenten voor deze bewering nogmaals in het kort resumeeren:

a. *De betere eigenschappen van het landvliegtuig tegen-over het gelijksoortige zeevliegtuig in het luchtgevecht en voor het uitvoeren van bombardementen.*

Deze superioriteit staat vast op grond van de betere eigenschappen bij *gelijk motorvermogen.*

ten aanzien van *horizontale snelheid,*

stijgvermogen,

manoeuvrervaardigheid,

draagvermogen en werkingsfeer.

b. *De geringere afhankelijkheid van het landvliegtuig van de weersomstandigheden.*

Alleen zeer slecht zicht kan, ook voor landvliegtuigen, een beletsel vormen, om hun opdrachten te kunnen uit-voeren.

Bij zeer slecht zicht behoeft men echter voor het uitvoeren van een vijandelijke maritieme operatie nabij de kust niet te vreezen.

Bij gebruik van zeevliegtuigen, ook indien deze zich in beschutte baaien bevinden, kunnen de weersomstandigheden, die den zeegang beïnvloeden, eerder veroorzaken dat start en landing, en vooral het aanbrengen van den bommenlast in het drijvende vliegtuig bemoeilijkt of onmogelijk worden.

c. De vrijwel *ideale strategische mobiliteit* van landvliegdiens tegenover de gebondenheid van den zeevliegdiens aan de vloot, althans aan schepen.

Dit argument geldt in het bijzonder ten aanzien van den toestand in Ned. Indië.

Land- noch zee-vliegdiens kunnen in den Archipel als slagwapen opereeren, zonder dat daar, waar hun optreden gedacht is, hulpsteunpunten aanwezig zijn. In deze hulpsteunpunten dienen behalve de bemande vliegtuigen, aanwezig te zijn:

1. de organen voor bevelvoering.
2. de noodige bedrijfsstofvoorraden.
3. de noodige munitien en bommen.
4. het noodige technische grondpersoneel.
5. een beperkte technische uitrusting.

Voor den zeevliegdiens is dit alles veelal geconcentreerd gedacht in een schip, dat dus vóór het uitbreken van den oorlog (strategische overvalling) aanwezig en ingericht moet zijn.

Deze schepen zijn, nadat zij door vijandelijke luchtverkenning zijn ontdekt, hoogst kwetsbaar tegenover het bovenwater-materieel en eventueel den vliegdiens en de onderzeebooten van de vijandelijke vloot. Het moet dan ook betwijfeld worden of zeevliegdiens, zich baseerend op een dergelijk schip, over een voldoende veilige basis beschikt, indien deze niet door de eigen zeegaande vloot of een bevestigd steunpunt wordt beveiligd.

De mogelijkheid van gebruik en de mobiliteit van den zeevliegdiens zijn dus in vergaande mate gebonden aan de zeegaande vloot, tenzij de inrichting van een grondorganisatie, bestaande uit van uit zee onaantastbare hulpsteunpunten op analoge wijze als dit voor den landvliegdiens noodig is, zou zijn voorbereid. Dit zal, bij grondige voorbereiding, ongetwijfeld op enkele punten mogelijk zijn, door gebruik te maken van ver landwaarts in gelegen bergmeeren e.d. Al het benoodigde hiervoor onder 1 t/m 5 genoemd zal alsdan op al de voorbereide steunpunten aanwezig dienen te zijn. Beperking van het in deze steunpunten benoodigde aan personeel en materieel kan slechts worden verkregen, indien de slagluchtvloot over een *vliegende trein* beschikt, welke geheel onafhankelijk is van schepen.

Hier spreekt dan ook een waarlijk zeer groot voordeel van een landvliegdiensorganisatie. Deze vindt immers in de K.N.I.L.M. en eventueel de vliegtuigen van de K.L.M. op de lijn Holand-Indië een onmiddellijk gereed zijnden transportvliegdiens. Indien dus de luchtslagvloot van land-bommenwerpers zou zijn opgesteld en de grondorganisatie georganiseerd, kan de transportvliegdiens worden benut voor het vervoer van commandoposten, technisch personeel, materieel, extra munitieën e.a.; in noodgevallen zelfs van bedrijfstof-voorraden (z.n. meerdere malen per dag heen en weer vliegen naar een der opslagplaatsen). Door deze omstandigheid kan dus een slagluchtvloot in Ned. Indië beschikken over een vrijwel ideale strategische mobiliteit, zonder extra kosten in dit opzicht in vreedestijd.

Ook kan als gevolg van de grootere werkingsfeer van het landvliegtuig, het totale aantal benoodigde steunpunten geringer zijn, hetgeen gelet op de noodzakelijke middelen van verdediging aldaar van het grootste gewicht is.

Tegenover de kwetsbaarheid in algemeenen zin van den zeevliegdiens in een gebied, waarin wij op de heer-

schappij ter zee veelal *niet* mogen rekenen, staat het voordeel, dat zeevliegtuigen geen vliegvelden gebruiken en zij mitsdien in *dit* opzicht minder kwetsbaar zijn. Hier-tegenover staan echter nog de volgende voordeelen van de grondorganisatie van landvliegtuigen.

1. De vliegvelden kunnen geheel gevrijwaard tegen beschieting uit zee worden gekozen.

2. De ligging der oorlogsvliegvelden kan beter geheim gehouden worden, doordat de inrichting van verschillende velden in de omgeving van een in vreedstijd in gebruik genomen veld kan worden voorbereid, aangevuld met die van een naar verhouding groot aantal schijnvliegvelden. Hierdoor worden allereerst hoge eischen gesteld aan den vijandelijken verkenningsdienst, daarna aan zijn bombardeervliegdiens, voornamelijk voor wat betreft de in te zetten middelen en munitie (bommen).

3. De vliegvelden kunnen zoowel door lucht doelartillerie als door vliegtuigen beter tegen lucht bombardement worden verdedigd dan aan de kust gelegen bases, omdat de luchtwachtdienst hier mogelijkheden tot tijdige waarschuwing biedt.

Tijdens de indertijd gehouden debatten in het Engelsche Hoogerhuis ten aanzien van de defensie van *Malta*, deelde de Minister van Luchtvaart mede:

„The Government did not share the view that a sea-plane base was less open to attack than aircraft on shore would be”.

Ten slotte is het in dit verband nog van belang op te merken, dat opstelling van een slagluchtvloot, bestaande uit landvliegtuigen, naast een zeevliegdienst, impliceert dat thans voor beide organen een goede grondorganisatie tot stand moet komen en dat eventueele bondgenootschappelijke hulp niet alleen met zee- doch ook met landvliegtuigen kan worden verleend, welke vliegtuigen juist als gevechtskracht de meeste beteekenis hebben.

Ook in andere landen wordt de beteekenis van den landbommenwerper, ook voor gebruik boven zee bij de verde-

diging van eilandengroepen, ingezien. Als typeerend voorbeeld noem ik de U.S.A., welk land op de eilanden midden in den Pacific, waar het grootste luchtmacht-steunpunt ter wereld werd ingericht, o.m. op groote schaal 2 en 4 motorige landbommenwerpers indeelt.

Hoewel ook ik het landvliegtuig, alles samengenomen, voor de slagluchtvloot in Ned. Indië verre te prefereeren acht boven het zeevliegtuig, geef ik dit laatste uiteraard voor speciale taken — o.m. het zeer langdurig en op zeer groote afstanden buiten de kust uitvoeren van verkenningen — de voorkeur. Uiteraard dienen deze vliegtuigen ook alle voor het uitvoeren van bombardementen in het kader van vlootoperatiën geschikt te zijn en met voldoening mag worden geconstateerd, dat zulks ook door de leiding der Kon. Marine werd ingezien. Deze bombardementen zullen echter nooit op voldoende wijze in de plaats kunnen treden van die van een voor strategisch en massaal gebruik georganiseerde slagluchtvloot. Aangezien het zeevliegtuig belangrijk kostbaarder is dan het landvliegtuig, zoowel wat aanschaffing, bedrijf, herstelling en onderhoud betreft, moet het beginsel echter zijn, dat zeevliegtuigen alleen voor diè taken in de organisatie voorkomen, welke door het landvliegtuig bezwaarlijk zouden kunnen worden vervuld.

Het zal echter noodig zijn de middelen te vinden om het groote zeevliegtuig in Ned. Indië, tijdens vluchten ver buiten de kusten, tegen aanvallen van op vliegkampschepen medegevoerde, of op hulpsteunpunten te land opgestelde jachtvliegtuigen of jachtkruisers, met moderne performance en bewapening, te beschermen. In Spanje zouden zeevliegtuigen tegenover aanvallen van jachtvliegtuigen zeer kwetsbaar zijn gebleken. Het snelheidsoverschot van jachtvliegtuigen (-kruisers) tegenover zeevliegtuigen is groot. De gelegenheid om deze op lange zeetrajecten in te halen eveneens. Zonder jagerbescherming kunnen alleen sterke formatie's en krachtige bewapening de risico's verminderen. Men kan daarmee echter niet verhinderen, dat de tegenstander aan deze langzamere verbanden blijft kleven totdat deze hun basis hebben bereikt. Lucht doelartilleriëschepen

en jachtvliegtuigen of jachtkruisers op vliegkampschepen komen in de Ned. Marine niet voor. Te meer is het daarom een onafwijsbare eisch, dat vooral zeevliegtuigen zich binnen een *goed verdedigde basis* moeten kunnen terugtrekken.

De verdediging van deze door luchtdoelartillerie en vliegdiens, zal aan moderne eischen moeten voldoen. Zulks impliceert mede beperking van het aantal bases tot de strikt noodige. Dit laatste geldt uiteraard ook voor landbommenwerpers. In de lucht behoeven deze echter de jagers van vliegkampschepen weinig te vrezen, terwijl zij meer kans hebben zich van een vervolger los te kunnen maken ¹⁾.

De inleider wees zeer terecht op de groote beteekenis van het luchtoffensief als verdedigingsmiddel van een aan de kust gelegen basis, als b.v. de vlootbasis. De directe luchtverdediging schakelt hij in zijn betoog vrijwel geheel uit op grond van het feit, dat het alarmsysteem met gebruikmaking van jagers weinig of geen succes belooft, omdat de meeste te beveiligen doelen aan de kust liggen en de waarschuwingen der luchtwachtposten te laat moeten komen.

Is echter in Indië niet overwogen voor dit doel van jacht- of luchtkruisers gebruik te maken? Het artikel van den kapitein van den Generalen Staf C. Giebel (Luchtmacht Februari 1937) en het laatste W. J. van de Indische Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap zouden doen vermoeden, dat zulks wel het geval is.

De luchtkruiser heeft het voordeel, dat hij ook als bommenwerper geschikt is en afhankelijk van de omstandigheden voor directe verdediging of bombardement kan worden ingezet.

De jachtkruiser is tevens bij uitstek geschikt om voor bescherming van bommenwerpers te worden ingedeeld, in-

¹⁾ Het hierna volgende gedeelte van mijn betoog kon in den door mij gevraagden spreektijd niet ter vergadering worden behandeld. Met welwillende toestemming van het bestuur werd ook dit in het verslag opgenomen. Z.

dien deze een door een krachtigen jachtvliegdiensn verdedigd object — b.v. een vloot, dan wel een luchtsteunpunt, waarboven een permanence van jagers of jacht (lucht)-kruisers wordt verwacht — moeten aanvallen.

Inleiders mededeeling, dat voor een h.t.l. 3 jaar geleden ontworpen luchtkruiser-project een actieradius van 375 à 400 KM. zou zijn aanvaard, moet wel op een vergissing berusten. Dit luchtkruiser-project is thans in den Fokker T V gerealiseerd, zij het, dat de performance is opgevoerd. Het vliegbereik is echter nabij 1500 KM., met 1000 KG. bommenlast, terwijl de max. snelheid belangrijk boven de 400 KM-uur ligt.

Ik heb mij voorgesteld, dat een dergelijk vliegtuigtype, dat bovendien een krachtig aanvalswapen — n.l. vliegtuiggeschut van 2 cM. — voert, alsmede een zeer krachtige defensieve achterbewapening, ook voor Ned.-Indië van groote beteekenis kon zijn.

De inleider neemt, naar ik meen, aan, dat een metalen vliegtuig hechter geconstrueerd kan zijn. Er is echter geen reden om aan te nemen, dat zulks het geval is. In het bijzonder staan de voordeelen van metalen vleugels tegenover de z.g. houten vleugels geenszins vast. In Italië wordt b.v., bij de snelste bommenwerpers, welke ook in tropische gebieden worden gebruikt, nog steeds gemengde bouw (houten vleugel) aangetroffen.

Ik wil nog waarschuwen tegen het streven, zoowel voorwat de groote zeevliegtuigen als de groote landingsvliegtuigen voor Ned. betreft, om te zeer den nadruk te leggen op steeds grootere tonnage en mede te voeren bommenlast. *Snelheid* en *bewapening* dienen n.m.m. ook in Nederlandsch-Indië aan zeer hooge eischen te voldoen. Te groote vliegtuigen kunnen leiden tot te kleine aantallen, welke door hun grootte tegenover afweergeschut meer kwetsbaar worden.

Behoeden wij ons voor „*too much eggs in one basket*”.

Na deze kleine uitweiding over enkele, zij het ook zeer belangrijke, details, in het kader der voordracht, kom ik tot stelling *drie*. Ik deel inleiders meening, dat het ver-

mogen en de betrouwbaarheid van meermotorige bommenwerpers thans in een zoodanig stadium van ontwikkeling zijn getreden dat, mits de daartoe vereischte grondorganisatie met alle hulpdiensten beschikbaar is, en mits het luchtvaardend personeel goed wordt geselecteerd en geoefend en zich voldoende ervaring heeft verworven, de „slagluchtmacht” in staat moet worden geacht, tot de verdediging van het geheele gebied bij te dragen.

Het komt mij echter voor, dat het noodzakelijk is, om deelen der slagluchtmacht ook in de buitengewesten te vestigen, nabij de punten, welke het meest tot neutraliteitsschending uitlokken. De mogelijkheden voor een strategische overvaling zijn vermeerderd. De ervaring, o.m. die in het verre Oosten verkregen, heeft geleerd, dat zij in beginsel zonder oorlogsverklaring wordt uitgevoerd.

De noodige hulpbases, verdedigd door land- en zee-strijdkrachten met luchtafweermiddelen en voorzien van een onmiddellijk beschikbare slagkracht, in den vorm van luchtstrijdkrachten, dienen aanwezig te zijn.

Het bezwaar, dat door sommige schrijvers wel tegen een over meerdere bases verspreide opstelling is aangevoerd, n.l. dat deze een cordonopstelling zou zijn, geeft naar mijne meening blijk van een volkomen miskenning van het karakter van het luchtwapen, dat door zijn *grootte snelheid* en *werkingssfeer* zeer snelle concentratie op elk gewild punt van een groot gebied toelaat. Een doorbreking van een opstelling van luchtmacht of isoleering van onderdeelen ervan, is mitsdien niet mogelijk.

Een grondige oorlogsvoorbereiding van de noodige luchtvaartbases in den archipel, alsmede van een luchttransportvloot, welke bij mobilisatie als vliegende trein voor de slagluchtmacht beschikbaar zou moeten zijn, vormen dan ook de onmisbare voorwaarden voor een juist en snel gebruik van de slagluchtmacht.

Uit inleiders betoog is wel zeer duidelijk gebleken, dat de slagluchtmacht in Nederl. Indië *in wezen*, een afzonderlijk hoofdonderdeel van de weermacht vormt en steeds meer zal moeten gaan vormen. Principieel dient zij noch

te behooren tot de Zeemacht, noch tot de Landmacht. De bemanningen zullen boven zee evengoed thuis moeten zijn als boven land. Dat zulks zeer wel te bereiken is, heeft de bij herhaling toegepaste overgang van vliegers der Nederlandsche luchtvaartafdeeling naar den Marine luchtvaartdienst, waar zij niet alleen goede vliegers, doch ook goede zeewaarnemers zijn geworden, *bewezen*.

De slagluchtmacht zal in gegeven omstandigheden zowel in het kader van de vlootoperatiën als in die van het leger moeten kunnen optreden, doch wellicht in de meeste, althans vele, gevallen zelfstandig de hoofdtak moeten vervullen.

Daarom werd in de meeste groote landen en in vele kleinere, dan ook een afzonderlijke luchtmacht ingesteld.

Alle *shore-based* aircraft, met inbegrip van de vliegbootten, behooren b.v. in *Engeland* tot de *luchtmacht*. Alleen de vliegtuigen welke ingedeeld zijn *aan boord van de schepen der zeegaande vloot*, maken als deel van de bewapening van de schepen, deel uit van de vloot. In *Frankrijk* is zulks eveneens het geval.

De slagluchtmacht in Ned. Indië werd blijkbaar om praktische redenen bij de landmacht ingedeeld. Het is n. m. m. van groot belang, dat zij mede in samenwerking met de vloot zal worden geoefend.

Tenslotte schaar ik mij gaarne aan inleiders zijde, waar hij betoogt, dat het uitgesloten moet worden geacht, dat de veiligheid van *Ned.-Indië* uitsluitend door een sterke luchtmacht zou kunnen worden verzekerd. Ik geloof, dat deze stelling door luchtvaartdeskundigen ook nooit werd geponeerd; integendeel. Voor wat mijzelf betreft, heb ik mijn standpunt terzake duidelijk geformuleerd in het debat naar aanleiding van de bespreking van het „Rapport-Idenburg” voor onze vereeniging op 13 April 1934, hetwelk ik heden nog ten volle onderschrijf.

De volgende aanhaling uit hetgeen ik toen te berde bracht getuige ervan.

„Wij mogen hierbij nooit vergeten, dat de aanwezigheid van land- en zeestrijdkrachten bij den verdediger,

„den aanvaller dwingt kwetsbare doelen nabij het aanvals-
punt te bieden aan de luchtmacht van den verdediger“.

„Hoe sterker dus land- en zeemacht ter plaatse tot gelding kunnen worden gebracht, des te beslissender zal de luchtmacht zich kunnen doen gelden; zonder land- en zeemacht, dus met luchtmacht alleen, is een verdediging van kritieke punten niet goed denkbaar“.

M. H. de Voorzitter! Moge het dan in de toekomst de taak der luchtmacht zijn, de verbindingsschakel tusschen de oude deelen der weermacht te vormen en zodoende de kracht van het geheel te vergrooten.

„Alles suchen in der Vergangenheit ohne Bezug auf Gegenwart und Zukunft ist nutzlos.

„Das Ganze ist wichtiger als der Teil, das Kleine erhält seinen Platz vom Groszen“.

Mogen deze waarheden hun licht werpen op de betekenis, welke aan de luchtmacht in het defensiestelsel van het Nederlandsche Rijk behoort te worden toegekend.

M. H. de Voorzitter! Ik dank U voor de gelegenheid die U mij gaf, aan deze gedachtenwisseling te kunnen deelnemen.

Kap. Gnl. St. K.N.I.L. J. J. Mojet.

Mijnheer de Voorzitter, M. H.¹⁾)

In verband met den korten mij toegestanen spreektijd, zal ik afzien van mijn oorspronkelijk voornemen om eenige aanvullingen te geven op hetgeen hedenavond door de geachte Inleiders op zoo voortreffelijk wijze en met klem van redenen is betoogd en waarvoor ik hen van deze plaats gaarne mijn hulde wil betuigen. Ik zal mij dus beperken tot enkele opmerkingen ten aanzien van het betoog van Kap. Sandberg.

Ik moge aanvangen met een woord van dank te richten

¹⁾ Wegens het ver gevorderde uur, werd dit debat op de vergadering slechts zeer verkort en niet volledig uitgesproken.

tot beide Inleiders voor de bereidwilligheid waarmee zij mij hun manuscripten tevoren ter inzage hebben willen geven.

Het ligt niet in mijn bedoeling om met Kap. Sandberg te gaan discussieeren over de details van de door hem ontworpen organisatie. Als men dit vraagstuk aan 10 verschillende terzake kundige officieren zou opdragen, zou men 10 oplossingen krijgen welke in de details nogal zouden uiteenloopen. De hedendaagsche militaire vakliteratuur bewijst, dat men in dit opzicht nog steeds zoekende is en de organisatiën, thans door de onderscheidene landen aanvaard, vertoonen ook aanmerkelijke verschillen.

Ik wil voorop stellen, dat de door Kap. Sandberg bepleite versterking van het Java-leger, zoowel voor wat betreft personeel als materieel, ook door mij absoluut noodzakelijk wordt geacht; ik ben zelfs van oordeel dat de Inleider zich een prijzenswaardige beperking terzake heeft opgelegd. Als men nagaat wat volgens persberichten Frankrijk in Indo-China en Engeland in Britsch-Indië en Singapore ter beschikking hebben of krijgen, en wat Amerika thans in de Philippijnen organiseert, dan kunnen — gezien de politieke constellatie in den Pacific — Inleiders wenschen slechts zeer bescheiden genoemd worden.

Kap. Sandberg is bij zijn voorgestelde organisatie uitgegaan van de groepeerings der onderdeelen zooals deze na de reorganisatie 1933 herhaaldelijk is gepubliceerd, n.l. 1 Divisie en een Detachement, ter sterkte van een regiment infanterie plus hulpwapens; deelen hiervan zouden destijds, tezamen met eenige Veldlegertroepen, tot een Veldleger kunnen worden samengevoegd. Aan deze groepeerings in groote eenheden vasthoudende, heeft Inleider deze gemoderniseerd en versterkt en aldus regimenten infanterie verkregen van naar schatting rond 5000 man, terwijl zijn Divisie ruim 20.000 man zal tellen. Inleider heeft in verband met zijn beperkten spreektijd afgezien van een nadere motiveering van deze organisatie, welke toch voor ons Veldleger m.i. moeilijk als de meest gewenschte kan worden aangemerkt.

Ik doe deze uitspraak op grond van de talrijke factoren welke bij den strijd op Java van grooten invloed moeten zijn op de organisatie der grootere verbanden en waarvan ik thans slechts de 3 voornaamste even wil aanstippen.

In de eerste plaats de geografische gesteldheid van het eiland Java, welke in verband met de doelstelling van het Java-leger, zoowel in Oost- als in West-Java, de aanwezigheid vereischt van een groote eenheid, welke *geheel zelfstandig* den eersten strijd zàl moeten kunnen voeren. Strategisch gezien zou het dus voordeelig zijn om te beschikken over 3 Divisiën, zoodat in de afwachtingsopstelling zoowel in Oost- als in West-Java minstens 1 Divisie aanwezig kan zijn, hetgeen met het oog op mogelijke en waarschijnlijke verstoring door vijandelijke luchtactie van de spoorweg-concentratievervoeren, toch zeker thans wel als een minimum eisch gesteld mag worden. De door Kap. Sandberg gevraagde troepenmacht is echter slechts groot genoeg om daaruit, naast de benoodigde Veldlegertroepen, 2 volledige Divisiën elk van ongeveer 14.000 man te vormen, hetgeen in strategisch opzicht ook nog aanvaardbaar is.

In de tweede plaats valt te bedenken, dat op Java de verhouding tusschen de beschikbare troepenmacht en de aanwezige operatieruimte ons in vele gevallen zal dwingen tot een optreden op zeer breede fronten, waarbij afzonderlijk ageerende detachementen moeten worden gevormd en waardoor de bevelvoering aanzienlijk wordt verzwaard; hierbij zijn 2 handzame Divisiën waarboven een H.K.V. met de noodige Veldlegertroepen, m.i. in het voordeel boven de organisatie van den Inleider.

In de derde plaats legt de instandhouding van de strijdende troepenmacht in een gebied, verstoken zijnde van de in Europeesche verhoudingen voorkomende hulpbronnen, een extra zware taak op de instandhoudings-organen. Ook in dit opzicht verdienen 2 moderne Divisiën, elk ruim uitgerust met dienst-organen, m.i. de voorkeur boven de organisatie van Kap. Sandberg.

Op welke wijze de door Inleider gewenschte troepenmacht ingedeeld zou kunnen worden in 2 Divisiën en waar-

voor uiteraard talrijke oplossingen mogelijk zijn, zal ik thans niet nader aangeven. Voor wat betreft de infanterie-sterkte is zij ruimschoots voldoende, ten aanzien van de hulpwapens en de te vormen staven zal vermoedelijk eenige uitbreiding noodig zijn.

Wellicht ten overvloede zij nog vermeld, dat in deze 2 Divisiën *niet* zijn begrepen de benoedigde troepen voor de vaste bezettingen van de vlootbasis en het hulpsteunpunt voor de vloot, hetgeen naar ik meen ook de bedoeling van den Inleider is. Zouden deze nog aan de 2 Divisiën worden onttrokken, dan zou dit een m.i. onaanvaardbare verzwakking van het operatief orgaan met zich brengen. Door voor deze vaste bezettingen aanvankelijk troepen uit 2e linie te bestemmen, is wel een oplossing te bedenken, welke vermoedelijk weinig meer kosten vraagt dan het door Kap. Sandberg geraamde bedrag.

M. d. V. In verband met het door den Inleider genoemde nieuwe stelsel van legervorming stel ik er prijs op te verklaren, dat ik dit — zoolang het K.N.I.L. een „conjunctuur-leger” blijft — zie als een noodzakelijk kwaad. Noodzakelijk, omdat ik het met Kap. Sandberg eens ben dat het doorlopend onder de wapenen houden van 50.000 man *bij de thans geldende opvattingen* finantieel voor ons moeilijk aanvaardbaar is. Een kwaad, omdat het wederom een categorie toevoegt aan de 6 reeds bij het Ind. leger bestaande categorieën van militairen met verschillende gevechtswaarden, n.l.:

- Europeesche beroepsmilitairen.
- Niet-Europeesche beroepsmilitairen.
- Europeesche militie,
- Europeesche landstorm,
- Niet-Europeesche militairen van de inlandsche korpsen,
- Niet-Europeesche K.V. militairen van de inlandsche korpsen.

Bij de keuze tusschen het „reserve-stelsel” en het „kort verband-stelsel” heeft Kap. Sandberg zich uitgesproken

voor het „reserve-stelsel”, waarbij ik mij geheel kan aansluiten. De „K.V. soldaat” kan als *strijder* slechts een surrogaat zijn van den beroepssoldaat.

Met Inleiders suggesties ten aanzien van de toepassing van het „reserve-stelsel” kan ik slechts dan geheel meegaan, indien bij nadere uitwerking zou blijken, dat de verhouding Europeanen—Niet-Europeanen bij de hulpwapens niet in te ongunstigen zin zou veranderen door de vervanging van de thans daarbij ingedeelde Europeesche militie door Niet-Europeesche „reservisten”.

Zou het „reserve-stelsel” niet voldoende opleveren, dan zou wellicht nog een oplossing gevonden kunnen worden in een uitbreiding van de inlandsche korpsen, welke in 1923 ongeveer werden getieërceerd en sindsdien slechts weinig werden uitgebreid. Deze soldaten, die niet duur zijn, zullen, mits de opleiding, de encadreering en de aanvoering iets anders worden geregeld, als *strijder* zeker meer gevechtswaarde bezitten dan de soldaten van het door Inleider m.i. terecht verworpen „K.V.-stelsel”.

Indien echter een gewijzigd Regeeringsinzicht zou leiden tot een zoodanige defensie-stabiliteit dat het Ind. leger niet langer een „conjunctuur-leger” behoeft te zijn, waarmede ik bedoel, dat dit leger niet langer alle schommelingen in de conjunctuur behoeft mede te maken, waartoe het moederland in crisistijden ook een deel van de kosten van dit leger op zich zou moeten nemen, dan is een ander stelsel van legervorming niet langer noodzakelijk, hetgeen m.i. onvoorwaardelijk de voorkeur verdient.

Ik dank U M. d. V.

Luitenant ter Zee 1e kl. Jhr. van Foreest.

M. d. V., M. H.

Bij de woorden van dank en waardeering, door kolonel Helfrich en de luitenant ter zee de Ronde tot den eersten Inleider gericht, sluit ik mij volgaarne aan. Wanneer ik hier vanavond het woord vraag, is het niet mijn bedoeling

de stellingen van den kapitein Mantel puntsgewijze te ondersteunen of te bestrijden, maar slechts om een aanvulling te geven, of (zoo men wil) een misverstand op te heffen.

De Inleider sprak over de noodzaak om aan het luchtwapen meer plaats in te ruimen bij de verdediging van Nederlandsch-Indië, hetgeen (zooals hij zeide) „met de aanschaffing van een groep Glenn Martin bommenwerpers reeds is geschied.”

M. d. V., met een dergelijke uitspraak wordt den Marine-luchtvaartdienst een groot onrecht aangedaan.

Men heeft in den laatsten tijd in redevoeringen, tijdschriftartikelen, ja zelfs in het Parlement aan den marinevliegdiens uitluitend een *verkenningstaak* willen opdringen; zoo ongeveer de rol van den tooneelheld Gijsbrecht van Aemstel, die in Vondels beroemde stuk in boomen en torens klimt om naar den vijand uit te kijken, terwijl zijn maats zich in het strijdgewoel begeven. In Indië zou het vechten dan aan het *legerluchtwapen* worden toevertrouwd, met het *marineluchtwapen* als verkenningafdeeling.

M. d. V. Men verbindt op deze wijze aan het begrip „slagluchtmacht” uitsluitend de bommenwerpers van het K.N.I.L. en vergeet, dat de Marine, *lang vóór een krachtigen legervliegdiens werd opgebouwd*, over een ruim opgezet, goed geoutilleerd luchtslagwapen beschikte, dat, in vergelijking met buitenlandsche vliegdiens, nog steeds een belangrijke machtsfactor in het Verre Oosten vertegenwoordigt.

Men zal zich afvragen hoe het mogelijk is, in een zeevarend volk als het onze, zoo iets over het hoofd te zien. Laat beginnen met de hand in eigen boezem te steken. Hoewel de Marine al meer dan 10 jaar haar Slagluchtwapen bezit en gebruikt, heeft zij zelve op de verkenningstaak te vaak den nadruk gelegd. Misschien omdat deze chronologisch het eerst aan de beurt komt, misschien omdat de gevechtstaak zoo vanzelfsprekend leek, dat het de moeite niet waard was, die apart te vermelden. Vandaar wellicht dit schromelijk misverstand. Het zij hier daarom nogmaals

categorisch verklaard: de voorstelling, dat de Marine-vliegdiens*t* zich *uitsluitend* tot de verkenning bepaalt, is (om een toepasselijk beeld te gebruiken) *geheel uit de lucht gegrepen*. Alle vliegbooten waren, zijn en zullen zijn: zware bomvliegtuigen; daarnaast bezit de Marine nog een aantal speciale bommenwerpers, tevens torpedovliegtuig, terwijl een belangrijke versterking van het materieel in uitzicht is gesteld. Al deze toestellen *kunnen* verkennen, maar alle *moeten en zullen* ook samengetrokken worden om een klap te geven, waar dat noodig is.

Is deze marine-slagluchtmacht geschikt voor de taak, die de kapitein Mantel aan het luchtslagwapen wil opdragen? Ons antwoord kan dadelijk luiden „ja” en „bij uitstek”. De argumenten daarvoor zijn algemeen bekend; betere *samenwerking* met de vloot, betere *scholing*, beter gebruik van de *technische* mogelijkheden.

M. d. V. Kolonel Helfrich sprak reeds over de noodzaak tot *eenheid in organisatie* voor de oorlogvoering boven, op en onder water. Wat de *scholing* betreft, de voorsprong van 10 jaren practijk maakt onze marinevliegers tot de beste, meest ervaren bommenwerpers, die de weermacht kent. Er is dan ook geen enkele reden, waarom de marine-vliegtuigen niet evengoed als die van het leger tegen punten aan den wal zouden worden ingezet. Het werpen op vaste objecten is voor onze waarnemers slechts een eerste opleiding; het uitgangspunt voor de oefening op snel bewegende doelen.

Tenslotte de mogelijkheid tot *technische differentiatie*. De geringe waardeering voor de marine-slagluchtmacht berust voor een groot deel op de omstandigheid, dat zij van zeevliegtuigen gebruik maakt, welker performance inderdaad wat minder is, dan die van het landvliegtuig. M. d. V. ook hier heerscht misverstand. De Marine koos *voorshands* het watervliegtuig om zijn groote strategische bewegelijkheid, welk voordeel de nadeelen van wat minder snelheid verre overtreft. Zij zal evenwel geen oogenblik aarzelen om tot het gebruik van landvliegtuigen over te gaan, indien de omstandigheden dit wenschelijk

maken. Want zij *kan* dit doen, veel eerder en makkelijker, dan dat de Legerluchtmacht met watervliegtuigen kan gaan vliegen, waarvoor de benodigde ervaring en hulpmiddelen niet zoo eenvoudig te verkrijgen zijn.

Belangrijker nog is de keuze tusschen het aanvalsmiddel, de *bom* of *torpedo*. De Inleider ziet voor den bomaanval vele gunstige aspecten en heeft ter adstructie van zijn betoog een overzicht gegeven over den atmosferischen toestand in Nederlandsch-Indië. Hij baseert zich daarbij op de gegevens van het Observatorium in Batavia en op de waarnemingen van een groep Glenn Martin vliegtuigen op hun tocht door den Archipel gedaan.

M. d. V. Ik kan de waarde van deze gegevens niet beoordeelen en wil ze ook niet bestrijden, maar merk slechts op, dat ook de vloot zich, sinds het ontstaan der meteorologische wetenschap, (dat is een kleine 100 jaar) met zulke vraagstukken heeft beziggehouden. Haar nieuwste conclusies steunen mede op observaties van den Marineluchtvaartdienst, die al jaren lang de Archipel in alle richtingen doorkruist en zich in de practijk van duizenden vliegreuen een meening heeft gevormd. Naar dit inzicht is de gelegenheid voor het luchtwapen goed, ofschoon niet zoo gunstig als Inleider laat voorkomen. Indië is een land met zeer uiteenlopende klimaatverschijnselen; waardoor in bepaalde gebieden in bepaalde tijdsperioden de kansen voor den bomaanval, vooral aan de kust, zeer beperkt kunnen zijn. Een zicht van 4 à 6 mijl is bv. op zee en aan de kust niet zeldzaam. Dr. C. Braak vermeldt in zijn boek („Het klimaat van Ned. Indië”) voor Bandjermasin 100 en meer mistdagen per jaar; Straat Makassar, Banka, Malakka geven in den Oostmoesson veel heigheid, vooral des morgens. Deze nevel bereikt aan de kust als regel tusschen 1000 en 2000 meter zijn grootste intensiteit; men ziet wel de voet der bergen, maar niet wat er boven is.

Een andere factor van beteekenis is de wolkvorming, welke in deze periode dikwijls een effen laag vormt met een basis van 1500 à 2500 meter hoogte. In de West moesson hangt de bewolking gemiddeld slechts 580 meter boven

zee; maar is dan dikwijls gebroken (stapelwolken) en biedt nog voldoende aanvalsgelegenheid aan hoogvliegende bommenwerpers, tenzij tropische regenbuien het zicht naar beneden verminderen.

M. d. V. hieruit leeren wij, dat het optreden van vliegtuigen „dadelijk” na 's vijands overval geenszins overal en altijd gewaarborgd is; maar meer nog, dat de differentiatie in torpedo- en bomvliegtuigen voor de actie tegen varende of geankerde schepen van zeer groote beteekenis wordt. Wanneer het wolkendek te laag is voor eigen beveiliging, wanneer hooghangende nevels het vinden van het doel kunnen belemmeren, wordt de bom door een torpedo vervangen. Ook hier biedt de marine-luchtmacht kansen, die de legerluchtmacht mist. Bij haar overgaan tot het zeer specifieke, subtiele torpedowapen konden de marinevliegers zich baseeren op de ruim 50 jaar werkende, uitgebreide organisatie van den Marine-torpedodienst. Instellen van zoo'n torpedoafdeeling met personeel, werkplaatsen, hulpschepen, inschietbanen is voor een legerluchtmacht in Indië vrijwel ondoenlijk. Bovendien eischt het uitvoeren van den lanceeraanval een speciale, langdurige oefening boven zee tegen varende doelen.

Nu is mij bekend, dat Inleider aan het torpedowapen weinig waarde hecht; een enkel voorbeeld kan hem mischien tot andere gedachten brengen.

In Singapore bestaat de luchtvaartafdeeling, bestemd om boven zeer te ageeren, uit 67 % torpedo-bomvliegtuigen en 33 % verkenners. Een Engelsch vliegkampschip beschikt over 25 % torpedovlgt, 25 % torpedovlgt, tevens bommenwerper en 50 % voor verkenning en jachtvliegdienst. M.a.w., daar is zelfs aan het *torpedovliegtuig* grootere waarde toegekend, dan aan den *bommenwerper*. En terecht! Want afgezien van het feit, dat men bij bepaalde weersomstandigheden tot den torpedoaanval moet overgaan heeft deze (tactisch gesproken) drie groote voordeelen.

In de eerste plaats werkt zij *verrassender*; door gebruik van nevel en zeer wendbare vliegtuigen, die van groote hoogte duiken vlak voor het inzetten van den aanval. Ver-

volgens is zij in combinatie met nevelschermen, *bijna niet af te slaan*, door de zéér korte aanvalsrin. Reeds het feit, dat torpedo- en bomaanvallen beide mogelijk zijn, steit het vijandelijk afweervuur voor groote problemen. Tenslotte is haar *uitwerking* zoo veel radicaler. De onderwater-treffer heeft op schepen nu eenmaal een uitwerking, die de klap van het zwaarste bovenwater-projectiel overtreft. Het verlies van de España en de Baleares, in den Spaanschen burgeroorlog, is respectievelijk aan een mijn en een torpedo te danken; de bomvliegtuigen hebben slechts kans gekregen tegen het stilliggende, reeds zinkende schip.

M. d. V. Als *ik* een conclusie mag trekken, dan luidt deze: versterking van de slagluchtmacht is noodig, maar dan van de *Marine*-slagluchtmacht, in den geest als door den heer de Ronde is aangegeven in zijn lezing van 26 October j.l. Het daargenoemde getal van 96 torpedo-bomvliegtuigen, waarmede de M.L.D. ware uit te breiden, komt merkwaardig dicht bij de versterking van den leger-vliegdiens door den Inleider gewenscht. Dit maritieme luchtslagwapen vormt een onmisbaar onderdeel van de vloot aan wie de oorlogvoering *in en boven zee* uitsluitend is opgedragen.

Luitenant ter zee der 1ste klasse A. J. Bussemaker.

M. de V., M. H.

Het zij mij vergund om in de eerste plaats den kapitein Mantel mijn oprechten dank te betuigen voor het ter inzage ontvangen van zijn belangrijke lezing.

Ik moet hieruit concludeeren dat het bepaaldelijk de bedoeling van Inleider is, dat de onderwerpelijke kwesties van zooveel mogelijk kanten worden belicht. Vandaar M. de V. dat ik wel gerechtigd meen te zijn de duur van deze vergadering met eenige minuten te verlengen.

De eindconclusie van Inleider's voordracht, n.l. dat een harmonische samenstelling van de weermacht in Neder-

landsch-Indië de grootste preventieve en repressieve werking geeft, onderschrijf ik ten volle — mits deze weer-macht uit twee en niet uit drie deelen bestaat.

Wat toch is het geval? Ik meen uit het betoog van den Kapitein Mantel te moeten opmaken, dat hij bedenkelijk afglijdt naar een zelfstandige luchtmacht. Het zelfstandig optreden der Glenn Martin's èn bij bezetten van grondgebied, èn bijv. bij het optreden tegen een vliegkampschip speelt een overheerschende rol, spreker ageert dus met deze vliegtuigen als maakten zij deel uit van een luchtmacht.

Welke bezwaren zijn aan te voeren tegen luchtmacht?

De bezwaren doen zich zeer sterk gevoelen in alle landen waar de defensie te land en te water moet geschieden!

Universeel is de klacht dat de slagkracht der Marinevliegdiensden wordt verwaarloosd. Algemeen wordt be-seft dat vliegtuigen welke de zeeën overvliegen en niet bemand zijn met maritiem personeel, noch onder maritiem bevel staan, voor de oorlogvoering ter zee weinig waarde hebben.

De luchtmacht-propagandisten willen dit niet inzien, omdat zij vasthouden aan de stelling dat er tusschen het optreden van vliegtuigen boven zee en boven land geen principieel verschil bestaat.

Het onhoudbare van deze stelling behoeft nauwelijks te worden aangetoond, het wordt bewezen door de feiten. Men heeft in Engeland, Frankrijk en Portugal, „den Weg Zurück" afgelegd, deze landen hebben wederom een eigen Marine vliegdiensd verkregen, waartoe in Frankrijk en Portugal ook de „shore based aircraft" behoort. Groote maritieme naties als Amerika en Japan, die strategisch-geografisch veel overeenkomst vertoonen met Nederlandsch-Indië, hebben de luchtmacht nimmer ingevoerd!

De bezwaren tegen ageeren van luchtmacht vliegtuigen boven zee zijn van strategischen en taktischen aard. Neemt men aan dat de admiraal de leider is der operaties welke op — boven — en onder zee worden uitgevoerd, dan moet

hij een eigen marine vliegdiensl en slagluchlmacht bevelen en beheeren ten einde:

- I. de juiste strategische plannen te kunnen maken;
- II. zeker te zijn van de juiste taktische uitvoering.

Zonder verder in te gaan op de gevechtstaak van dezen vliegdiensl kan worden gezegd dat voor een goede taktische uitvoering noodig is:

10. oefening in het herkennen van silhoueten van schepen (uiterst moeilijk);
20. grondige kennis van de zeetaktiek;
- 30 kennis van de ontwijkmanoeuvres van schepen en hun a.l. vuurleiding en batterijen;
40. grondige oefening in de samenwerking met de eigen schepen;
50. grondige oefening in het gebruik van, en aanpassing der verbindingsmiddelen;
60. betrouwbare navigatie boven zee;
70. doctrine.

De hier genoemde oefening krijgt men pas bij voortdurend ageeren boven zee zoals de Marine Luchlvaaftdiensl dit doet: voor, met en op de vloot. Het gewenschte peil van ge oefendheid zal *nimmer* in die mate bereikt kunnen worden door een „luchlmachlvliegdiensl“.

In Frankrijk heeft men naast den Marinevliegdiensl nog een onderdeel van de luchlmacht de z.g. „Aéronautique de Coopération Maritime“ aangewezen voor marietieme acties. Dit gedeelte ageert onder de bevelen van den commandeerenden admiraal. De prestaties van deze „slagluchlmacht“ worden blijkbaar niet hoog aangeslagen. Zij mag alleen optreden voor:

10. het bombardeeren van vijandelijke bases aan de kust;
 20. het in uitzonderingsgevallen bombardeeren van
- 1937/1938. IV. 21

schepen op zee, als de vloot geen contact met hen heeft;

30. het verkennen van de vijandelijke kust;

40. het uitvoeren van sommige permanente verkenningen, bijv. in smalle zeestraten;

50. het met gevechtsvliegtuigen verdedigen van de kust tegen luchtaanvallen.

Wie thans nog, vooral voor Nederlandsch-Indië een luchtmacht propageert, hinkt achter de feiten aan.

Voor ons geval geldt dan ook de volgende stelling: *Men krijgt het meeste rendement van den vliegdiensl wanneer de vliegtuigen bestemd voor de actie boven zee behooren tot de Marine, ligt het zwaartepunt der actie boven het land dan moeten zij onderdeel van de Landmacht vormen.*

Nu komt iedere vijand die Indië wil belagen van overzee. Ook na het bezetten van grondgebied blijven zijn militaire verbindingen een overheerschende rol spelen. Onze strijd in Indie zal er dus altijd een zijn ter zee, welke zeer lang zal duren, en — afhangende van 's vijands doel — een te land. Als nevenactie kan men zich hiernaast nog het bombarderen van bepaalde door den vijand bezette punten denken.

Indachtig het onvergankelijke krijgskundige principe van de „liaisons des armes" moet men dus inzien dat in Nederlandsch-Indië moet worden beschikt over een marine- en een leger slagluchtmacht.

Wordt dit door den Inleider ondersteund — en gaarne zou ik hierin zijn inzichten vernemen — dan bevinden wij ons plotseling beiden op dezelfde breede basis.

Het vraagstuk wordt dan eenvoudig; daar waar troepen aanwezig zijn, zijn legervliegtuigen op hun plaats, daar waar de vlootactie predomineert, — dit is dus in de buitengewesten — valt het zwaartepunt op de Marine slagluchtmacht. Deze oplossing moet den Inleider toch welgevallig zijn, zij geeft stellig een meer reële op krijgskundige overwegingen berustende taakverdeeling. Het is bovendien een eenvoudige zaak voor de Marine slagluchtmacht om de eventueel bezette veraf gelegen punten,

welke van nature op haar operatieterrein liggen, te bombardeerden; een speciale handeling waaraan de Inleider zoo'n groote waarde hecht. Trouwens dergelijke operaties liggen reeds sedert jaren binnen den gedachtenkring van den Marine Luchtvaartdienst.

In stelling 4 betoogt Inleider de wenschelijkheid voor de uitbreiding van den legervliegdiens met 100 vliegtuigen. Ik zou dit ten volle toejuichen indien Inleider zelf bij een vorige gelegenheid n.l. te Amsterdam, niet geweest had op de bescheiden financieele middelen. Jhr. Sandberg laat gelukkig een meer optimistisch geluid hooren, althans wat de 120 millioen voor het Leger betreft. (de Marine krijgt 20 millioen). Ik kan dit niet beoordeelen, het lijkt mij vreemd dat voor een zaak als het behoud van Nederlandsch-Indië eenige millioenen guldens gewicht in de schaal kunnen leggen. Maar als dit zoo is, — ik herhaal het, het is niet mijn maar Kapitein Mantels zienswijze — dan zou ik toch aan de hand van het voorafgaande met een bloedend hart moeten adviseeren, gezien de belangrijke en welkome versterking, welke de Luchtvaartafdeeling reeds heeft ondergaan, om eerst de Marine slagluchtmacht op peil te brengen, en maar te beginnen met deze uit te breiden met een 100-tal bombardements- en torpedovliegtuigen.

Thans een tweede principieele kwestie. Ziet men ons defensie-systeem in Indië als een offensief optreden met de vloot en haar vliegdiens, waar wij kunnen, dan moet het onmogelijk zijn dat een vijand achter onzen rug de basis vernielt, omdat hiermede de vlootactie wordt lamgelegd. Duidelijk wordt de aantrekkelijkheid welke een vlootbasis uitoefent, gedemonsteerd door de Japansche actie tegen Port Arthur.

Trouwens men kan dit vraagstuk nog in grooter verband zien. Soerabaja kon wel eens door onze te verwachten bondgenooten worden beschouwd als een uiterst belangrijk strategisch punt, waaruit eveneens de noodzaak voor een goede verdediging volgt: *Het is dus een primaire*

eisch dat Soerabaja in alle opzichten, dus ook tegen lucht-aanvallen zoo goed mogelijk wordt verdedigd. Ik kan hier dan ook niet nalaten een woord van waardeering uit te spreken voor het Kon. Indische Leger dat al zooveel voor de basis-verdediging heeft gedaan.

Nu wil Inleider het zwaartepunt der luchtverdediging leggen bij de „offensieve verdediging” met bommenwerpers.

Ik vrees dat deze niet het gewenschte succes zal hebben. Zoo is opstijgen bij nacht van een vliegkampschip mogelijk. In elk geval kunnen vliegtuigen van een vliegkampschip opstijgen voordat dit vaartuig door onze vliegtuigen of verdere vlooteenheden is verkend, laat staan werd aangevallen. *Het voorkomen van een bomaanval op Soerabaja met Glenn Martin's is dus onmogelijk.*

Welke toestand krijgen wij dan. De Glenn Martin's zijn weg van de basis, deze kan zich alleen te weer stellen met l.a. geschut. Dit geschut moet grootendeels falen, omdat ter plaatse geen gevechtsvliegtuigen in de lucht zijn, waardoor de vijandelijke bommenwerpers geheel verspreid uit alle richtingen kunnen aanvallen.

Hetzelfde probleem als hier te lande. De juist oplossing ligt voor de hand. *Alleen de combinatie gevechtsvliegtuigen, die den vijand dwingen om zich te verzamelen, en l.a. geschut schept een goede verdediging.* Trouwens Jhr. Sandberg versterkt deze opvatting, waar hij het gebruik van jachtvliegtuigen en a. l. geschut voor het leger verdedigde! Verwerpt men dit systeem dan desavoueert men de belangrijke plannen op luchtverdedigingsgebied die in Nederland in voorbereiding zijn. Als gevechtsvliegtuig zal hier gezien de kleine straal der luchtwachtposten, de jachtkruiser (bijv. Fokker G 1) moeten worden gekozen. Het doet mij bepaald genoeg dat de Inleider in deze de Glenn Martin's niet als luchtkruiser wil misbruiken!

Een ander bombardement is denkbaar met groote vliegbooten-bombardeurs, welke 's nachts door kleine hulpschepen of snelle bovenwaterschepen worden getankt. Ook hiertegen valt met de Glenn Martin's preventief

offensief niets te verrichten, het wordt een stoot in het nachtelijk duister! Alleen een krachtige vlootactie onzerzijds schept kansen op voorkomen van dergelijke aanvallen.

Ik moet hier bepaald bestrijden dat een jachtkruiser een bombardementsvliegtuig *niet* kan inhalen. De Fransche generaal van l'armée de l'air Armengaud, zegt dat een gevechtsvliegtuig altijd minstens 60 km sneller zal zijn dan de bommenwerper. Golowine ondersteunt dit, de burgeroorlog in Spanje levert het bewijs!

M. de V. de door Inleider zoo treffend geschetste harmonische samenstelling der weermacht vereischt dat naast een Marine slagluchtmacht in de aller eerste plaats jachtkruisers voor de verdediging van Soerabaja worden aangeschaft.

Ik dank U zeer.

Officier-Vlieger 2e kl. Kon. Marine J. M. Uytenhoudt.

M. d. V., Excellentie, M. H.

Met buitengewone interesse heb ik den inleider van hedenavond gevolgd. Met te meer belangstelling omdat heden een onderdeel van de weermacht werd behandeld, waaraan ik mijn hart verpand heb, namelijk het vliegwapen. Dit wapen heeft vanaf het oogenblik, dat het zijn intrede deed in de vloot en het leger, steeds kunnen bogen op meer dan gewone belangstelling. Zelfs is dit zoover gegaan, dat enkele extremisten in het vliegtuig het alleen zaligmakende zagen en de andere deelen van het defensiestelsel op den achtergrond schoven.

Gelukkig zijn wij over deze hindernis zonder al te groote kleerscheuren heen gekomen. Maar reeds doemt een nieuwe op aan den horizon, namelijk, dat landvliegtuigen torenhoog uitsteken boven watervliegtuigen, dat vliegtuigen met wielen in alle opzichten superieur zijn aan hun collega's te water.

Als dit zoo was, zou dan de Amerikaansche Marine bij 60 tegelijk de vliegbootbommenwerpers type Consoli-

dated naar de Hawaii-eilanden vliegen als kern van hun luchtwapen aldaar?

Zou de Nederlandsche Marine zoo dom zijn, dat zij in de 20 jaar, dat de M.L.D. bestaat en waarin de ontwikkeling van het vliegwapen nauwlettend is gade geslagen, dit niet hebben ontdekt, en maar halstarrig door zijn gegaan met het watervliegtuig? Neen M. d. V. een Hollander is conservatief, dat heeft hij door de eeuwen heen bewezen, maar zóó conservatief, dat mag ik niet aannemen. Neen daar zijn gegronde redenen, waarom de Marine, en met ons andere zeemogendheden, in bepaalde omstandigheden de voorkeur geven aan watervliegtuigen boven landvliegtuigen.

Het zij mij vergund even bij dit gedeelte stil te staan, daar ik heb meenen op te merken, dat de geachte inleider voor de verdediging van Nederlandsch-Indië eveneens de voorkeur geeft aan de vliegtuigen te land. Bovendien hoop ik door dit betoog den Majoor Zegers tot andere gedachten te kunnen brengen.

Iedereen zal er wel van overtuigd zijn, dat een landvliegtuig qua performance beter is dan het watervliegtuig. Ik behoef slechts te wijzen op de intrekbare landingsgestellen, tegenover de hydrodynamische eischen van de bodems van vliegbooten en drijvervliegtuigen, of op den tijd en de kosten, die met het onderhoud gepaard gaan. Een *basis* watervliegkamp moet voorzien zijn van hellingen en tractors of lieren om de vliegtuigen uit het water te halen. Let wel, dat ik hier de nadruk leg op het woord *basis* vliegkamp, daar het op de steunpunten en hulpsteunpunten mogelijk is de vliegtuigen weken en maanden in het water te laten liggen. De vliegbooten te Singapore liggen een jaar te water alvorens gedokt te worden. Ook het benzineladen en bommenladen gaat bij een landvliegtuig veel sneller, ten minste als men de watervliegtuigen in hun element laat. Anders moet het verlies in tijd van in en uit het water brengen geaccepteerd worden.

Maar de performance is niet de eenige factor in de keuze van het type vliegtuig.

Een der voornaamste eischen is de strategische mobiliteit.

In de geheele krijgskunde, of men nu die te water, te land of in de lucht bestudeert, ziet men de neiging om deze bewegelijkheid zoo hoog mogelijk op te voeren. Het schip heeft dit van nature reeds, doordat het in slechts zeer beperkte mate gebonden is aan de basis.

Bij het leger tracht men het te bereiken door ver doorgevoerde motoriseering.

Maar het vliegtuig is en blijft afhankelijk van de bases of steunpunten van waaruit het kan ageeren. Dit is het zwakke punt van het luchtwapen. Het kan zich nu eenmaal niet losmaken van moeder aarde.

Hieruit volgt onomstootelijk, dat de geografische gesteldheid van het te verdedigen land een der voornaamste factoren is, die de keuze van het vliegtuig zullen bepalen.

Waar ter wereld is een gebied te vinden, waar de verhouding water—land zoo groot is als in Indië.

Op de kaart van Europa geteekend, strekt Indië zich uit in Noord/Zuid richting van Kopenhagen tot Napels en in West/Oost richting van Londen tot over den Oeral, en van dit uitgestrekte gebied is slechts $\frac{1}{5}$ land en $\frac{4}{5}$ water.

Waar ter wereld is een land te vinden met zoo'n uitgestrekte kustlijn als Nederlandsch-Indië.

Maar dit is nog niet voldoende. Want we hebben niets aan kustlijn of water zoo deze niet gebruikt kunnen worden als landingsterrein. Net zoo min als dat het oerwoud van Nieuw-Guinea gelegenheid biedt tot landen.

Maar daar zit nu juist het groote voordeel van Ned.-Indië in. Honderden baaitjes, baaien, rivieren met hun mondingen bieden gelegenheid tot landen. Tientallen meren zijn als het ware geschapen om de watervliegtuigen gastvrij te ontvangen.

Wanneer slechts gezorgd wordt, dat de vliegtuigen eenigermate zelfsupporting zijn en dat de benzine voorziening afdoende geregeld wordt, dan voldoet het watervliegtuig aan den eisch van strategische mobiliteit zonder

daardoor te vervallen in te hooge onkosten.

Om aan denzelfden eisch te voldoen, moet het landvliegtuig beschikken over zeer veel landingsgelegenheden en juist dit brengt in ons Indië zijn eigenaardige bezwaren mede.

Ik moge daarvan eenige noemen:

1o. De landingsterreinen moeten groot genoeg zijn om de afgeladen, zware bommenwerpers op te laten starten. Hierbij zij gewezen op het feit, dat het vliegveld Semarang niet bruikbaar is voor Douglas-toestellen.

2o. De vliegvelden moeten zeer goed gedraineerd zijn, zoodat zelfs in de natte moesson ze hard genoeg zijn om de toestellen te dragen. Dat dit niet eenvoudig is, behoeft eigenlijk geen betoog. Hoe vaak gebeurt het niet, dat de K.L.M. vertraging heeft wegens een doorweekt veld, of een bepaald terrein in het geheel niet aan kan doen.

Ook moge hier gewezen worden op het vliegveld Tjepoe, dat gedurende de geheele West-moesson onbruikbaar is, en op het vliegveld Seroei (eiland Japan, N.-Guinea), dat zelfs door de lichte De Havilland-vliegtuigen van de karteerings-expeditie te N.-Guinea niet bruikbaar was wegens ondermijning door grondwater. Het draineeren van het vliegveld Tjililitan heeft schatten geld gekost. Algemeen ziet men dan ook, dat op de groote vliegvelden betonnen startbanen aangelegd worden voor de zware vliegtuigen.

Het vliegveld „Schiphol” is buiten de startbanen gedurende het najaar zelfs niet voor de kleine, lichte schoolvliegtuigen van „de Kooy” bruikbaar.

3o. De vliegvelden moeten verdedigd worden, anders zijn zij een bedreiging in eigen boezem. Onverdedigde vliegvelden worden door den vijand direct voor eigen gebruik ingepikt. En juist deze verdediging is zoo ontzettend moeilijk. Ziet maar eens naar de verdediging van Londen in den wereldoorlog. De luchtwachtdienst van Londen heeft totaal gefaald en gebleken is dat een stad, vliegveld of welk complex ook, dat niet diep het land in gelegen is, tegen vliegeraanvallen onverdedigbaar is, tenzij men het

meesterschap ter zee heeft, en beschikt over jachtkruisers die eenige uren in de lucht kunnen blijven.

Dus zouden onze vliegvelden ver het land in aangelegd moeten worden, ongeveer 150 à 200 km., met als nadeel dat weer zooveel verder gevlogen moet worden teneinde het doel te bereiken. Er wordt dus als het ware een stuk van de actieradius afgekapt ten behoeve van de veiligheid. Bovendien eischt een vliegveld ver landwaarts in goede verbinding met de kust teneinde de aanvoer te verzekeren van benzine, onderdeelen, enz. Wanneer de toevoerwegen door een of andere oorzaak onbruikbaar worden (ik denk hier b.v. aan een bomaanval) dan zijn de vliegtuigen aldaar tijdelijk buiten dienst gesteld.

4o. De vliegvelden zijn bepaalde, vaste punten, zelfs een minimum in aantal, die nooit geheim gehouden kunnen worden voor den spionnerenden vijand. Vliegvelden zijn nu eenmaal niet verplaatsbaar en groote vliegvelden met hooge onderhoudskosten kunnen niet in dermate grooten getale aangelegd worden, dat een snelle verplaatsing van het materieel mogelijk is; en tóch is dat noodig, willen wij niet het risico loopen, dat bij opruimen van een basis er geen andere in de omgeving is waar we met de vliegtuigen naar toe kunnen.

5o. Het vliegveld kan door bommen of b.v. mosterdgas tijdelijk onbruikbaar gemaakt worden, tenzij men het verdedigt met luchtafweergeschut. En dan kan niet volstaan worden met 4 mitrailleurs van 40 mm à f 200.000.—. Daar zijn werkelijk kanonnen voor noodig. En dat loopt in het millioen.

Het zeevliegtuig heeft tegenover al deze nadeelen *het* groote voordeel, dat in elke baai of riviermonding, waaraan Indië's kustlijn zoo rijk is, zijn landingsterrein gespreid vindt. Overal kan dus een hulpbasis worden ingericht die, in een minimum van tijd met betrekkelijk geringe hulpmiddelen verplaatst kan worden.

Daardoor ook kan steeds een gunstige plaats der basis ten opzichte van het operatie-terrein gekozen worden.

De outillage ten behoeve van het watervliegtuig kan be-

langrijk minder worden en hierbij denk ik vooral aan de landingen bij nacht of als het vliegtuig in den regen zit.

Dan zou een uitgebreide radiografische organisatie noodig zijn, maar het watervliegtuig kan rustig buiten het gewenschte steunpunt blijven wachten tot de gelegenheid gunstig is om er naar toe te gaan.

En dan is er nog het voordeel, dat een zeevliegtuig boven zijn operatie-terrein zijnde, dat immers water is, altijd meer kans heeft een geslaagde noodlanding te doen, dan een landvliegtuig boven hetzelfde gebied.

Er zijn menschen, o.a. de Amerikanen, die zeggen: „stop forced landings”, m.a.w. schakel de noodlandingen uit, en men wil dat dan doen door geperfectioneerde motoren.

Dat is heel mooi in vreedestijd, als de motoren geregeld en grondig onderhoud krijgen op hun bases, maar in oorlogstijd is daar misschien wel heelemaal geen gelegenheid voor, althans veel minder. Voorloopig is de motor tenminste nog niet zoo bedrijfszeker, dat „forced landings” niet meer voorkomen.

Ook moet niet vergeten worden dat er in oorlogstijd een kans is een vijandelijk vliegtuig tegen te komen met als gevolg misschien een kogel in de motor. Dan heeft een watervliegtuig zelfs bij de ruwste zee nog een kans om heelshuids beneden te komen, waardoor tenminste de bemanning behouden blijft. Een landvliegtuig is bij een landing op zee altijd ten doode opgeschreven en met hem zijne bemanning. Een vliegtuig is snel genoeg weer vervangen, maar bij een noodzakelijke perfectie als het vliegwezen eisch, is een geofende bemanning haar gewicht in goud waard.

En ten slotte moge ik U nog wijzen op de ervaring die de K.N.I.L.M. met haar landvliegtuigen heeft opgedaan tijdens de karteeringsexpeditie en waarbij halverwege werd overgegaan tot het gebruik van watervliegtuigen, daar te groote moeilijkheden werden ondervonden met landingsterreinen en landingsgelegenheid voor zeevliegtuigen aldaar overal aanwezig is.

Is het b.v. bekend, dat de karteeringsexpeditie in

N.-Guinea 3 landingsterreinen heeft aangelegd, Babo, Seroei en Jefman, waarvan de totale kosten f 238.000.— waren. Hiervan is één nimmer gebruikt. Daarentegen is overgegaan tot 4 watervliegkampen, Etna Baai, Sewaroe, Aika en Seroei, waarvan de totale kosten waren f 40.000.

Uit het bovenstaande zal wel duidelijk zijn dat de strategische mobiliteit van het landvliegtuig belangrijk *duurder* is dan die van het watervliegtuig.

Wij kunnen dus tegenover elkaar stellen de *performance* en de *strategische mobiliteit*.

Wil men van het eene profiteeren, dan moet men van het andere wat laten vallen.

Bezien wij in dit licht het geval Java, dan kan gerust wat van de bewegelijkheid ingeboet worden, zoodat aldaar de Glenn Martin goed op zijn plaats is. Maar beschouwen wij den Archipel in zijn geheel, dan geloof ik dat de Marine juist gehandeld heeft, met zich voorshands op watervliegtuigen te blijven concentreeren.

Ik dank U zeer.

Kapitein P. G. Mantel.

M. d. V.

Gaarne aanvaard ik de gelegenheid, welke U mij schenkt om thans de geachte debaters te beantwoorden.

Ik moge dan aanvangen met een woord van dank tot Kolonel Helfrich en de Heeren de Ronde, van Foreest, Bussemaker en Uijtenhoudt, die allen zoo vriendelijk waren mij in de gelegenheid te stellen te voren kennis te nemen van hetgeen zij in het midden wenschten te brengen naar aanleiding van mijn beschouwingen over de harmonie in de weermacht in Ned.-Indië.

Het zij mij vergund bij het beantwoorden van de debaters te beginnen met den Majoor Zegers, wien ik gaarne

dank zeg voor de betuigde instemming met en de ondersteuning van mijn betoog.

Op enkele punten vereischt het betoog van Majoor Zegers een korte beantwoording of nadere toelichting.

Ten aanzien van de vraag of gebruik van jachtvliegtuigen of luchtkruisers is overwogen voor de verdediging van de vlootbasis, zij geantwoord, dat dit inderdaad is geschied. Echter werden grooter voordeelen gezien in de offensieve verdediging met bommenwerpers, zoodat daarop voorschijns alle aandacht is samengetrokken. Of jachtvliegtuigen op den duur zullen kunnen worden gemist, laat zich m.i. nu nog niet definitief bepalen. Opvallend was inmiddels, dat bij de laatstgehouden manoeuvres bij Singapore bij de verdediging geen jachtvliegtuigen waren ingedeeld.

Majoor Zegers vestigde er de aandacht op, dat de luchtkruiser ook geschikt is als bommenwerper. Ik spreek dit niet tegen, doch wel moet ik opmerken, dat een vliegbe-
reik van 1500 km, welke de nieuwe luchtkruiser heeft, voor een bommenwerper in Ned.-Indië bepaaldelijk onvoldoende is.

De hechtheid van het metalen vliegtuig noemde ik in het bijzonder m.h.o. op het bestand zijn tegen weersinvloeden. Dat Italië de voorkeur geeft aan gemengden bouw bewijst nog niet, dat deze constructie gelijk staat met het geheel metalen vliegtuig. Het is bekend, dat Italië streeft naar autarkie in den vliegtuigbouw; daaruit zal wellicht de voorkeur voor gemengden bouw moeten worden verklaard. Het wil mij voorkomen, dat voor Ned.-Indië het metalen vliegtuig te verkiezen is, omdat er op gerekend moet worden dat in oorlogstijd de vliegtuigen — in het bijzonder geldt dit voor de bommenwerpers — gedurende geruimen tijd achtereen dag en nacht aan de invloeden van het weer zullen moeten worden blootgesteld. In tijd van actie zal snelle concentratie op verschillende punten worden vereischt, 's vijands actie zal wellicht er toe dwingen te overnachten op schuilvelden; uiteraard is het niet mogelijk voor al die wisselende gevallen in hangarruimte te voorzien.

Het ligt inderdaad in de bedoeling deelen van de slag-

luchtmacht in de Buitengewesten te baseeren; met het openen van de mogelijkheid daartoe werd reeds een aanvang gemaakt.

Ik heb Majoor Zegers er niet van verdacht de beveiliging van Ned.-Indië uitsluitend in de luchtmacht te willen zoeken. Ik heb slechts in het algemeen willen waarschuwen tegen overschatting van de beteekenis van het luchtwapen. Majoor Zegers en ik zijn het geheel eens ten aanzien van de in de samenstelling van de weermacht te betrachten harmonie.

Thans moge ik overgaan tot beantwoording van de geachte opponenten der marine.

Kolonel Helfrich betwijfelt in de eerste plaats of de ontwikkeling van de luchtstrijdkrachten wel van invloed is op de beteekenis van de zee. Wel ziet Kolonel Helfrich in de luchtstrijdkrachten *welkome middelen*, om de beteekenis van de maritieme actie te verhoogen. Maar, M. d. V. gezien van de zijde van den verdediger kan de aanwending van die middelen voor de andere partij tot gevolg hebben, dat hij zich op die zee niet kan handhaven. Verhooging aan de eene zijde, vermindering van waarde aan de andere zijde. Wij moeten m.i. onherroepelijk erkennen, dat de oorlog uit de lucht van ingrijpenden invloed is op de oorlogvoering, zoowel te land als ter zee. Men bedenke b.v. welk een probleem het gebruik van de Middellandsche Zee voor de Engelsche scheepvaart is geworden. De Engelsche Commander Grenfell komt in zijn boek „The Art of the Admiral”, tot de conclusie, dat bij toepassing van een „unrestricted” luchtoorlog tegen de koopvaardij, de Engelsen in een oorlog tegen Italië of Frankrijk eenvoudig van het bevaren van de Middellandsche Zee zullen moeten afzien.

Kolonel Helfrich sprak dan verder over het karakter van een aanval op een transportvloot of een vliegkampschip. Dat is inderdaad maritiem. Doch naar mijn oordeel sluit dat maritieme karakter de mogelijkheid van aanvallen met landbommenwerpers op de troepenschepen van een trans-

portvloot niet uit. Dit is evenwel van secundaire beteekenis. Ik stel voorop het veranderd beeld, dat een ernstige aanranding van Java zal geven. Wordt in N.-I. beschikt over een krachtige offensieve luchtmacht, dan gaat daarvan naar mijn gevoelen, in combinatie met de aanwezige zeemacht, een zoodanige preventieve werking uit, dat men met transportvloeten niet zal kunnen en durven komen, voor en aler het overwicht in de lucht is bevochten. Hoe dat zal moeten geschieden gaf ik reeds aan. Omdat Ned.-Indië ligt buiten het vliegbereik van den meest waarschijnlijksten tegenstander, zal deze dus eerst zich in ons gebied moeten verzekeeren van punten noodig voor zijn vliegactie. Hij zal daartoe aanslagen tegen de kust moeten plegen; het afslaan van die aanslagen is kustverdediging of wil men: territoriale verdediging, en dat is in hoofdzaak landmachttaak.

Kolonel Helfrich evenwel acht dit maritieme verdediging en legt vooral ook nadruk op de noodzakelijke innige samenwerking tusschen de maritieme strijdmiddelen.

Nu wil ik toch even een aanslag, als waarover ik zoo juist sprak, nader uitwerken. Een of enkele vijandelijke schepen gaan op eenig punt in de Buitengewesten voor anker; een terrein zal aldaar tot vliegbasis worden ingericht, materieel moet worden uitgeladen. De aanslag, gemeld zijnde, wordt onmiddellijk tegengegaan door bommenwerpers, die zich uiteraard in de eerste plaats richten tegen de schepen met troepen en materieel en niet tegen de hen begeleidende oorlogsschepen. Dan volgt onze maritieme tegenactie. Die zal zich niet kunnen richten tegen de transportschepen, want dat wordt belet door de beveiligende vijandelijke oorlogsschepen.

Men krijgt dus een tactisch gescheiden strijd: de bommenwerpers tegen de transportschepen en eventueel tegen troepen en materieel aan den wal, de maritieme middelen tegen 's vijands oorlogsschepen. Zou nu zoodanige actie niet gevoerd kunnen worden door landmachtbommenwerpers? Zij kunnen meer dan dat, ik twijfel er niet aan.

Kolonel Helfrich stemt dat niet toe en wenscht een

scheiding tusschen de verdediging in de lucht boven het water en die boven het land.

„Het is merkwaardig te constateeren”, aldus de geachte debater, „dat niemand er over denkt, om het bombardement van doelen te land, b.v. munitiemagazijnen, spoorwegknooppunten e.d. toe te vertrouwen aan zeevliegers”. Dit is toch niet geheel juist. Ik noemde in mijn voordracht het bombardement van vliegbooten op Palma. Op filmjournaals kan men geregeld zien, dat Japansche watervliegtuigen boven China ageeren. Zij hadden o.a. aandeel in de bombardementen bij Sjanghai. Doch zoover behoeft men het niet eens te zoeken; de Heer van Foreest zeide enkele oogenblikken geleden in zijn debat: „Er is dan ook geen enkele reden, waarom de marine-vliegtuigen niet evengoed als die van het leger tegen punten aan den wal zouden worden ingezet”.

Het trekken van een grens, zooals Kolonel Helfrich aangaf, is naar mijn gevoelen niet vol te houden. Kustgeschut schiet toch ook een eind in zee. Scheepsgeschut schiet een eind landwaarts in bij het ondersteunen van landingsoperatiën! Vooral voor dit laatste is nauwe samenwerking tusschen zee- en landmacht noodzakelijk en die is er bij de onderscheidene landingsoperatiën toch ook geweest.

In de door mij beschouwde gevallen fungeert de landmachtbommenwerper als snel verplaatsbaar, vdragend kustgeschut.

Zou dat gebruik moeten afstuiten op tekort aan scholing van het vliegpersoneel? Die scholing — voor zoover noodig voor de samenwerking — is m.i. zonder bezwaar te verkrijgen.

Kolonel Helfrich houdt ook zelf zijn onderscheid niet consequent vol, waar hij zegt, dat op de ontelbare punten in de Buitengewesten, waar geen permanente en sterke legerbezetting aanwezig is, deze actie zal neerkomen op een eenhoofdig bevel ter plaatse in maritieme handen. Maar dan vraag ik, hoe op de plaatsen, waar wèl een militaire bezetting aanwezig is? Ik noem Tarakan, Balikpapan, Ambon,

Manado. Wat in dit verband onder „sterke" bezetting moet worden verstaan doet in het principe m.i. niets ter zake.

Zou de bombardementstaak dan wèl aan landmacht-vliegtuigen kunnen toevallen?

En hoe als ter plaatse van de aanranding geen militaire, doch ook geen maritieme macht aanwezig is? Een geval, dat m.i. juist veel zal voorkomen. Gesteld twee dagen na de aanranding, de bommenwerpers hebben dan al eenige aanvallen gedaan, komt een divisie van een torpedobootjager en twee onderzeebooten ter plaatse. Moet nu de actie onder eenhoofdig maritiem bevel ter plaatse gesteld worden? De bommenwerpers hebben wellicht hun uitgangspunt eenige honderden kilometers van daar verwijderd, hetgeen evenzeer kan gelden voor zeevliegtuigen. Kan de marinebevelhebber ter plaatse de actie overzien? Kan het niet zijn, dat de bommenwerpers den volgenden dag tegen een nog belangrijker, heel ergens anders gelegen object moeten worden ingezet?

Dat op de afscheiding tusschen land en zee geen verticale grens voor de luchtactie van landmacht- en marinevliegtuigen kan worden getrokken, blijkt ook uit de conclusie van Kol. Helfrich, waar hij zegt, dat de taak der landmachtbommenwerpers ligt op en nabij Java. *Nabij Java*, dat wil zeggen, dat die bommenwerpers dus ook een taak boven zee hebben. Ware dit niet zoo, dan zou men b.v. kunnen gaan zeggen, dat de naderende transportvloot, de voor anker gaande transportvloot, de in de debarkementsmiddelen zich bevindende troepen en strijdmiddelen alleen doel kunnen zijn voor de maritieme luchtstrijdkrachten, terwijl slechts reeds gelande troepen en strijdmiddelen aanvalsobject voor de landmachtbommenwerpers mogen zijn. Die redeneering zou onhoudbaar zijn en terecht sprak Kolonel Helfrich dan ook van „op en nabij Java". Maar waarom kan dit nu niet gelden voor de Buitengewesten, waar zich overeenkomstige gevallen zullen voordoen, zij het dan in kleinere verhoudingen? Ik heb juist aangetoond, dat het maken van onderscheid tusschen de verdediging van Java en die van de Buitengewesten strategisch niet

houdbaar is en door de defensiegrondslagen ook niet bedoeld wordt. In beide deelen van den Archipel hebben zee- en landmacht beide een taak.

Kolonel Helfrich zeide in het debat verder, dat „*anderen*” het zwaartepunt van de verdediging naar de luchtstrijdkrachten willen verplaatsen. Dit geldt mij niet en daarom kan ik dit gedeelte van het debat stilzwijgend voorbijgaan. Van mij wenscht Kol. Helfrich evenwel een duidelijk antwoord op de vraag, welke mijn meening is over de instelling van een afzonderlijke, buiten leger- en vlootverband staande luchtmacht.

M. de V. Ik moge eerst opmerken, dat ik steeds gesproken heb over *slag*luchtmacht als onderdeel van de luchtstrijdkrachten en dat ik gevraagd heb om uitbreiding van de bommenwerpersformatie van het leger. Doch om elke twijfel weg te nemen antwoord ik, dat ik tot nu toe geen voorstander ben van een afzonderlijke luchtmacht.

Voorts heeft Kol. Helfrich gezegd, dat het niet ging om de vraag of de bommenwerpers wielvliegtuigen moeten zijn of watervliegtuigen. Intusschen verklaart de geachte debater zich een voorstander van den modernen zeebommenwerper, wegens het enorme en overwegende voordeel van de veel grootere strategische mobiliteit. Daarover zal ik straks spreken bij de beantwoording van den heer Uijtenhoudt.

Verder moge ik nog trachten met Kol. Helfrich tot een vergelijk te komen ten aanzien van de waarde van de „actie achteraf”. De geachte debater vraagt of men wel de beteekenis beseft van de „*geringgeschatte*” actie achteraf. Ik heb gewezen op het groote belang van de onmiddellijke, snelle reactie op aanrandingen tegen ons grondgebied; ik zeide, dat dat alleen kan met snelle bommenwerpers en ik moge in dat verband nog eens herinneren aan de door mij aangehaalde woorden van Min. Colijn. Maar ook heb ik gezegd, dat de actie achteraf, de actie op de verbindingen, haar waarde behoudt.

Het betreft hier een onderscheid als tusschen hygiëne

en therapie, voorkomen en genezen. Met de bommenwerpers zal getracht worden de aanrandingen zóó tijdig te bestrijden, dat geen zieke plek in ons grondgebied ontstaat en dat is van zulk een ontzettend groote beteekenis, omdat — ik heb dat in mijn voordracht aangetoond — het bestaan van zulk een zieke plek een gunstige voedingsbodem is voor het voortwoekeren van het kwaad. Doch de hygiënist zal wel eens falen — ik wees daar ook op — en dan moet de therapeut er bij komen. Moet dat in zich sluiten, dat de hygiënist den arbeid van den geneesheer gering-schat? Geenszins; zij zijn beiden medicus, zij steunen elkaar en vullen elkaar aan.

M. d. V. Men moet met beelden immer voorzichtig zijn en daarom stel ik er prijs op hier nog aan toe te voegen, dat ik het niet zoo wil stellen, dat nu slagvluchtmacht altijd de hygiëne-partij vertegenwoordigt en zeemacht uitsluitend therapeutische diensten zou bewijzen. Ik erken ten volle de preventieve werking, welke in vele opzichten van zeemacht uitgaat, in die mate zelfs, dat ik kon zeggen, dat slagvluchtmacht haar volle rendement alleen kan leveren bij aanwezigheid van een zeemacht. Men betrekke mijn beeld dus ook slechts op de door mij bedoelde gevallen. Dit om te voorkomen, dat de poging om een misverstand uit den weg te ruimen zou leiden tot het ontstaan van een andere misvatting.

Ten slotte nog een enkel woord over het zoek raken van mijn maritieme visie. Aan het einde van mijn voordracht heb ik met nadruk gewezen op de mogelijkheid, dat de zeemacht zich meer zal kunnen toeleggen op de door haar zoo uiterst belangrijk geachte actie op de vijandelijke militaire en handelsverbindingen — men zie ter zake de meergenoemde lezing van den Heer de Ronde —, indien het beeld van de verdediging van Nederlandsch-Indië wordt zooals ik aangaf. Voor de zeemacht zal dan minder zorg overblijven voor de locale defensie.

Als volgenden debater ontmoet ik den Heer de Ronde. De Heer de Ronde kan met mij instemmen, indien ik in

mijn voordracht het woord „slagluchtmacht” vervang door „zeestrijdkrachten” en voor „overwicht in de lucht” lees: „heerschappij ter zee”.

M. d. V., de Heer de Ronde heeft in zijn Octoberlezing gezegd, dat wij een overmacht aan zeestrijdkrachten tegenover ons kunnen verwachten, m.a.w. het is niet zeker, dat wij den tegenstander het verkrijgen van een tijdelijke en plaatselijke overmacht ter zee zullen kunnen beletten. Beschikt evenwel de verdediger over een krachtige, offensieve luchtmacht, dan zal de vijand van zijn meesterschap ter zee geen profijt kunnen trekken. Hij zal gedwongen worden eerst het overwicht in de lucht te bevechten; de bijzondere ligging van den Indischen Archipel zal den tegenstander, om dit te bereiken, voor nog grooter moeilijkheden plaatsen dan het verkrijgen van het meesterschap ter zee medebrengt. Waarom, gaf ik in mijn voordracht reeds aan.

Over mijn verkeerde uitlegging van de defensiëgrondslagen kan ik kort zijn. Ik gaf aan wat men daaruit zou kunnen lezen — naar de letter —, doch ook wat de bedoeling is. En daarover zijn de Heer de Ronde en ik het eens; de vloot verdedigt de Buitengewesten en Java, den Archipel dus. Wáár en hoe doet niet ter zake; over de dislocatie liet ik mij niet uit.

Dan tracht de Heer de Ronde de beteekenis van het door mij gegeven voorbeeld betreffende de luchtactie tegen Majorca uit te hollen. De geachte debater laat echter daaraan voorafgaan de vriendelijke vermaning, dat men er vooral voor waken moet geen voorbeelden te kiezen, die juist iets anders bewijzen dan wordt beoogd. M. d. V., aan een dergelijke vermaning heb ik niet de minste behoefte.

En nu het voorbeeld. Wanneer Franco één o.z. boot bij de hand had gehad, zou de republikeinsche onderneming eerder een einde hebben gehad, aldus de Heer de Ronde. Ja, als... als. Maar als de Republikeinen daar twee torpedobootjagers tegenover hadden gehad, dan had de Franco-partij geen kracht tegenover kracht kunnen stellen en had men toch weer naar de vliegtuigen moeten grijpen.

M.i. moet men een voorbeeld nemen zooals het is; gaat men daar fantasieën op bouwen, dan is het einde zoek.

Verder voert de Heer de Ronde aan, dat met een slagluchtmacht *alléén* tegen een vijand, die de heerschappij ter zee heeft behaald, niets uit te richten valt. Een tegengestelde bewering zal men in mijn voordracht tevergeefs zoeken.

De geachte debater betreft voorts de actie der Chineesche luchtstrijdkrachten in zijn beschouwingen en zegt o.m., dat deze nooit een aanval of een landing hebben verhinderd. M. d. V., blijkens perberichten zijn meermalen Japansche landingsondernemingen mislukt. Echter werden de omstandigheden waaronder, niet vermeld; ik liet de acties aldaar uit dien hoofde buiten beschouwing.

Tegenover het voorbeeld van den Heer de Ronde betreffende het afslaan van een luchtaanval op een Japansch vliegkampschip stel ik de manoeuvre-ervaring bij Singapore. Tijdens die manoeuvres konden landbommenwerpers onopgemerkt, volkomen verrassend — zon in den rug! — tot den aanval op een vliegkampschip komen. Overigens zeide ik in mijn voordracht, dat een vliegkampschip in de Indische wateren doelwit van rusteloze actie van bommenwerpers en *onderzeebooten* zou worden.

De Heer van Foreest sprak over het „opdringen” van een verkenningstaak aan den marinevliegdiens. Dergelijke klanken hoorde ik meer. Men denkt toch niet, dat buiten de zeemacht die verkenningstaak als een bedrijf van lagere orde wordt aangemerkt? Dit zou volkomen ten onrechte zijn. Verkenning is hoogst belangrijk, daarom heb ik haar afzonderlijk en opzettelijk genoemd. Hoogst belangrijk is die verkenning, ook voor de actie van de landbommenwerpers. Ik heb voor die landbommenwerpers geen afzonderlijke verkenningsorganen gevraagd. Immers de zeemacht zal voor haar actie moeten beschikken over strategische verkenningsorganen ter zee en in de lucht; deze zullen tevens gegevens kunnen verschaffen voor het inzetten van de bommenwerpers.

De Heer van Foreest is van oordeel, dat ik den M.L.D. groot onrecht heb aangedaan, door te spreken over de noodzaak aan de luchtmacht meer plaats in te ruimen bij de verdediging van Ned.-Indië, want — aldus deze debater — lang voor een krachtige legervliegdiens werd opgebouwd, beschikte de Marine over een „ruim opgezet, goed geoutilleerd luchtwapen”. M. de V., de Heer van Foreest moet minder goed op de hoogte zijn; ik kan hem in elk geval zeggen, dat hij ten deze historisch niet zuiver is. Ik mag en ik wil geen getallen noemen; ik moge volstaan met te zeggen, dat èn leger- èn marinevliegdiens tot nog toe zwak, te zwak waren.

Tenzij de Heer van Foreest uitermate weinig verlangt van het slag-luchtwapen, is het dan ook quantitatief en kwalitatief niet juist om — zooals de Heer v. F. deed — het thans aanwezige een „marine-slagluchtmacht” te noemen.

M. d. V., de voorstelling welke de Heer van Foreest gaf, zou den indruk kunnen wekken, dat ik de legerluchtmacht zou willen uitbouwen ten koste van den M.L.D. Die gedachte wijs ik met klem terug. Ik heb in mijn voordracht in hoofdzaak gesproken over de functie van den slagvliegdiens van landvliegtuigen; thans wil ik, om misverstand te voorkomen, daar aan toevoegen, dat ik aanzienlijke uitbreiding van den M.L.D. eveneens urgent acht.

Dat de weersomstandigheden in Indië goed zijn, spreekt de Heer van F. niet tegen; wèl acht hij de door mij gegeven voorstelling daarvan te gunstig en noemt hij in dit verband o.m. de vooral des morgens veel voorkomende heïgheid. M. d. V., ervaren vliegers en waarnemers deelden mij mede, dat heïgheid zelden een beletsel is voor verticale waarneming.

Dan betreft de Heer van Foreest de torpedo-bomvliegtuigen nog in de discussie. Ik moet daarover kort zijn, ten einde niet te lang op zijwegen te verwijlen.

Ik zeide reeds bij een andere gelegenheid — debatlezing Luit. ter Zee de Ronde, Oct. '37 —, dat bestudee-

ring van dit vraagstuk bij mij twijfel deed rijzen of aan dit wapen hooge waarde kan worden toegekend. Bedenkt men, dat juist in de laatste jaren de luchtafweer van oorlogsschepen aanzienlijk verbeterde door de aanwending van automatische kanonnen van 25-40 mm, dan wil het mij voorkomen, dat de kansen voor de torpedo, welke op korten afstand van het doel moet worden gelanceerd, eerder verminderen dan toenemen.

Ten bewijze dat de Engelschen groote beteekenis hechten aan het torpedo-wapen, noemt de Heer van Foreest de verhouding tusschen torpedo-bomvliegtuigen en verkenners, bestemd voor de verdediging van Singapore. Ik merk daartegenover op, dat bekend is dat de Engelschen in oorlogstijd nog een aantal afdeelingen landbommenwerpers naar Singapore zullen aantrekken uit Indië, Irak en wellicht Egypte. Zulks geschiedde ook bij de laatste manoeuvres (Zie I.M.T. 1938, no. 1). De verhouding wordt alsdan geheel anders.

Ten slotte: de Spaansche kruiser *España* werd door vliegtuigen tot zinken gebracht; zie *Aero Digest*, Juni 1937.

De Heer Bussemaker is door mijn beantwoording van Kolonel Helfrich reeds gerustgesteld t.a.v. mijn „bedenklijk afglijden” naar de zelfstandige luchtmacht.

Met instemming noemt de Heer Bussemaker de Amerikaansche organisatie. Dat voorbeeld noem ik met evenveel instemming, want daar vindt men de organisatie, welke ik, zij het in kleinere verhoudingen, voor Ned.-Indië voorsta. Daar heeft men een G.H.Q. Air Force, welke mede bestemd is voor zelfstandige acties, zooals door mij aangegeven. Overigens moge ik verwijzen naar het hoogst belangrijke artikel van de hand van Maj. Gen. Andrews in *Army Ordnance* van Nov.-Dec. 1937, getiteld: „Our use of air power; the G.H.Q. Air Force as an instrument of defence”.

De Heer Bussemaker is overigens wel van oordeel, dat het leger over een slagluchtmacht moet beschikken, doch

dan op Java. Deze geachte debater maakt dus weer onderscheid tusschen de verdediging van Java en die van de Buitengewesten, een onderscheid dat ik gekunsteld acht, zooals ik reeds aangaf in mijn voordracht en bij de beantwoording van Kolonel Helfrich.

Vervolgens wijdt de Heer Bussemaker eenige beschouwingen aan de verdediging van de vlootbasis Soerabaja tegen luchtaanvallen. Hij vreest, dat de offensieve verdediging met bommenwerpers niet het gewenschte succes zal hebben, daar een tegenstander in elk geval vliegtuigen van een vliegkampschip zal kunnen doen opstijgen vóór dit vaartuig door onze vliegtuigen en verdere vlooteenheden is verkend. Waarop berust de uitspraak „in elk geval”? Staat het zoo vast, dat een vijandelijk vliegkampschip Java tot op *korten* afstand — dat moet, want de werkingssfeer van vliegkampschip-vliegtuigen is betrekkelijk gering — kan naderen, zonder te zijn opgemerkt? Maar bovendien, het criterium voor het welslagen van een actie als hier bedoeld is niet alleen of de vliegtuigen verrassend het object kunnen bereiken. De tegenstander zal zijn vliegtuigen wel willen terughebben op het vliegkampschip. Als men dat bedenkt, verschijnt de geheele onderneming in een ander licht.

Te denken, zooals de geachte debater doet, dat onze bommenwerpers in het onderhavige geval van de basis weg zullen zijn, is niet juist. Ik heb in mijn voordracht niet gesproken over de dislocatie van de bommenwerperverbanden. Dat niet alle afdeelingen in de Buitengewesten zullen zijn gestationneerd, spreekt echter wel vanzelf.

Voor wat aangaat de beteekenis van jachtkruisers voor de verdediging van de vlootbasis moge ik verwijzen naar hetgeen ik te dier zake den Majoor Zegers antwoorde.

De Heer Bussemaker acht nog een bombardement op de vlootbasis denkbaar door groote vliegbooten-bombardeurs, welke 's nachts door kleine hulpschepen of snelle bovenwaterschepen worden getankt. Ik meen, dat men een zoodanige actie zich niet te eenvoudig mag voorstel-

len. Met enkele vliegtuigen behoeft men die actie niet te beginnen; om iets te bereiken zal men toch ten minste een tiental moeten inzetten. Welk een enorme benzinevoorraad moet achter die vliegtuigen aangedragen worden! En dan het bevestigen van zware bommen, indien geen sleepellingen beschikbaar zijn! De Heer Uijtenhoudt wees daarstraks reeds op de daaraan verbonden bezwaren. Wat te doen als die vliegbooten-bombardeurs technische storingen krijgen, als zij treffers krijgen van het luchtafweergeschut? Er moet een technische dienst in de nabijheid zijn; ontbreekt deze, dan verloopt de actie na zeer korten tijd volkomen.

Thans rest mij nog den Heer Uijtenhoudt te beantwoorden.

Dat in bepaalde omstandigheden aan het watervliegtuig de voorkeur moet worden gegeven boven landvliegtuigen, geef ik den Heer Uijtenhoudt gaarne toe. Voor de strategische verkenning b.v. zal veelal het watervliegtuig zich beter eigenen. Niet echter naar mijn gevoelen voor de door mij in mijn voordracht gegeven bombardementstaken.

Dat het landvliegtuig qua performance beter is dan het watervliegtuig toonde de Heer Uijtenhoudt door verschillende vergelijkingen duidelijk aan. Ik moge daar nog enkele gegevens aan toevoegen, ook al omdat de Heer van Foreest van meening bleek, dat de performance van het watervliegtuig slechts „wat minder” is dan die van het landvliegtuig.

Daar ik mij beperking moet opleggen in het vermelden van cijfers, zal ik de vergelijking geven door het noemen van verhoudingen. Ik stel naast elkaar de nieuwe driemotorige Dornier-vliegboot (als bommenwerper), de nieuwe Glenn Martin landbommenwerper en de T-IV drijvervliegtuigbommenwerper.

	Dornier	Glenn Martin	T IV
	(als bommenwerper)		
Spanwijdte	9	ruim 7	$8\frac{2}{3}$
Tot. vleugelopp. (kwetsb.heid!)	12	7	11
Max. vlieggew.	12	$7\frac{1}{3}$	$7\frac{1}{2}$
Motorvermogen (benzineverbr.)	25	18	15
Max. snelheid op gunstigste hoogte	3 (1800 m)	4 (3 à 4000 m)	$2\frac{3}{4}$ (1400 m)
Plafond	6	ruim 7	bijna 7
Actieradius	bijna 12	$12\frac{1}{2}$	7
Bommenlast	$1\frac{1}{5}$	1	$1\frac{1}{3}$
Kosten	7	5	?

De performance is evenwel niet de eenige factor in de keuze van het type vliegtuig, aldus de Heer Uijtenhoudt: een der voornaamste eischen is de strategische mobiliteit. Deze acht de geachte debater voor de watervliegtuigen veel grooter dan voor de landvliegtuigen. Dit moet ik echter betwisten en ik kan daarvoor o.m. verwijzen naar de brochure „De Nederlandsche Zeemacht" van den Vice-Admiraal b.d. Jhr. G. L. Schorer. Het volgende haal ik uit die brochure aan (blz. 66):

„Voor Ned.-Indië blijft er dus niets anders over, dan de vliegtuigen te laten optreden zonder vliegkampschepen.

De doorgaans rustige toestand der Indische zeeën geeft een kans aan de watervliegtuigen, zooals die thans bij de Marine in gebruik zijn. Zij kunnen, als de brandstofvoorraad ten einde loopt, altijd wel een min of meer beschutte plek vinden om te landen; zelfs de open zee geeft hier dikwijls gelegenheid toe. Van daaruit kan, mits het mogelijk is hen van brandstof te voorzien, de tocht worden voortgezet of de reis naar een vlieghaven worden aanvaard. Het systeem veronderstelt de aanwezigheid van een *groot aantal* ¹⁾ over den Archipel verspreide vlieghavens, die gelegenheid bieden tot onderhoud, voorziening van brandstof

¹⁾ Cursiveering van mij. M.

en verzorging van allerlei aard en die — *hier is de zwakke schakel* ¹⁾ — voldoende versterkt zijn tegen een vijandelijk aanval. Zonder versterking kunnen zij onmiddellijk in handen vallen van den veronderstelden tegenstander, aan wien de plaats dezer havens zonder eenigen twijfel bekend is."

Wellicht zal, door de toename in vermogen van de watervliegtuigen, in de toekomst niet meer een „groot aantal" vlieghavens noodig zijn, een „aantal" zal het toch wel blijven. Men bedenke toch, dat het bij de bombardementsluchtmacht gaat om het geconcentreerd optreden van tientallen vliegtuigen, hetgeen geheel andere consequenties heeft dan het ageeren van patrouilles van twee à drie verkenningsvliegtuigen. De voor een bombardementsluchtmacht benodigde enorme benzinevoorraden, de groote aantallen bommen van verschillende kalibers, welke verbruikt zullen worden, de munitieën voor de vliegtuigwapens, dat alles kan m.i. niet in vele schuilplaatsen worden opgelegd. Voorzien moet worden in onderhoud en verzorging van allerlei aard. Aan het inrichten van verschillende centra daartoe zal niet zijn te ontkomen. En die zijn kwetsbaar en kostbaar. Ik ben dan ook van meening, dat de Heer Uijtenhoudt de strategische mobiliteit voor de watervliegtuigen veel te gunstig inziet. Een slagluchtmacht van watervliegtuigen is dus evenzeer gebonden aan bases als een uit landvliegtuigen samengesteld slagwapen. En dit zoo zijnde, moet voor dit doel de voorkeur worden gegeven aan het landvliegtuig, nog daargelaten de superioriteit van het wielvliegtuig. De vliegbases voor landvliegtuigen kunnen landinwaarts worden aangelegd, gevrijwaard tegen verrassende aanslagen over zee of te land. Op deze landinwaarts gelegen terreinen kunnen in vreedestijd aanzienlijke voorraden aan bedrijfsstoffen, bommen en munitieën worden opgelegd. —

Het feit, dat het door den Heer Uijtenhoudt genoemde vliegveld van Semarang niet bruikbaar is voor Douglas-toestellen bewijst niet, dat er geen goede velden voor de landbommenwerpers te vinden zouden zijn. —

¹⁾ Cursiveering van mij. M.

Dat de vliegvelden moeten worden verdedigd tegen aanvallen uit de lucht, zal geen tegenspraak ondervinden. Voor watervliegkampen geldt dit echter evenzeer.

Wat aangaat het ten doode opgeschreven zijn van een landbommenwerper, die gedwongen wordt tot het uitvoeren van een noodlanding op zee, merk ik op, dat aan de Glenn Martins zoodanige voorzieningen zijn getroffen, dat het toestel kan blijven drijven. Redding is dus mogelijk.

Ten slotte brengt de Heer Uijtenhoudt de kosten van aanleg van landingsterreinen en watervliegkampen in het geding. Een willekeurige greep, zooals de geachte debater deed, kan ten deze niet tot bewijs dienen. Ik kan daar b.v. tegenover stellen, dat ergens in de Buitengewesten een zeer uitgestrekt terrein van zeer goede hoedanigheid voor landvliegtuigen is gevonden, waarvoor de kosten van inrichting — alleen voor wat betreft het terrein — f 500.— zullen bedragen en die voor jaarlijksch onderhoud omstreeks f 100.—. Daarnaast staat een geval van het inrichten van een watervlieggkamp met accommodatie voor plus minus zes vliegtuigen, dat met f 600.000 nog niet betaald is. Tegenover de voorbeelden van den Heer Uijtenhoudt stel ik dus een tweetal willekeurige, andere voorbeelden, ten bewijze dat men niet op zóó eenvoudige wijze kan aantonen, dat de accommodatie voor watervliegtuigen minder uitgaven zou vergen dan die voor landvliegtuigen. Doch sterker nog, het tegengestelde is zelfs waar: accommodatie en exploitatie van watervliegtuigen kosten meer dan die van landvliegtuigen.

M. d. V. Ik ben hiermede aan het einde gekomen van de beantwoording van de geachte debaters. In de discussie zijn hier en daar diepgaande verschillen van inzicht aan den dag getreden. Ik hoop, dat deze gedachtenwisseling er toe zal kunnen bijdragen een harmonische visie op de harmonische samenstelling van de weermacht in Ned.-Indië te verkrijgen.

Mijnerzijds geef ik gaarne de verzekering, dat ik naar het bereiken daarvan zal blijven streven.

Kapitein Jhr. J. Sandberg.

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren,

Met genoegen mocht ik constateeren dat door den kapitein Mojot met de door mij bepleite versterking van het Javaleger, zoowel personeel als materieel, wordt ingestemd.

Ten aanzien van enkele punten echter schijnt verschil van inzicht aanwezig en wel in de eerste en voornaamste plaats betreffende de door mij gegeven organisatie van de Mobiele Groep.

De geachte debater heeft te kennen gegeven die organisatie niet als de meest gewenschte te beschouwen en de voorkeur te moeten geven aan een veldleger, bestaande uit, liefst 3 divisiën, of anders, zoo dit niet bereikbaar is, 2 divisiën plus nog de vaste bezettingen voor de locale defensie.

M. d. V., het was, ook al moge zulks vreemd klinken, niet mijn bedoeling het organisatievraagstuk als zoodanig hedenavond te behandelen.

Wanneer ik echter voor de vraag word gesteld, moet ik haar wel beantwoorden en ik doe dat tenslotte gaarne, omdat het mij de gelegenheid geeft een mogelijk misverstand uit den weg te ruimen.

Het antwoord op de door den kapitein Mojot gestelde vraag moet dan luiden, dat ook ik aan de door hem genoemde organisatie van ruim 2 divisiën verre de voorkeur geef.

De bezwaren, die door kapitein Mojot naar voren zijn gebracht, worden door mij ten volle gedeeld, zij zijn mij, evenals hem, uit de practijk bekend. De door mij voorgestelde organisatie is log en vooral ten aanzien van de hoogere bevelvoering leidt zij tot tal van moeilijkheden.

Indien ik evenwel toch niet een organisatie van ruim 2 divisiën heb voorgesteld, is zulks om de na te noemen redenen.

Ten eerste was de beperkte beschikbare tijd voor mij een reden hedenavond niet in te gaan op de organisatie

van het Leger als zoodanig. Ik heb mij eenvoudig bepaald, zooals kapitein Mojet zelf ook heeft aangegeven, tot het in beschouwing nemen van de versterkingen, welke het Leger, vergeleken met de organisatie van 1933, noodig had, zoowel kwalitatief als kwantitatief.

Ten tweede vreesde ik dat een zoodanige behandeling van het onderwerp, waarbij ik de organisatorische zijde van het vraagstuk naar voren zou moeten brengen, de aandacht van de hoofdzaak af zou leiden, te weten de tactische eischen, aan het Indische Leger te stellen en de daaruit voortvloeiende richting, waarin de versterking van het Leger moet worden gezocht.

Ten derde zal de invoering van een organisatie van ruim 2 divisiën een nog grootere krachtsinspanning vragen. Wel is een dergelijke organisatie uit de mijne infanteristisch op te bouwen, zelfs tot 2 divisiën en een regiment buiten divisieverband, doch alleen voor wat betreft het aantal fuseliercompagnieën, aannemende dat wordt uitgegaan van een bataljon à 3 fuseliercompagnieën, hetgeen naar ik meen ook de bedoeling van den geachten debater is.

Daarentegen vraagt de organisatie van kapitein Mojet uiteraard meer staven, meer mitrailleurs, meer mortieren; ook in zooverre is zij gunstiger te achten dan mijn organisatie, dat de verhouding mankracht—vuurkracht zich wijzigt ten gunste van de vuurkracht, *met behoud van de mankracht*.

Aanvaardbaar acht ik haar bovendien slechts als ook de artillerie een belangrijke vermeerdering ondergaat; immers naast 3 afdeelingen per divisie zijn minstens 2 afdeelingen legerartillerie vereischt, alzoo totaal 8 à 9 afdeelingen artillerie tegen bij mijn organisatie 6 afdeelingen.

Ik meen dan ook dat, zooals de toestand nu eenmaal is, de door kapitein Mojet genoemde organisatie slechts te bereiken zal zijn indien blijkt, dat het door mij in beschouwing genomen nieuwe systeem van legervorming op groote schaal voor toepassing uitvoerbaar is.

In dat geval kan uit de door mij voorgestelde organisa-

tie, te beschouwen als een eerste etappe, gemakkelijk de door den kapitein Mojet genoemde organisatie als tweede etappe worden gevormd, hetgeen ook ik ten zeerste zou toejuichen.

Zelfs in die mate, dat ik het dan noodzakelijke verdwijnen van de 4e compagnie van het bataljon zou willen aanvaarden, temeer, omdat, gezien het grootere aantal bataljons, het tactische bezwaar daartegen niet meer van zoo ernstigen aard zou zijn.

Mocht in Indië reeds dadelijk worden overgegaan tot het doen vervallen van de 4e compagnie, dan is, in verband met de noodzakelijke vermeerdering van het aantal bataljons, tot behoud van de mankracht, een organisatie van ruim 2 divisiën, zooals door kapitein Mojet aangegeven, zelfs als eerste etappe aangewezen.

Met het door kapitein Mojet gemaakte voorbehoud ten opzichte van het reservestelsel, dat de verhouding Europeanen-niet-Europeanen bij de hulpwapens niet in te ongunstigen zin wordt gewijzigd, wordt geheel ingestemd. Het is één van de vele punten die voor bestudeering in aanmerking komt.

Tenslotte moge worden opgemerkt dat het standpunt van den geachten debater, die het reservestelsel als een noodzakelijk kwaad beschouwt, door mij tot op zekere hoogte wordt gedeeld. Alleen leg ik, waarschijnlijk in tegenstelling met kapitein Mojet, den nadruk op noodzakelijk.

Ik dank U, M. d. V.

De Voorzitter.

In verband met het late uur zal ik zeer kort zijn. Ik dank de beide H.H. inleiders voor hunne belangrijke voordrachten en de H.H. debaters voor hetgeen zij hebben te berde gebracht, en ik breng inleiders en debaters gaarne hulde voor de knappe en faire wijze waarop zij de degens gekruist hebben.

Ik dank U voor Uwe aanwezigheid, M. H., en sluit hiermede de vergadering.

STELLINGEN.

1. De huidige politiek-strategische verhoudingen in den Pacific vereischen een snelle en aanzienlijke versterking van het defensie-apparaat in Nederlandsch-Indië.

2. In de defensiegrondslagen ware in krachtiger termen tot uitdrukking te brengen Nederland's grimmige wil zich met klem te verzetten tegen elke poging tot aanranding van ons grondgebied in Nederlandsch-Indië.

3. Vermogen en betrouwbaarheid van de bommenwerpers hebben een zoodanig stadium van ontwikkeling bereikt, dat aan „slagluchtmacht” voortaan een belangrijk aandeel in de verdediging van den Archipel kan, en gelet op de in dat wapen besloten liggende mogelijkheden, ook moet worden toegekend; dit aandeel dient zich uit te strekken zoowel over Java als over de Gewesten daarbuiten.

Het optreden van het lucht-slagwapen in de Buitengewesten dient niet alleen ter beveiliging van kwetsbare punten in die Buitengewesten, doch vormt mede een integreerend onderdeel van de verdediging van Java.

4. Ten einde een redelijke werking van de slagluchtmacht over de geheele breedte van haar operatieterrein, alsmede in de diepte naar ruimte en tijd te verzekeren, ware de kortelings opgerichte organisatie van land-bommenwerpers van het K.N.I.L. te doen uitgroeien tot ten minste 3 groepen van 3 afdelingen à 9 bommenwerpers in eerste lijn.

5. De binnen het financieele en personeele kunnen van Nederland en Nederlandsch-Indië hoogst bereikbare uitwendige veiligheid voor Ned.-Indië, kan slechts verkregen worden door een uit zee-, land- en slagluchtmacht harmonisch samengestelde weermacht.

De preventieve en repressieve werking van een aldus samengestelde weermacht gaat aanmerkelijk uit boven hetgeen tot nu toe te dien aanzien bereikbaar werd geacht.

6. Als onderdeel van de harmonische samengestelde weermacht dient het Leger te bestaan, behalve uit de reeds genoemde offensieve luchtmacht, uit locale defensieorganen voor de rechtstreeksche verdediging van de strategisch belangrijke punten op Java en in de Buitengewesten, onderdeelen voor de territoriale verdediging, zoomede uit een sterk en goed uitgerust Veldleger.

7. Qualitatieve en quantitatieve versterking van het Veldleger is noodig om hiervan een behoorlijk gevechtsinstrument te maken.

Uitrusting van het veldleger met luchtdoelartillerie en anti-tankwapenen is noodzakelijk, versterking van de mobiele artillerie en aanschaffing van vechtwagens — als de proef slaagt — urgent te achten; daarnaast dienen ook de infanterie en de lichte troepen te worden versterkt, zoowel materieel als personeel.

De voorgestelde organisatie is opgenomen in bijlage 1.

8. Als onderdeel van de territoriale verdediging van Java vormt de directe luchtverdediging een belangrijke factor; uit militaire overwegingen moet naar de grootst mogelijke beperking worden gestreefd.

V.w.b. de voorgestelde organisatie: zie bijlage 1.

9. Om het Indische Leger, de Indische defensie, op het vereischte peil te brengen en te handhaven is noodig:

a. een ander stelsel van legervorming, althans gedeeltelijk;

b. een krachtig defensiebeleid, gedragen door de gezamenlijke inspanning van Nederland en Indië en zich kenmerkende door een groote mate van stabiliteit.

BIJLAGE I.

„HET KLIMAAT VAN NED.-INDIE“; UITGAVE VAN HET KON.
MAGN. EN METEOR. OBSERVATORIUM TE BATAVIA.

Regen.

De regens zijn in de gematigde gewesten in het algemeen veelvuldiger en van langeren duur, maar minder zwaar dan in de tropen.

Gemiddeld aantal buien.

Potsdam	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	41.0	39.9	35.8	34.5	31.8	34.8	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 446.1
	42.1	43.2	34.6	30.3	36.8	41.3	
Batavia	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	69.5	56.2	45.2	29.9	22.5	20.1	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 396.7
	14.9	12.9	14.3	24.0	37.1	50.1	

Gemiddeld aantal buien per regendag.

Potsdam	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	2.5	2.5	2.3	2.4	2.4	2.6	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 2.4
	2.8	2.6	2.6	2.5	2.2	2.4	
Batavia	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	2.9	2.4	2.3	1.8	1.8	1.7	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 2.2
	1.7	1.8	1.6	1.9	2.1	2.5	

Het gemiddeld aantal buien is per jaar te Potsdam grooter dan te Batavia, ofschoon de jaarlijksche regenval te Potsdam veel kleiner is, n.l. 576 mm tegen 1828 mm te Batavia.

De duur der afzonderlijke buien is te Potsdam gemiddeld de helft langer dan te Batavia, zooals de volgende cijfers doen zien.

Gemiddelde duur der afzonderlijke buien, in uren.

Potsdam	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	1.7	2.1	1.7	1.4	1.2	0.8	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 1.5
	1.0	1.1	1.3	1.2	2.1	2.0	
Batavia	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	1.1	0.9	0.8	0.9	0.9	0.6	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 0.9
	0.6	0.6	0.8	0.8	1.0	0.9	

De totale regenduur is te Batavia weinig langer dan de helft van dien te Potsdam, niettegenstaande den grooten regenval te Batavia, zooals de onderstaande cijfers doen zien.

Gemiddeld aantal regenuren.

Potsdam	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	70.8	80.6	62.3	46.8	38.3	32.2	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 656.7
	41.8	45.9	43.9	35.9	77.7	80.5	
Batavia	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	74.6	51.2	35.8	24.5	21.6	12.9	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 357.1
	9.6	7.4	11.6	20.4	39.7	47.8	

Gemiddelde regenduur op een regendag.

Potsdam	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	4.3	5.0	4.1	3.2	3.0	2.4	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 3.5
	2.6	2.7	3.2	2.6	4.2	4.7	
Batavia	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	} Jaar
	3.1	2.2	1.8	1.7	1.7	1.1	
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	} 1.8
	1.1	1.0	1.3	1.6	2.1	2.3	

Zonneschijn en bewolking.

Zeer typisch voor het Indische klimaat is de sterk uitgesproken dagelijksche gang der cumulus-vorming, welke die der gematigde gewesten in grootte en regelmatigheid belangrijk overtreft. Zij brengt o.a. het voordeel mede, dat de regens veel meer aan een bepaalden tijd van den dag zijn verbonden, zoodat men op bepaalde uren met groote waarschijnlijkheid op droog weer kan rekenen.

De onderstaande cijfers, voorstellende den zonneschijnduur te Batavia (1889—1921) en te De Bilt (1900—1922) in procenten:

Gemiddelde zonneschijnduur in procenten.

	8—9	9—10	10—11	11—12	12—1	1—2	2—3	3—4
	December en Januari.							
Batavia	50	54	54	50	49	49	46	39
De Bilt	—	13	22	23	23	24	14	—

		Maart en April.							
Batavia	75	77	73	70	68	66	68	60	
De Bilt	39	43	43	41	41	44	45	44	

		Juni en Juli.							
Batavia	79	83	82	78	73	73	76	69	
De Bilt	49	50	49	47	47	50	52	53	

		September en October.							
Batavia	80	81	77	70	70	76	76	72	
De Bilt	40	44	45	42	44	47	46	41	

Het verschil blijkt zeer belangrijk te zijn en geeft aan, dat men gerechtigd is van de bovengenoemde tegenstelling, wat betreft de beide klimaten, te spreken. In Holland is in de zomermaanden Juni en Juli het percentage zonneshijn gelijk aan dat in de regenmaanden December en Januari te Batavia.

Dagelijksche gang der bewolking op zee.

Discovery Oostbank.

Dagelijksche gang van den zonneshijn.

Duur in procenten.

1923—1924	Jan.—Febr.	Juli—Sept.	Maart—April— Oct.—Nov.	Jaar.
8 —8.30	59	79	62	63
8.30—9	69	82	65	68
9 —9.30	68	83	65	68
9.30—10	74	84	65	70
10 —10.30	74	85	65	70
10.30—11	65	85	68	69
11 —11.30	60	86	71	69
11.30—12	60	84	64	66
12 —12.30	63	86	66	68
12.30—1	58	86	68	67
1 —1.30	60	86	68	68
1.30—2	54	85	70	67
2 —2.30	59	85	68	68
2.30—3	61	85	67	68
3 —3.30	60	84	66	68
3.30—4	56	83	65	66
Gemiddeld	63	84	66	68

Duur van den zonschijn in percenten van vollen zonschijn.

Plaats.	Hoogte boven zee in m.	Waarne- mings- periode.	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Junj	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jaar.
			<i>Java.</i>												
Bandoeng	730	1912—'21	52	51	55	61	66	70	77	75	70	62	54	50	62
Batavia	8	1889—'21	47	49	65	74	76	75	79	80	79	71	61	51	68
<i>Buitengevesten.</i>															
Ambon	4	1916—'21	59	58	64	56	53	36	39	38	45	57	69	69	53
Koepang	45	1916—'21	58	56	71	81	84	82	85	90	91	85	76	62	77
Makasser	4	1922—'23	46	61	51	75	84	69	82	91	97	86	88	38	72
Manokwari	19	1916—'21	55	56	55	50	56	50	63	66	61	57	66	54	57
Medan	24	1914—'21	40	57	59	59	64	69	66	61	58	52	50	47	57
Manado	9	1916—'21	54	55	57	72	67	69	75	81	74	68	68	66	67
Pontianak	3	1916—'21	47	58	59	62	62	68	69	63	53	54	56	57	59
Tondano	640	1920—'21	50	52	59	56	52	55	63	62	61	56	57	57	57

Gemiddeld aantal regendagen.

Febr. 1887— Jan. 1902.	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Junj	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jaar
	Str. Malaka	15	6	10	14	15	11	14	15	14	22	18	19
Kota Radja	12	9	14	16	18	15	16	16	18	23	21	16	194
Riouw	14	8	14	15	13	13	13	14	14	17	19	17	171
Java Zee Z. van Banka	23	19	21	18	20	23	21	8	14	16	11	21	215
id. N. van Cheribon	20	14	16	12	10	9	8	4	6	5	14	18	136
id. N. van Soerabaja	16	13	12	13	9	7	7	3	6	4	8	19	117
id. N. van Lombok	17	15	11	9	7	6	6	1	1	3	8	11	95
Str. Makassar	20	19	15	10	14	14	16	12	9	11	13	16	169
Ambon	10	8	17	11	20	13	18	15	12	5	9	12	150

*Taak en samenstelling van het Indische Leger
als onderdeel van de harmonische weermacht.*

Bijlage nr. 1.

VOORGESTELDE OORLOGSORGANISATIE.
van de troepen op Java.

(m.u.v. de offensieve luchtmacht en de lokale defensieorganen)

I. VELDLEGER.
(Mobiele groep)

A. Eén Divisie.

*Staf,
3 Regimenten Infanterie,*

elk à	Staf,	4 bats. inf. à	} staf, 4 fuseliercompagnieën, 1 pel. mitr. en inf. geschut (8 mitr., 2 mrt.)
per sie. inf.	} 1 antitankgeweer, 1 lichte mrt. van 47 mM., voorts mitr.-pistolen voor de offn. en een deel van het kader.		

1 Regiment Artillerie, à

Staf plus losse staf (voor een te vormen art. groep), 4 afdeelingen art., elk à 3 byn. à 4 stukken, nl.:

2 afdn. 7,5 cM. Bergart;

1 afd. 10,5 cM. Hwart; modern, groote vuursnelheid, mot.;

1 afd. 7,5 cM. Veldart., groote dracht, verminderde lading.

of hippomob.,	} zeer mobiel in het terrein.
of mot. per	
kanon 1	
lichte tractor	

1 Compagnie Pioniers.

mot., met antitankmijnen
1 sie. hippomobiel.
Lichte troepen, } 1 eskadron cav., (per pel. cav. 1 anti-
1 pel. pau., tankgeweer)
1 sie. antitankkanonnen mot.
Pantserafweer, 1 cie. paw. à 3 pel. à 3 maal 3 = 27 anti-
tankkanonnen, mot.

Luchtdoelbestrijding,

1 cie. ld.mitr. à 2 pel.à 3 maal 3 = 18
ldmitr., mot. 2 bijn. van 40 mM., mot.

Divisieautotrein,

voor verpleging, vervoer munitie en
materieel en voor vervoer van 1 bat.
inf. (zonder karrentreinen),
mot.

Overige diensten: p. m.

B. Eén Detachement.

Staf,

1 Regiment Infanterie, (samenstelling als bij de Divisie)

1 Afdeling Artillerie,

3 bijn. à 4 stukken, 10,5 Hw., modern }
of 7,5 Vd.. id. } mot.

1 Compagnie Pioniers,

mot., met antitankmijnen.
Lichte troepen, } 1 cie. wrs., waarbij 1 sie. motmitr.,
1 pel. pau.,
1 sie. antitankkanonnen; mot.
per sie. wrs. 1 antitankgeweer.
Pantserafweer, 1 cie. paw. à 2 pel. à 3 maal 3 = 18 anti-
tankkanonnen, mot.

Luchtdoelbestrijding,

1 pel. ldmitr. à 3 maal 3 = 9 luchtdoelmitr.,
mot.
1 bij. van 40 mM., mot.

Detachementsautotrein, als divisieautotrein, mot.

Overige diensten: p. m.

C. Veldlegertroepen.

Staf,

1 Afdeling Legerartillerie,

à 10,5 cM. Hw. of } mot., à 3 bijn. à 4
15 cM. Hw. } stukken.

1 Compagnie Pioniers, mot., met antitankmijnen.

1 Verkenningsdetachment, à

Staf,

1 regiment cav. à 3 eskadrons,

1 bataljon wrs. à 3 ciën. en 1 mitr. cie. à 12
motmitr.

per pel. cav. en

1 eskadron pau. à 2 pel.

per sie. wrs. 1

1 pel. à 3 maal 2 antitankkanonnen, mot.

antitankgeweer.

1 pel. à 2 maal 3 luchtdoelmitr., mot.

1 cie. motorrijders,

1 sie. pioniers met antitankmijnen, mot.

1 autotrein voor verpleging, vervoer munitie
en materieel en voor vervoer 1 cie. wrs.

1 Bataljon Vechtwagens,

à 4 compagnieën, totaal 85 vechtwagens,
plus ev. reserve.

1 Mobiele Bruggentrein, mot.

1 Bataljon Marechaussee, à 3 ciën.

Luchtdoelbestrijding,

mot. { 1 cie. à 3 maal 9 = 27 ldmitr.,
1 afdeling van 4 bijn. 40 mM. ldart., } met
1 afdeling van 3 bijn. 80 mM. ldart. } bijbehorende zoeklichten enz.

1 Vliegtuiggroep, à { 1 afdeling van 9 F.K. 51 — voor artwg.
enz.
1 afdeling van 9 C.X. — voor verkenning
enz.
2 afdelingen jagers, elk à 9 vlg.

Veldlegerautotrein, mot.,

voor verpleging, munitie- en materieelvervoer
en voor vervoer van 1 regiment inf. (zonder
karrentreinen); hierbij

{ 1 pel. pau.,

1 pel. à 2 maal 3 ldmitr., mot.

1 pel. à 3 maal 2 antitankkanonnen, mot..

1 pel. motorrijders.

II. TERRITORIALE VERDEDIGING.

A. De troepen op JAVA, buiten het operatiegebied van het Veldleger, belast met de handhaving van orde en rust en met het veilig stellen van de verbindingen van het Veldleger.

a. *Het grootste deel van den Landstorm.* (zie ook sub c)

<p>b. 6 Compagnieën Inheemsche Hulptroepen, waarvan tenminste 2 ciën. Barisans, en overigens bestaande uit onderdeelen van het Legioen van Mangkoe-Negara en het korps Prajoda.</p>	}	<p>ter versterking van den Landstorm.</p>
---	---	---

c. Voorts als kernen:

<p>1 bataljon Landstorm à 4 ciën., enz. (org. als voor bat. Veldleger)</p>	}	<p>afkomstig uit de inf. militie-fuselier-ciën.</p>
<p>4 ciën. Landstorm</p>	}	<p>1 cie. Batavia 1 cie. Bandoeng 1 cie. Tjilatjap 1 cie. Semarang</p>
<p>6 ciën. oud-militairen, 1 bataljon Marechaussee à 3 ciën.</p>		

d. 3 Pel. pau.

e. 1 Eur. bataljon beroepsinf., mot. (ook de treinen), (org. als voor bat. inf. Veldleger) waarbij voorts ingedeeld:

{	1 pel. pau.,
}	1 pel. à 2 maal 3 ldmitr.,
}	1 pel. à 3 maal 2 antitankkanonnen,
}	1 cie. motorrijders.

B. Luchtverdediging BANDOENG.

<p>1 afdeeling à 3 bijn. van 80 mM. ldart., 4 bijn. van 40 mM. ldart.</p>	}	<p>met bijbehorende zoeklichten enz.</p>
---	---	--

Toelichting:

Totaal aantal inf. fuselieriën.: Veldleger 67, waarvan 3 Mar. ciën. (niet medegerekend de landstorm, de oud-militairen en de inh. hulptroepen) Terr. verd. 7, waarvan 3 Mar. ciën.

In het Veldleger per bat. inf. 1 Eur. cie., totaal 16, waarvan 8 beroepsciën. en 8 militieciën.

Veldleger:

(Mobiële groep) 16 Eur. ciën. en 51 Inh. ciën.

Terr. verdediging:

12 Eur. ciën., waarvan 4 beroepsciën en 8 landstormciën., plus het grootste deel van den landstorm.

15 Inh. ciën, waarvan 3 Mar. ciën., 6 ciën. oud-militairen en 6 ciën. Inh. hulptroepen.

Taak en samenstelling van het Indische Leger, als onderdeel van de harmonische weermacht

Bylage nr 2.

Statistisch Overzicht.

